

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Denis Čulum

**Poročanje tujih dopisnikov
v televizijskih informativnih oddajah 24ur in Dnevnik**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Denis Čulum

Mentor: izr. prof. dr. Marko Milosavljević

**Poročanje tujih dopisnikov
v televizijskih informativnih oddajah 24ur in Dnevnik**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

Kasneje kot sem načrtoval, kasneje kot bi si želel. A jo imam.

Najlepša hvala najboljšemu mentorju na FDV, izr. prof. dr. Marku Milosavljeviću –
za usmerjanje, pomoč in odzivnost.

Hvala staršem – za nerganje in spodbudo.

In iz dna srca hvala moji princeski, moji največji sreči.

Končno!

Poročanje tujih dopisnikov v televizijskih informativnih oddajah 24ur in Dnevnik

V dobi, ko so informacije – tudi tiste iz oddaljenih krajev – takoj na dlani, se mora televizija še posebej potruditi, da pritegne gledalce. Eden od načinov je atraktivno poročanje iz tujine. Medtem ko so tuji dopisniki predragi in jih na komercialnih televizijah zato ukinjajo, v ospredje prihajajo t. i. novinarji »padalci«, ki o dogajanju na tujem poročajo zgolj začasno, dokler je dogodek relevanten. V raziskavi smo proučevali, kdo je v prednosti, komu je lažje, medsebojno konkurenco znotraj uredništva in razlike na ravni medijskih hiš. Po poglobljenih intervjujih in analizi prispevkov tujih dopisnikov in novinarjev padalcev z javne in komercialne televizije smo ugotovili, da slednji predvsem pridobivajo informacije, prvi pa jih tudi interpretirajo in umeščajo v širši kontekst. Dopisniki kljub daljši prisotnosti na lokaciji, kjer razvijejo in vzdržujejo lastno mrežo virov, pogosteje uporabljajo posredne vire poročanja. Padalci so zaradi kratke prisotnosti na terenu in menjavanja destinacij pri svojem delu bistveno manj avtonomni in posledično bolj odvisni od sodelovanja z redakcijo. Čeprav jim je v marsikaterem oziru težje, kot so pripovedovali v intervjujih, imajo padalci vse pomembnejšo vlogo, saj se v njih združujeta dve funkciji, tj. tujega dopisnika in novinarja v matični redakciji medijske hiše. Trend povečevanja padalcev in zmanjševanja dopisnikov je razumljiv in upravičen.

Ključne besede: dopisnik, novinar padalec, televizijsko poročanje, zunanja politika.

Foreign correspondents' reporting in television news shows 24ur and Dnevnik

In the modern era when information travels so fast and is so easily accessible, television newsrooms have to put some extra effort in attracting its viewers. One of the ways is quality reporting from abroad. While foreign correspondents are getting too expensive and therefore private broadcasters are calling them off, »parachute« journalists that report on a temporary basis only are becoming more and more important. In our thesis we were examining who has the advantage – correspondents or parachute journalists, who's work is easier, the competition between them in a newsroom and differences based on two types of media. After performing structured interviews and detailed analysis of reporters' stories we realised that parachute journalists mainly collect information, while correspondents also comment on and analyse the news a wider context. Despite their longer presence in a city or country where correspondents create and maintain their own source net, they more often use indirect sources for their reports. Parachute journalists have less autonomy and a bigger dependence on their colleagues in newsrooms back home because they spend such a short time on location and change foreign destinations relatively rapidly. Despite their work being far more difficult, as they told us during interviews, the role of a parachute journalist is becoming one of the most essential ones. They combine two different workers in one person – a foreign correspondent and a journalist in the main newsroom of a media corporation. Increasing number of parachute journalists and decreasing of correspondents is both understandable and justified.

Key words: correspondent, parachute journalism, television reporting, foreign affairs.

KAZALO

1 UVOD	7
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA	8
1.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	8
1.3 METODOLOGIJA	9
2 TELEVIZIJSKO DOPISNIŠTVO	10
2.1 TELEVIZIJSKA DNEVNOINFORMATIVNA ODDAJA	10
2.2 VIRI INFORMACIJ	11
2.3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA VIROV	15
2.4 TELEVIZIJSKI DOPISNIK	18
3 POROČANJE TUJIH DOPISNIKOV IN NOVINARJEV PADALCEV V ODDAJAH 24UR IN DNEVNIK	22
3.1 ANALIZA INTERVJUJEV	22
3.1.1 Analiza intervjujev po empiričnih kodah	23
3.1.2 Sinteza ugotovitev po teoretičnih kodah	51
3.2 ANALIZA TELEVIZIJSKIH PRISPEVKOV	55
3.2.1 Prispevki novinarjev dopisnikov	55
3.2.2 Prispevki novinarjev padalcev	57
3.2.3 Sinteza rezultatov analize prispevkov	60
4 DISKUSIJA	63
5 SKLEP	67
6 LITERATURA	70
PRILOGE	74
Priloga A: Intervju s Tadejo Lampret, dopisnico iz ZDA za POP TV	74
Priloga B: Intervju z Edvardom Žitnikom, dopisnikom iz ZDA za RTV Slovenija	77
Priloga C: Intervju s Katjo Horvat, novinarko padalko na POP TV	80
Priloga Č: Intervju z Adrijanom Bakičem, novinarjem padalcem na RTV Slovenija	85

Priloga D: Intervju s Tjašo Slokar Kos, odgovorno urednico informativnega in športnega programa POP TV	92
Priloga E: Intervju z Jadranko Rebernik, odgovorno urednico informativnega programa TV Slovenija.....	96

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Razlogi in dejavniki razvrstitve na delovno mesto dopisnika	24
Tabela 3.2: Delovne naloge in odgovornosti novinarja dopisnika	25
Tabela 3.3: Sodelovanje novinarja dopisnika z matično redakcijo	26
Tabela 3.4: Proces priprave prispevka novinarja dopisnika	27
Tabela 3.5: Vsebine in sestavni deli prispevkov novinarja dopisnika	28
Tabela 3.6: Viri novinarja dopisnika	30
Tabela 3.7: Specifične težave pri delu novinarja dopisnika	31
Tabela 3.8: Prednosti dela novinarja dopisnika	32
Tabela 3.9: Razlogi in dejavniki razvrstitve na delovno mesto novinarja padalca	34
Tabela 3.10: Pogoji in sposobnosti za delo novinarja padalca	35
Tabela 3.11: Delovne naloge novinarja padalca	36
Tabela 3.12: Primerjava dela v redakciji in dela novinarja padalca na terenu v tujini	37
Tabela 3.13: Proces priprave prispevka novinarja padalca	38
Tabela 3.14: Sestavni deli prispevka novinarja padalca	40
Tabela 3.15: Viri novinarja padalca	41
Tabela 3.16: Specifične težave novinarja padalca	43
Tabela 3.17: Prednosti dela novinarja padalca	44
Tabela 3.18: Razlike v delu z novinarji dopisniki in novinarji padalci.....	46
Tabela 3.19: Viri novinarjev dopisnikov in novinarjev padalcev	48
Tabela 3.20: Izbiranje novinarja dopisnika ali novinarja padalca.....	49
Tabela 3.21: Izbira tem in destinacij za pokrivanje	50
Tabela 3.22: Vloga novinarja dopisnika in novinarja padalca	52
Tabela 3.23: Kriteriji razvrščanja novinarjev padalcev in novinarjev dopisnikov	53
Tabela 3.24: Viri poročanja novinarjev dopisnikov in novinarjev padalcev.....	54
Tabela 3.25: Viri poročanja v prispevkih dopisnika RTV	56
Tabela 3.26: Viri poročanja v prispevkih dopisnika POP TV	57
Tabela 3.27: Viri poročanja v prispevkih novinarja padalca RTV	58

Tabela 3.28: Viri poročanja v prispevkih novinarja padalca POP TV	59
Tabela 3.29: Sinteza rezultatov analize prispevkov	61

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Viri informacij	14
Slika 2.2: Kriteriji razporejanja novinarjev v novičarski mreži.....	16

1 UVOD

Novinarji so tisti, ki javnosti posredujejo informacije in obveščajo o tem, kaj se dogaja v svetu, ki nas obkroža – so vez med dogodkom in gledalcem, poslušalcem in bralcem (Mencher 2000). Ne glede na to, ali delujejo v osrednji novinarski redakciji posameznega medija ali pa izven nje, pri tem niso popolnoma samostojni in brez zunanjih vplivov (Gieber v Tumber 1999).

O dogajanjih v oddaljenih krajih občinstvu poročajo novinarji dopisniki, ki z jasnim ciljem – obveščati domačo javnost – potujejo na teren v tujino. Glavna razlika med dopisnikom in novinarjem v matični organizaciji je ta, da je dopisnik v veliki meri sam odgovoren za iskanje informacij in za njihovo pokrivanje ter da sta zato potrebna velika mera lastne iznajdljivosti, domiselnosti ter dobra presoja (Harris in Spark 1993, 26). Vendar pa novinar dopisnik televizijske oddaje nikakor ne deluje sam, saj se s svojim prispevkom vključuje v delovni proces ustvarjanja oddaje, pri kateri sodelujejo tako drugi novinarji, kot tudi uredniki in redaktorji. Njegova funkcija je pokrivanje vsebin, katerih specifičnost je vezana na lokacijo, medtem ko so specifičnosti vsebin, ki jih pokrivajo drugi novinarji, vezane na tematska področja, urnike in druge kriterije razvrščanja. V ekipi ustvarjalcev oddaje dopisnik torej opravlja določene specifične naloge, prav tako kot sodelavci iz redakcije, le da so njegove zadolžitve v največji meri vezane na kriterij lokacije.

Vzorec razvrščanja novinarjev na delovna mesta s specifičnimi nalogami in po specifičnih kriterijih, ki ga uporabljajo novinarske organizacije, Tuchmanova (1978) imenuje novinarska mreža (angl. *news net*).

Novinarska mreža tako ustvarja birokratično hierarhijo, znotraj katere uredniška pogajanja definirajo značaj novice in informativne oddaje. V magistrski nalogi raziskujemo, kako se znotraj te novinarske mreže umeščajo novinarji dopisniki oziroma poročevalci iz tujine, kakšne funkcije v novinarski mreži prevzemajo ter kako koncept novinarske mreže usmerja njihovo delo.

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Kot ugotavlja MacDonald (2008), se je v zadnjih desetletjih proizvodnja mednarodnih novic bistveno spremenilo. Če smo še pred časom poznali prakso dopisništev v tujini, se zdaj njihov obseg vsaj občutno manjša, če že ne povsem ukinja. V vse večji meri se mediji zanašajo na tiskovne agencije in »novinarje padalce« oziroma poročevalce, ki na teren oziroma kraj dogajanja v tujino odidejo le začasno, da bi pokrivali aktualno izredno dogajanje (MacDonald 2008). To je namreč cenovno ugodnejša alternativa dragim dopisnikom oziroma dopisniškim ekipam. Toda nekdanji vojni poročevalec A. Sundaram (2014) opozarja: »Bližina ljudem, o katerih poročam, je ključna za končni novinarski prispevek, služi svojemu namenu in pomaga konstruirati realni občutek o svetovnem dogajanju.«

Med tem ko so lokalni (še posebej časopisni) dopisniki v domači in tuji novinarski literaturi dobro umeščeni (Noelle-Neumann in Schultz 1971; Harris in Spark 1993; Stagl 2007), pa manjka zapisov ter raziskav o delu in pomenu televizijskih dopisnikov. Razmeroma veliko raziskovalno vrzel skušamo zato zapolniti z magistrskim delom, katerega cilj je ugotoviti, kakšna je novinarska praksa poročevalcev iz tujine za televizijsko dnevnoinformativno oddajo in kakšna je njihova vloga pri njenem ustvarjanju. Pri raziskovanju televizijske dopisniške prakse v slovenskih dnevnoinformativnih oddajah se pri tem opiramo na teoretični koncept novičarske mreže, ki nastajanje informativne oddaje ter vlogo dopisnika kot vira informacije razlaga v okviru treh kriterijev razvrščanja novinarjev za pokrivanje medijskih vsebin.

1.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Kot vodilo pri raziskovanju vloge in pomena televizijskega dopisnika, si zastavljamo naslednja raziskovalna vprašanja:

Raziskovalno vprašanje 1: Kateri dejavniki sooblikujejo dopisnikovo poročanje oziroma delovni proces poročevalca iz tujine?

Raziskovalno vprašanje 2: Kakšna je vloga tujega dopisnika ali novinarja »padalca« za

dnevnoinformativno oddajo?

1.3 METODOLOGIJA

Za iskanje odgovorov na raziskovalna vprašanja v magistrski nalogi kombiniramo dve raziskovalni metodi, in sicer polstrukturirane poglobljene intervjuje in kvalitativno analizo izbranih televizijskih novinarskih prispevkov.

Polstrukturirani intervjuji so eden najpomembnejših načinov zbiranja podatkov pri kvalitativnem raziskovanju. Številni avtorji to metodo opisujejo kot vrsto pogovora s posebnim namenom (Lindlof in Taylor 2002, Iorio 2004). Ta pogovor ponazori temeljni proces, skozi katerega je konstruirano znanje o sociološkem svetu prek normalne človeške interakcije. Intervju lahko traja več ur, pomembno pa je tudi opazovanje neverbalnega odzivanja intervjuvanca. Poglobljeni intervju je posebej pripravljen za določeno osebo ali osebe, nanj pa lahko vpliva tudi razmerje med izpraševalcem in temo (prav tam).

V magistrskem delu opravljamo poglobljene intervjuje z dopisnikoma iz New Yorka, novinarjema padalcema in odgovornima urednicama informativnih programov na POP TV in RTV Slovenija. Novinarja dopisnika nam pomagata odgovoriti na vprašanje, kako poteka delo tujega dopisnika, podatke o ekonomski plati in vlogi tujih dopisnikov pa podajata odgovorni urednici obeh medijskih hiš.

Kako posamezni tuji dopisnik poroča, ugotavljamo s kvalitativno analizo novinarskih prispevkov. Njihov izbor bo namenski. V analizo vključujemo po šest prispevkov, ki sta jih ameriška dopisnika pripravila s konvencij republikanske in demokratske stranke, kjer so potrdili svoja kandidata za predsednika ZDA. In po pet prispevkov novinarjev padalcev, ki sta jih pripravila v državah, od koder sta najdlje poročala.

Temelj analize vseh prispevkov je teorija novičarske mreže (Tuchman 1978).

2 TELEVIZIJSKO DOPISNIŠTVO

2.1 TELEVIZIJSKA DNEVNOINFORMATIVNA ODDAJA

Televizija je še vedno najbolj razširjen in hkrati najvplivnejši medij množičnega komuniciranja, saj veliko manj ljudi bere ali uporablja internet, kot pa gleda televizijo (Letica 2003, 18). Vsebine s televizije tako dosežejo največji krog ljudi in s tega vidika je pomen televizijskega medija večji od pomena drugih medijev (Mitu 2011, 121). Med televizijskimi vsebinami so pri tem ene najbolj gledanih, vplivnih in kakovostnih žanrov dnevnoinformativne oddaje (Perovič in Šipek 1998). Kot poudarja večina raziskovalcev televizijskega medija (Luthar 1998; Perovič in Šipek 1998; Rodríguez Pastoriza 2003), so informativne oddaje bodisi na javni bodisi na komercialni televizijski postaji tudi znamka kakovosti, s katero se televizije rade ponašajo. Brez njih dobra televizijska postaja ne more obstajati.

Dnevnoinformativne oddaje gledalcu v 20 do 60 minutah poročajo o najpomembnejših dogodkih dneva, poleg poročanja pa podajajo tudi komentarje, analize in izjave. Poleg resnejših novic običajno zajemajo tudi novice iz sveta zabave in kulture (Perovič in Šipek 1998). Vsebine in njihova medsebojna razmerja nastajajo skozi različne faze, ki jih Bantz, McCorkle in Baade (1997, 272) razvrščajo v petstopenjski model. V prvi fazi uredniki in novinarji opravijo izbor zgodb, v drugi fazi razdelitev nalog, v tretji zbiranje materiala, v četrti sestavljanje materiala in v peti na osnovi prvih štirih stopenj realizirajo dnevnoinformativno oddajo. Pri televizijskem delu ob vsem tem ne smemo pozabiti na časovni pritisk, ki ustvarjanje dnevnoinformativne oddaje spremlja skozi vse faze nastajanja (Hausman 1992, 47).

Zajemanje vsebin za ustvarjanje dnevnoinformativne oddaje je zmeraj povezano s tesnimi časovnimi okvirji in rokom trajanja informacije. Hausman (1992, 93) novinarsko delo pri ustvarjanju novice tako imenuje »igra premagaj uro«, v kateri novinarji in uredniki igrajo pod nepravičnimi pogoji, saj čas ne pozna poraza. Informativna oddaja je na sporedu ob izbranem času ne glede na to, ali je novinar uspel končati svoje delo. Učinkovitost sistema in mehanizma pridobivanja vsebin je zato bistvenega pomena, saj utečena struktura

komunikacijskih kanalov omogoča hitrejši dostop do virov novic in dovolj časa za njihovo obdelavo. Viri informacij in vsebin morajo biti strateško organizirani in funkcionalni v specifičnem okolju, v katerem nastajajo dnevnoinformativne oddaje.

2.2 VIRI INFORMACIJ

Bourdieu (2001, 23) se sprašuje, kako so informirani tisti, ki informirajo nas, tj. kako so informirani ustvarjalci informativnih oddaj ter kako mediji pridobivajo informacije, ki jih posredujejo medijskemu porabniku. Pri tem se pogosto pokaže, da novinarji informacije pridobivajo od drugih informatorjev, torej lahko govorimo o informaciji o informaciji. V takšni verigi se pomembne vsebine lahko izgubijo ali pa pride do napak. Da bi napake in izgube preprečevali oziroma vsaj reducirali ter poskrbeli za prenos prave in najbolj točne informacije, mora novinar na teren, med ljudi in tam poiskati neposredne vire. Poročanje s terena, kjer je gledalcu vidna prisotnost novinarja na prizorišču dogodka, je z atraktivnostjo ali nazornostjo slike dejavnik objavne vrednosti. Gre za specifično televizijskega novinarskega diskurza, ki povečuje vtis avtentičnosti in avtoritete televizijskega novinarskega besedila (Laban 2007a, 25). Uredniki zato veliko raje objavijo zgodbe svojih novinarjev, kot informacije centraliziranih agencijskih novic. Četudi so bili agencijski posnetki boljši, jih tako v informativni oddaji ne bomo videli, če je bila na istem terenu tudi snemalna ekipa dotičnega medija (Tuchman 1978, 24).

Viri vsebin za ustvarjanje dnevnoinformativne oddaje torej ne vključujejo zgolj informacij, ampak tudi vizualne vsebine. Ustvarjanje posnetkov pa je pri tem pogosto in z različnimi okoliščinami omejeno, zato so razvili različne strategije nadomeščanja neposrednih posnetkov. Ena možnost pri tem je, da novinarji raporta na prizorišču dogodka ne posnamejo nujno takoj, ampak šele več ur po samem dogodku. Namen nakazati, da je bil novinar dejansko na kraju dogajanja in da so informacije, ki jih posreduje gledalcu, resnične, saj jim je (bil) novinar priča, je s tem ohranjen. Raport se tako v televizijskem novinarstvu uporablja predvsem za potrjevanje verodostojnosti novinarskega besedila ter identifikacijo in poosebljanje novinarja, Ursell pa poleg tega poudarja tudi pomen vtisa novinarjeve delavnosti in dejavnosti (Laban 2007b, 77–78).

Zaradi izjemne količine novic, ki jih današnja družba dnevno proizvaja, novinarji nekaterih novic ne preverjajo iz prve, ampak veliko poročajo iz druge roke. Eden od načinov, na katere mediji pridobivajo vsebine in informacije so tiskovne agencije. Te novinarsko redakcijo povezujejo z drugimi geografskimi območji ali pa jim dovajajo vsebine in informacije s področij, ki jih njihovi lastni novinarji iz različnih razlogov ne uspejo pokriti.

Nastanek tiskovnih agencij so pogojevala ravno prizadevanja medijev, da bi si olajšali dostop do vsebin ter da bi pri tem postali učinkovitejši. Newyorško tiskovno agencijo Associated Press je tako že v 50. letih 19. stoletja ustanovilo 10 zaposlenih iz šestih najpomembnejših newyorških časopisov. Namen ustanovitve nenyorškega novičarskega servisa, ki je prodajal novice drugim medijem, v veliki meri tistim iz okolice in geografsko bolj oddaljenih območij, je bila v prvi vrsti skupna korist (Tuchman 1978, 19). S tehnološkim razvojem so tiskovne agencije prevzemale vse pomembnejšo vlogo kot vir medijskih vsebin in informacij. Na eni strani so delovale kot informacije o informacijah, tako da so mediji svoje poročevalce pošiljali na dogodke, za katere so izvedeli od tiskovnih agencij, na drugi strani pa so predstavljale posreden vir informacij, ki so ga mediji povzemali.

Tiskovne agencije še danes ostajajo pomemben vir poročevalskih vsebin, zlasti za pokrivanje novic s tistih geografskih območij in tematskih področij, ki jih medij sam s svojimi novinarji ne pokriva (Carlsson 2003, 29). Problem pri tovrstni praksi se pojavi zlasti v primerih, ko mediji in agencije zaradi povzemanja dogajanja ne pokrivajo s skupnimi močmi, ampak puščajo pomembne dogodke nepokrite ali pa podvajajo iste novice (Tuchman 1978, 19–23).

Poleg tiskovnih agencij so novinarju na voljo tudi drugi sekundarni viri informacij, kot so različni arhivi in baze, uradni viri, službe in predstavniki za odnose z javnostjo, promocijski viri ipd. Uradni viri so za večino novinarjev eni najpomembnejših in najpogostejših virov informacij, večinoma pa gre za posameznike, ki se nahajajo blizu centrov moči in dogajanja, kot so politiki, funkcionarji, gospodarstveniki in druge osebe na položajih. Gre za posameznike, ki so vir informacij za javnost pogosto že po uradni

dolžnosti, novinarjeva naloga pri tem pa je ustrezno oblikovanje in posredovanje teh informacij (Brooks, Kennedy, Moe in Ranly 2007, 18). Ker uradni viri informacije posredujejo že po svoji dolžnosti, sta tudi vsebina in oblika teh informacij določena, zato mora biti novinar kritičen pri njihovem povzemanju (Erjavec 1998, 65).

Pomemben, vendar še bolj vprašljiv vir informacij kot uradni viri, so službe in predstavniki za odnose z javnostjo (piarovci). Stepišnik (2002, 35) opozarja, da se namreč piar službe že dolgo ne ukvarjajo več z lajšanjem novinarskega dostopa do informacij, kar je bil njihov osnovni namen, ampak si danes prizadevajo zlasti za ustvarjanje zelene medijske podobe svojih naročnikov in tako tudi načrtno onemogočajo raziskovalno novinarstvo ter zavajajo javnost. Odnosi med novinarji in piar predstavniki so tako ambivalentni, saj novinarji v tem odnosu predstavljajo neke vrste filter, ki dovoljuje ali preprečuje objavo zelenih sporočil oziroma ta sporočila priredi po svoji presoji, piarovci pa novinarjem predstavljajo bolj ali manj pomembne in bolj ali manj relevantne vire informacij (Škerlep 1998, 751).

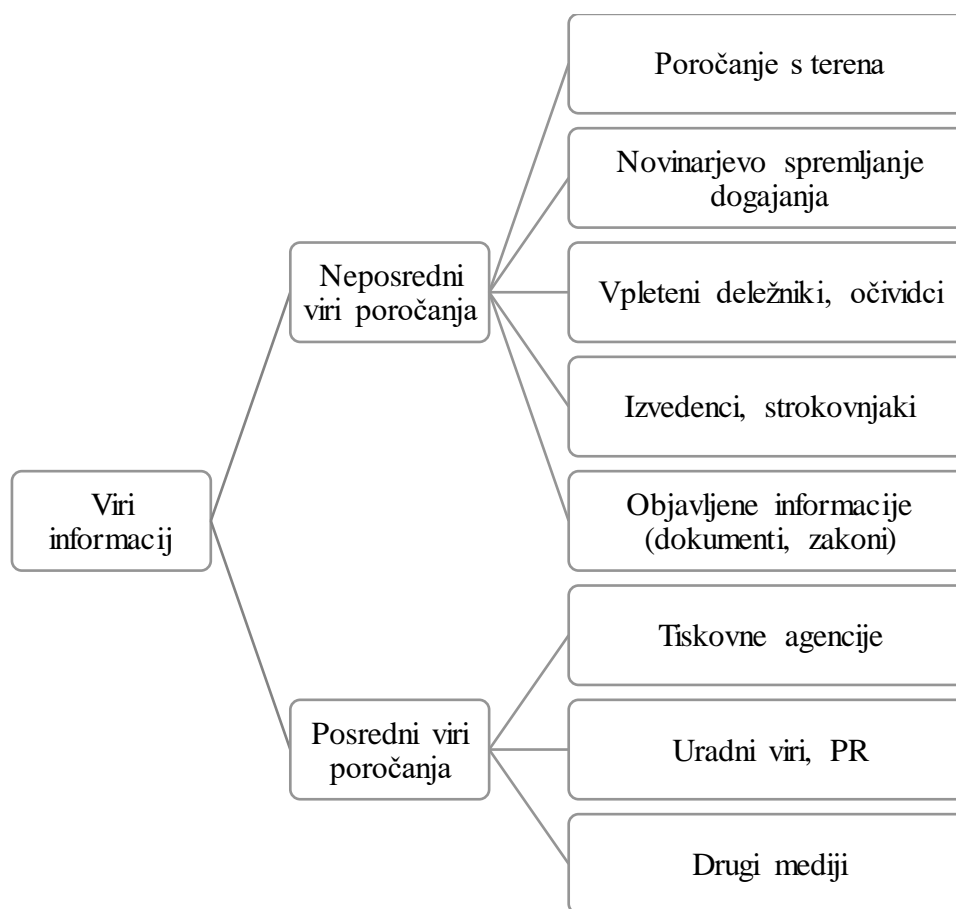
Za pridobivanje informacij lahko novinarju služijo tudi drugi mediji, zlasti za namene preverjanja podatkov, pojasnjevanja ozadja, preverjanja verodostojnosti ipd. Če drug medij opozori ali razkrije neko zgodbo, lahko novinar že ugotovljeno in predstavljeno povzame, nato pa nadgradi z novimi in dodatnimi informacijami. Večina urednikov pretok informacij drugih medijev nadzoruje tudi v ta namen, da se prepriča o lastni aktualnosti in verodostojnosti lastnih informacij (Erjavec 1998, 65). Tovrstne prakse pa lahko povzročajo tudi negativne učinke, saj lahko zaradi njih prihaja do podvajanja in prekrivanja vsebin ali do njihove nepreglednosti. Bourdieu (2001, 21) medsebojno nanašanje medijev imenuje »igra ogledak«, ki z medsebojnim zrcaljenjem proizvaja učinek zapore in mentalne izolacije.

Bistvo novinarstva pa ostaja poročevalstvo, tj. pridobivanje informacij neposredno na kraju dogodka, pri čemer vir informacij predstavlja novinar, sam s svojo presojjo in pozornostjo. Neposredno poročanje je tudi za gledalca najbolj kredibilen vir informacij, saj novinar na ta način informacije zbira brez posredovanja dodatnega drugega človeškega dejavnika in o vsebinah poroča na osnovi videne in občutene (Strentz

1989, 118). Vendar pa tudi pri poročanju ne moremo govoriti o objektivnosti in popolni neposrednosti, saj so tudi v poročila praviloma vključene izjave oseb na kraju dogodka, s katerega novinar poroča. Dobro in učinkovito novinarsko sporočilo zahteva tudi vključevanje in prepletanje različnih virov informacij, golo podajanje novinarjevih opazanj, presoj in ocen ne more sestaviti relevantne novice. Novinar je namreč tudi sam kot vir redko idealen, saj ne more biti popolnoma obveščen in popolnoma nepristranski, brez kakršnih koli osebnih prepričanj ali predsodkov. Novinar mora zato informacije pridobivati in preverjati pri različnih virih, od njega to zahteva tudi kodeks. Z vpletanjem različnih virov informacij v prispevek, novinar dviga njegovo kakovost in kredibilnost lastnih sporočil.

Da medij organizira in funkcionalno razporedi lastne vire informacij in medijskih vsebin, je bistvenega pomena za ustvarjanje kakovostnega poročevalskega diskurza, ki lahko opravlja svojo temeljno nalogo in dosega svoje temeljne namene.

Slika 2.1: Viri informacij

2.3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA VIROV

Dobro novinarstvo poskrbi, da je televizija brezpogojen vir novic in informacij, saj bi bila televizija sicer, kot je opozoril Edward R. Murrow, le škatla s kopico lučk in žic (Hausman 1992, 123). Novice se v osnovi ukvarjajo z dejstvi, gledalci pa pričakujejo točne in zanesljive informacije. Na svoj način so televizijske novice tudi del zabave in uspeh medija lahko zagotovi že samo ravnotežje med posredovano informacijo in zabavo (Perovič in Šipek 1998, 74). Da pa so vse potencialne novice, iz katerih medij ustvarja svoje vsebine, odkrite in pokrite, zagotavlja novičarska mreža. Gre za mrežo virov, ki mediju dovajajo vsebine in informacije, sestavljeno iz finih zank (svobodnjakov), raztegljive moči (novinarjev) in jeklenih vezi (tiskovnih agencij), piše Tuchmanova (1978, 22).

Novičarska mreža (angl. *news net*) predstavlja vzorec razvrščanja zaposlenih kot virov medijskih vsebin. Novičarske organizacije z uporabo novičarske mreže ustvarjajo svojo birokratično hierarhijo, znotraj nje pa uredniška pogajanja definirajo značaj novice. V jedru razporejanja novinarjev in pogajanj urednikov je središče zbiranja in ustvarjanja novic. Namen novičarske mreže je zajemanje čim širše in čim večje količine novičarskih vsebin, saj lahko medij le na tak način zadovolji zahtevnega porabnika medijskih vsebin (Tuchman 1978, 22).

Novičarska mreža je bila že prvotno oblikovana za privabljanje in ohranjanje občinstva, in sicer z osnovno strategijo vzbujanja njihovega zanimanja z vsebinami in informacijami. Ker je bil osnovni namen novičarske mreže pridobivanje vsebin, v osnovi vključuje tri temeljne domneve o porabnikih, in sicer (Tuchman 1978, 25):

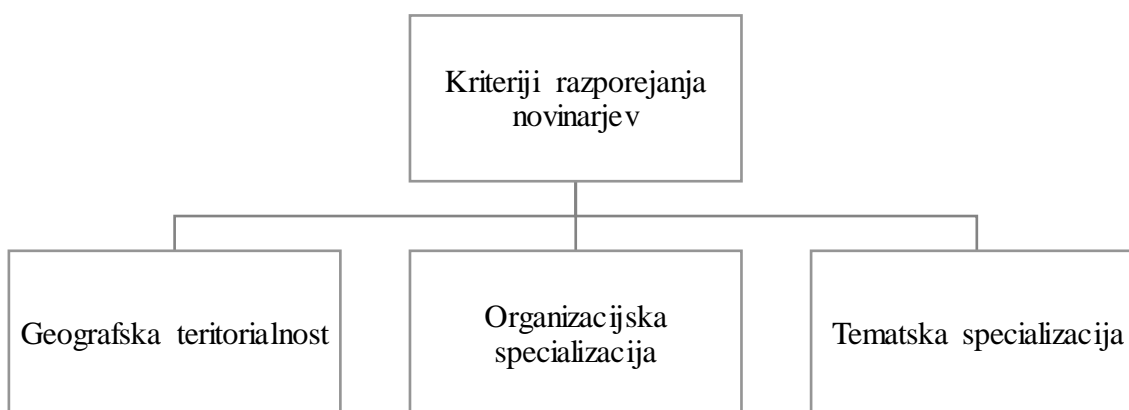
- porabnike zanimajo pripetljaji na specifičnih lokacijah,
- porabnike skrbi dogajanje v specifičnih organizacijah,
- porabnike zanimajo specifične teme.

Iz teh treh temeljnih predpostavk o željah, potrebah in pričakovanjih medijskih porabnikov, so izpeljane temeljne metode razporejanja novinarjev, ki predstavljajo vire

za zbiranje informacij. Koncept novičarske mreže tako razlikuje tudi tri metode razporejanja novinarjev, in sicer glede na (Tuchman 1978, 25):

- geografsko teritorialnost,
- organizacijsko specializacijo,
- tematsko specializacijo.

Slika 2.2: Kriteriji razporejanja novinarjev v novičarski mreži

Vir: Tuchman (1978, 25).

Geografska teritorialnost predstavlja najpomembnejši kriterij razporejanja novinarjev, saj lahko medij le s pokrivanjem različnih lokacij, s teh lokacij tudi pridobiva vsebine in novice. Razporejanje novinarjev na različne lokacije ustvarja neposredno komunikacijsko povezavo med temi lokacijami in redakcijo ter hiter pretok informacij, ki je bistven za ustvarjanje dnevnoinformativne oddaje. Gledalce pogosto zanimajo tudi specifične osebnosti iz omenjenih specifičnih lokacij in organizacij in brez neposrednega vira medij do teh informacij težko dostopa. Informativni medij tako svet razdeli na območja po teritorialni odgovornosti, in sicer glede na to, kaj želi o posameznem območju izvedeti njihov gledalec in koliko denarja bo mediju to prineslo (Tuchman 1978, 25).

Po kriteriju organizacijske specializacije medij svoje novinarje razporeja na mesta, ki predstavljajo večja središča nastajanja novic. Newyorški časniki denimo tovrstne vire postavljajo v mestni hiši, na sedežu OZN, zvezni vladi ipd. Novinarji tako zgodbe in dogajanja spremljajo bodisi neposredno s terena in na licu mesta ali pa na lokacijah, ki

delujejo kot novinarska središča in kamor se različne novice stekajo ter kjer nove novice nenehno ali vsaj pogosto nastajajo. Za razliko od kriterija geografske teritorialnosti kriterij organizacijske specializacije deluje funkcijsko ter namesto večanja novičarske mreže v širino ustvarja centralizirane vozle, ki pokrivajo koncentrirane vire informacij (Tuchman 1978, 27).

Kriterij tematske specializacije novinarje razporeja glede na njihova specifična znanja in posameznemu novinarju dodeljuje teme, ki jih najbolje obvladuje in ki jih sam običajno pokriva, tj. za katere je specializiran. V ožjem pomenu temelji metoda tematske specializacije na organizaciji neodvisnih redakcij z lastnim proračunom, v okviru katerih je urednik simbolično neodvisen od vseh redakcij v svojem uredništvu. V širšem pomenu besede pa se tematska specializacija pojavlja tudi v tesno povezanih redakcijah, v katerih en novinar ne pokriva zgolj neke določene specifične teme, ampak ga urednik povezuje z naborom tem in mu v obdelavo dodeljuje tudi tem že opredeljenim temam podobne teme. Tematski specialisti v ožjem pomenu so imuni na možnost nenehnega nadzora, kljub temu pa so podrejeni redaktorjem, v širšem pomenu pa je zelo specializiran novinar za določeno tematiko deležen v razmerju do urednika večje avtonomnosti in večje moči soodločanja (Tuchman 1978, 30–31).

Kriterij teritorialnosti ima pri razdeljevanju zadolžitev novinarjem prednost pred organizacijsko in tematsko specializacijo. Dogodek na oddaljeni in specifični lokaciji bo tako pokrival novinar, ki je tej lokaciji fizično najbližje, tudi če vsebina novice ne sodi med teme, ki jih ta novinar običajno pokriva. Ta princip dobro služi novinarjem, ki ne želijo tekrovati s kopico sodelavcev v redakciji, saj se sami ravnaajo po geografski teritorialnosti tako, da dnevno obiskujejo ali pokličejo svoje vire na slabše pokritih lokacijah ter na ta način pridobivajo vsebine, do katerih drugi novinarji ne prihajajo. Na tak način lahko novinar sam ustvarja lastno mrežo informacij (Tuchman 1978, 28–29).

Ne glede na kriterije razvrščanja pa je novičarska organizacija kompleksna birokracija, ki ne more predvideti vseh morebitnih zapletov. To pomeni, da razporejanje novinarje v glede na različne kriterije in hierarhije v novičarski mreži ne more biti fiksno. Fleksibilnost je pri tem nujna za obstoj medijskega podjetja, saj se le tako pripetljaji lahko

spremenijo v novičarske dogodke (Tuchman 1978, 31). Ko ima medij po vseh treh kriterijih dobro razpleteno novičarsko mrežo, ta predstavlja učinkovit mehanizem za prestrezanje novic in ustvarjanje materialov za dnevnoinformativno oddajo. Ker pa lahko medij s tako razgrnjeno novičarsko mrežo dnevno pridobiva izjemno velike količine informacij, je bistvenega pomena, da ima vsako uredništvo tudi osebo ali skupino zaposlenih, ki nadzirajo vsebine, ki se v novičarsko mrežo ujamejo ter so jih sposobni smiselno filtrirati. To odgovornost si delijo različne redakcije in oddelki, ki odgovarjajo odgovornemu, izvršnemu oziroma dnevnu uredniku (Tuchman 1978, 32).

Vsak novinar si prizadeva, da bi bile zgodbe, ki jih je sam ujel v novičarsko mrežo medija, umeščene v končni novičarski izdelek dneva – oddajo. Uredniško politiko pri tem pogosto določata proračun in novinar je nemalokrat o pričakovanih obveščen z že vnaprej izbrano temo, ki naj jo pokrije, ter z informacijo o pričakovani dolžini prispevka. Pri ustvarjanju novic imajo tako novinarji pogosto le malo svobode in tudi tematski specialisti le redko predlagajo svoje zgodbe, saj se bojijo bodisi zasmehovanja kolegov ali zavrnitve urednika. Uredništva se pri filtriranju ujetih novic ravna po standardih t. i. pomembnih novic in po kriteriju njihove kakovosti. Pri pogajanjih glede vsebine novic pa je nujno poudariti, da postavljeni standardi niso brezpogojni ali objektivni. Zlasti novinarji, locirani glede na izbrane tri kriterije razporejanja, lahko prinašajo dodatno vrednost vsebin in sodelujejo v skupni determiniranosti (Tuchman 1978, 34–35).

2.4 TELEVIZIJSKI DOPISNIK

Naziv dopisnik dobi tisti poročevalec, ki ga uredništvo za posamezno časovno obdobje pošlje na določeno lokacijo, a ima povsem enake zadolžitve kot poročevalec, ki se dnevno vrača v novinarsko redakcijo. Od poročevalca dopisnika se pri tem pogosto pričakuje, da sam izbrska novico, jo nadgradi in poišče nove vidike aktualne zgodbe ter novico nacionalnega pomena poveže z regionalno problematiko in jo nato z lokalnega zornega kota tudi prouči ter predstavi (Hausman 1992, 45). Dober dopisnik tako zmore pametno iskati zgodbo, jo prepoznati in zasledovati, dokler ne dobi dovolj gradiva, da lahko pripravi kakovosten prispevek. Dopisnik mora biti poleg tega sposoben vsebino prikazati na način, da jo želijo lokalni gledalci gledati od začetka do konca. Pomembno vlogo pri

tem, ali bo tako vsebino dopisnik sposoben pripraviti, igra dopisnikova delovna vnema. Problem številnih dopisnikov je, da se orientirajo po dejstvu, da bo njihov zaslužek na koncu meseca isti, ne glede na to, koliko prispevkov pripravijo in kakšni prispevki to so. Ti dopisniki se zadovoljijo že s tem, da naredijo le za malenkost več, kot je pokrivanje dnevnih dogodkov (Harris in Spark 1993, 26). Na tak način dopisnik ne opravlja vloge učinkovitega vira informacij in medijskih vsebin.

Praksa dopisništva se z razvojem digitalnih komunikacij in v vse bolj povezanem svetu tudi pomembno spreminja. Dopisniki, ki so bili v preteklosti poslani na določen kraj za več let, danes pokrivajo tudi 20 držav. Dopisništva se tako nahajajo v večjih mestih, daleč stran od dogajanja, o katerem poročajo. Dopisnik v Londonu denimo pripravlja prispevke o dogodkih iz vsega Združenega kraljestva, zaradi česar so lahko mnoge zgodbe prezrte in spregledane, informacij pa ne pridobiva neposredno, ampak iz druge roke, zaradi česar lahko pride do napak v medijski vsebini (Sundaram 2014).

Ob izrednih dogodkih na območjih, kjer mediji stalnih sodelavcev v obliki dopisnikov nimajo, uredniki na kraj dogajanja pogosto pošljejo t. i. novinarje padalce oziroma posebne poročevalce, katerih naloga je pokriti dogodek na geografsko oddaljenem območju ter se nato vrniti v redakcijo. Vendar pa Sundaram (2014) pri tem opozarja, da je avtentično dopisnikovo poznavanje okolja in ljudi, o katerih poroča, za končni novinarski prispevek ključnega pomena, saj pomaga gledalcu konstruirati realni občutek o nekem dogodku na nekem območju. Po drugi strani novinarjem padalcem tudi očita, da so tematsko slabo podkovani, ker na kraju dogajanja niso od samega začetka. Ker ima njihovo delo omejen rok trajanja, posebni poročevalec na primer spremlja zgolj volitve v določeni državi, po povratku domov pa zamudi zgodbe, ki se zgodijo po objavi rezultato v. Naraščajoče zanašanje na novinarje padalce se tako odraža v vse večji odvisnosti od uradnih virov, tiskovnih agencij in ostalih sekundarnih virov (Montalbano v MacDonald 2008, 214).

Da se prakse vzdrževanja novinarjev dopisnikov pogosto opuščajo, je v prvi vrsti povezano z višjimi finančnimi vložki, kot jih zahteva praksa novinarjev padalcev. Sundaram (2014) pri tem komentira, da pa sredstva medijske hiše imajo, le da jih ne znajo

smotrno razporediti. Vprašanje, ki se pri stroških dopisništva poleg tega zastavlja, je kakovost novinarskih prispevkov in njihov vpliv na gledanost, ki pa je ključnega pomena za ustvarjanje dobička medijske hiše. Slaba pokritost zaradi pomanjkanja dopisnikov na ključnih lokacijah lahko za medij pomeni manko ključnih in pomembnih dnevnih informacij, za katere porabniki pričakujejo, da jih bo medij posredoval. Novinarji padalci v ključno dogajanje pogosto padejo brez širšega poznavanja ozadja in lokalnega okolja, zato ne morejo nadomestiti dela dopisnikov, ki skozi čas spoznavajo okolje, v njem živijo in imajo izoblikovan občutek o tem, katere informacije so pomembne in katere ne, hkrati pa z bivanjem na območju pridobijo tudi dodatne lastne vire informacij (Erickson in Hamilton 2006, 33).

Pomemben vir za dopisnike so lokalni mediji in lokalni novinarji ter drugi lokalni viri, kot so denimo t. i. fikserji. Slednji delujejo kot pomočniki dopisnikov, večinoma pa so hkrati lokalni novinarji, ki jih medij najame, da dopisniku pomagajo pri pripravljanju zgodbe. Njihova naloga je, da dopisniku razsvetlijo ozadje zgodbe, prevajajo, interpretirajo, nudijo relevantne kontakte ter pomagajo pri logističnih težavah, s katerimi se v tuji državi dopisnik lahko sooča. Gre torej za večnamenske lokalne vire, ki so pogosto nujni pogoj za delo in včasih celo za preživetje dopisnika v novem okolju (MacDonald 2008, 215). Poleg pomoči pri pridobivanju informacij in njihovi pravilni kontekstualizaciji pa dopisnik potrebuje tudi pomoč pri oblikovanju informacij oziroma pri sestavljanju celostnega sporočila, katerega del je v televizijskem novinarstvu tudi slika.

Na televiziji pomembne vloge namreč ne igra le beseda, marveč tudi oziroma predvsem slika. Ta predstavlja hrbtenico televizijskih dnevnoinformativnih oddaj in kot taka privlači in zadržuje pozornost gledalca ter potrjuje resničnost informacije, s čimer podeljuje legitimnost in verodostojnost televizijski instituciji in njenemu pogledu na svet (Hartley 1989, 109). Televizijski novinarski diskurz je sestavljen iz jezika, zvoka in vizualnih podob, organiziranih s pomočjo kodov in pravil, ki jih mora gledalec zaznati in prepoznati, če želi videno in slišano osmisliti (Bignell 1997, 113). Dopisnik torej ob sebi potrebuje še vsaj eno osebo, če ta zmore izpeljati tako dolžnosti snemalca kot tudi montažerja. V idealnem svetu bi televizijsko dopisniško ekipo v nekem mestu sestavljali

trije ljudje (novinar/novinarka, snemalec/snemalka, montažer/montažerka); kar pomeni tri plače. Ta trikratni strošek pa je lahko, ko govorimo o dopisništvu v razvitejših in dražjih državah na zahodu, zelo visok.

Prav poročanje s terena, kjer je gledalcu vidna prisotnost novinarja na prizorišču dogodka, pa tudi atraktivnost ali nazornost slike, sta dejavnika objavnosti, ki sta specifična za televizijski novinarski diskurz, saj povečujeta vtis avtentičnosti in avtoritete televizijskega novinarskega besedila (Laban 2007a, 25). Zaradi stroškov, povezanih s sestavljanjem celostne ekipe dopisnega novinarja, v novinarskih besedilih o dogodkih iz tujine vizualizacija pogosto poteka prek arhivskih posnetkov glavnih mest držav, o katerih novinarji poročajo, tamkajšnjih časopisov, ljudi ali zgradb (Laban 2007b, 36). Novinarjev glas in slika morata biti pri tem razumljivo povezana, ne pretirano, hkrati pa si tudi ne smeta biti nasprotujoča. V večini primerov se mora osrednja misel navezovati na osnovno temo slike. Novinar gledalcu ne more ponuditi bližnjega kadra delavcev na cestnem delovišču, med tem ko opisuje dolgo kolono vozil, ki je nastala zaradi del na cesti (Hausman 1992, 124).

Zaradi razhajanja med zahtevami in priporočili na eni ter realnimi zmožnostmi medija na drugi strani pa je slika v televizijskem novinarstvu vse prevečkrat slabo povezana z besedilom. Zlasti to velja za dopisniške prispevke, saj dopisnik v uredništvo pogosto pošlje le brano besedilo, ki je naknadno vizualizirano (MacGregor 1997, 214). Arhivska slika, ko besedilo govori o abstraktnem, pri tem nima nikakršne informativne vrednosti in služi le kot zaposlitev gledalčevega očesa (Corner 1999, 41). Kljub temu se mora vizualna evidenca ujemati z zgodbo, ne z dogodkom. Pomembnejša je komunikacija kot informacija in pomembna je vizualizacija zgodbe, ne vizualizacija dogodka oziroma realnosti (Luthar 1998, 21). Posnetki omogočajo tudi, da novinarju ni treba nujno vsega zapisati oziroma povedati, saj se veliko vsebin in novic skozi sliko napiše samih (Hausman 1992, 125).

3 POROČANJE TUJIH DOPISNIKOV IN NOVINARJEV PADALCEV V ODDAJAH 24UR IN DNEVNIK

Osrednji informativni oddaji največjih slovenskih televizij (RTV Slovenija in POP TV) imata dopisnike v dveh enakih državah (ZDA in Velika Britanija), pri čemer sta to edina tuja dopisnika oddaje 24ur, dopisniška mreža Dnevnika pa je veliko večja. Mrežo stalnih dopisnikov iz tujine ima tako v slovenskem televizijskem prostoru le informativni program javne Radiotelevizije Slovenija, za največjo komercialno televizijo POP TV pa iz tujine poročata le dva novinarja. Eden od njiju je celo »svobodnjak«, ki tam, kjer je, ni izključno zaradi poročanja za različne oddaje 24ur. Dopisnika komercialne televizije POP TV pripravljata novinarska besedila za vse tri informativne oddaje 24ur (24ur Popoldne, osrednjo oddajo 24ur ob 19.00 in 24ur Zvečer). Na javnem zavodu RTV Slovenija pa dopisniki iz tujine velikokrat pripravljajo novinarska besedila tako za dnevnoinformativne oddaje radijskega kot tudi televizijskega medija. Zaradi preobremenjenosti in časovne stiske so ta besedila pogosto celo identična, čeprav gre za dva različna medija z različnimi potrebami in zmožnostmi (Laban 2007a, 23).

Čeravno ima javna televizija po svetu veliko več dopisnikov, medijski hiši bijeta boj za gledalce. Ena izmed opaznih posledic konkurenčnega boja za gledalce med javno in komercialno televizijo je pogosto poudarjanje ekskluzivnosti posameznih novinarskih besedil, predvsem v napovednikih dnevnoinformativnih oddaj in voditeljevih napovedih novinarskih besedil, pri čemer gre v večini primerov za način samooglaševanja, s katerim televizijske hiše privabljajo in očarajo gledalce, saj besedila predstavljajo kot unikat, ki ga gledalci ne smejo zamuditi, čeprav o isti temeljni vsebini istočasno poroča tudi konkurenčni medij (Laban 2007a, 18). Podobno funkcijo imajo tudi tuji dopisniki, ki jih gledalci identificirajo s posamezno državo, iz katere poročajo. Voditelji dnevnoinformativnih oddaj jih zato standardizirano predstavljajo, denimo: »Gremo neposredno v London, kjer je z nami ...« ali pa »iz New Yorka poroča ...«.

3.1 ANALIZA INTERVJUJEV

Analizo intervjujev opravljamo z metodo kodiranja, pri čemer uporabljamo teoretične in

empirične kode. Teoretične kode izpeljujemo iz proučene in predstavljene teorije, empirične pa iz vsebine intervjujev – teoretične kode uporabljamo kot tematska stičišča empiričnih kod. Postopek analize tako v prvem koraku zajema razvrščanje vsebin po empiričnih kodah, nato pa še razvrščanje slednjih z vsebinami v polja teoretičnih kod.

Iz teorije izpeljujemo naslednje teoretične kode:

- Vloga novinarja dopisnika in novinarja padalca v dnevnoinformativni oddaji

- Razporeditev novinarja kot vira poročanja

- Geografska specializacija

- Organizacijska specializacija

- Tematska specializacija

- Dejavniki poročanja novinarja dopisnika in novinarja padalca

- Viri novinarjevega poročanja

- Neposredni viri poročanja

- Poročanje s terena

- Novinarjevo spremljanje dogajanja

- Vpleteni deležniki, očitvidci

- Izvedenci, strokovnjaki

- Objavljene informacije (dokumenti, zakoni)

- Posredni viri poročanja

- Tiskovne agencije

- Uradni viri, PR

- Drugi mediji

- Kombiniranje virov

- Drugi dejavniki

3.1.1 Analiza intervjujev po empiričnih kodah

Analizo intervjujev najprej opravljamo po empiričnih kodah, ki jih pridobimo iz same vsebine odgovorov intervjuvancev. Analiziramo v treh sklopih: posebej intervjuje z novinarji dopisniki, novinarji padalci in odgovornimi uredniki.

3.1.1.1 Novinarji dopisniki

Iz intervjujev z novinarjema dopisnikoma izhaja osem empiričnih kod za analizo, in sicer:

- razlogi in dejavniki razvrstitve na delovno mesto dopisnika;
- delovne naloge in odgovornosti novinarja dopisnika;
- sodelovanje novinarja dopisnika z redakcijo;
- proces priprave prispevka novinarja dopisnika;
- vsebine in sestavni deli prispevkov novinarja dopisnika;
- viri novinarja dopisnika;
- specifične težave pri delu novinarja dopisnika in
- prednosti dela novinarja dopisnika.

Pri umeščanju vloge novinarja dopisnika v kontekst novinarskega dela za začetek ugotavljamo razloge in dejavnike prihoda na to delovno mesto. Oba intervjuvana dopisnika iz ZDA (Tadeja Lampret – 24ur in Edvard Žitnik – Dnevnik) pri tem kot ključni dejavnik opredeljujeta izrazito zanimanje za zunanjo politiko, kot drugi ključni dejavnik pa priložnost. Njuna karierna pot kaže, da mora novinar priložnost za razvrstitev na delovno mesto dopisnika čakati ter medtem opravljati druga novinarska dela, s katerimi nabira potrebne izkušnje za izpolnjevanje pogojev. Predhodno novinarsko delo in posledično usposobljenost sta tretji dejavnik razvrstitve na delovno mesto dopisnika. S tem je povezana tudi vloga dopisnika v dnevnoinformativni oddaji, saj ta prevzema zelo specifično in s tem nezamenljivo vlogo v novinarskem kolektivu, zaradi česar se za opravljanje teh nalog izbirajo specifično najbolj usposobljeni novinarji (Tabela 3.1).

Tabela 3.1: Razlogi in dejavniki razvrstitve na delovno mesto dopisnika

Razlogi in dejavniki razvrstitve na delovno mesto dopisnika	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none">- Zanimanje za ameriško politiko zaradi bistveno drugačnega družbenega okolja;- omejitve dostopa do globalnih virov;- začetki v tiskanih medijih;- zaradi težav s financiranjem medijev	<ul style="list-style-type: none">- Že od samega začetka profesionalne poti cilj pokrivati kulturo, dokumentaristiko ali zunanjo politiko;- začetek novinarske poti v drugem letniku pravne fakultete z RTV novinarsko

<p>opustitev misli na dopisništvo;</p> <ul style="list-style-type: none"> - prestop v televizijski medij (pokrivanje zdravstva in notranje politike); - sprostitvev dopisniškega mesta; - neposredno spoznavanje drugačnega družbenega okolja; - fizična bližina olajša razumevanje dogajanja v drugačnem družbenem okolju: vzroki za sprejemanje odločitev in način razmišljanja; - posredno pridobivanje in spremljanje informacij iz medijev ne more nadomestiti osebne izkušnje. 	<p>štipendijo;</p> <ul style="list-style-type: none"> - prvo novinarsko delo na radijskih poročilih, stik z novičarstvom; - prehod v zunanjepolitično redakcijo tudi zaradi potovanj v Azijo; - opredelitev dopisništva kot vrhunec pokrivanja zunanje politike in cilja vsakega zunanjepolitičnega novinarja; - kandidiranje za dopisniško mesto v 90. letih, sprejetje na delovno mesto in odhod v Bruselj; - RTV Slovenija ima prilično natančno predpisan pravilnik imenovanja tujih dopisnikov, ki se delno zgleduje po imenovanju slovenskih diplomatov v tujino.
---	--

Delovne naloge in odgovornosti novinarja dopisnika se razlikujejo tudi glede na medij, saj nekateri dopisniki opravljajo delo zgolj za eno, drugi pa za več medijskih hiš. Njihova vloga v sami oddaji se ob tem bistveno ne razlikuje, saj delovne naloge dopisnika v obeh primerih predstavljajo pripravo prispevkov, s tem pa pridobivanje informacij, podatkov in posnetkov (Tabela 3.2). V primeru sodelovanja z več različnimi mediji ima dopisnik lahko obilo dela s preoblikovanjem prispevkov o isti temi (npr. iz televizijskega v radijski diskurz ali obratno), zaradi česar bi predvidevali razlike v sodelovanju novinarja z matično redakcijo (Tabela 3.3) in v procesu priprave prispevkov (Tabela 3.2), vendar teh razlik, kot bomo spoznali v nadaljevanju, primerjava ne kaže.

Tabela 3.2: Delovne naloge in odgovornosti novinarja dopisnika

Delovne naloge in odgovornosti	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Delo za eno medijsko hišo; - priprava prispevkov: pridobivanje 	<ul style="list-style-type: none"> - Delo za dve medijski hiši (televizijo in radio) ter za multimedijski center (spletni

informacij, podatkov in materiala (slika in izjave), oblikovanje besedila.	portal RTV Slovenija); - priprava prispevkov: pridobivanje informacij, podatkov in materiala (slika in izjave), oblikovanje besedila.
--	--

Sodelovanje z redakcijo tujega dopisnika neposredno umešča v ustvarjanje dnevnoinformativne oddaje. Pomembna je koordinacija glede izbire tem prispevkov, prav tako pa dopisnik z redakcijo sodeluje pri pripravi materialov oziroma predvsem njihovem urejanju. Sodelovanje z redakcijo je manjše v fazi pridobivanja materialov (Tabela 3.3), kar je dobro razvidno v pregledu procesa priprave prispevkov (Tabela 3.4).

Tabela 3.3: Sodelovanje novinarja dopisnika z matično redakcijo

Sodelovanje z redakcijo	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Zelo pomembna podpora pri dogovarjanju za prispevke in uvrščanju v oddajo; - pomoč sodelavcev: iskanje slike za brano besedilo – offe, montiranje in finalizacija prispevka, tehnična oprema, obdelava v redakcijo poslanega materiala, opravljanje podrobnosti, ki jih zaradi oddaljenosti in tehničnih ovir ni mogoče realizirati; - dolgoletno sodelovanje olajša skupno delo zaradi poznavanja prioritet. 	<ul style="list-style-type: none"> - Koordinacija z matično organizacijo poteka prek urednika zunanjepolitične redakcije (ZPR), ki zvečer sprejema predloge za prispevke, jih predlaga na sestanku z uredniki oddaj; - zaradi časovne razlike zjutraj pregled odgovora in naročila za tekoči dan; - »neterenski« oziroma agencijski prispevek predstavlja brano besedilo, ki ga v MP3 formatu dopisnik pošlje v redakcijo v Ljubljano, kjer ga pokrijejo s sliko; - terenski prispevek je sestavljen iz materiala posnetega na kraju dogajanja in dokončan oziroma zmontiran posredovan v redakcijo prek interneta (File Transfer Protocol – FTP), v Ljubljani dodajo zgolj prevode, podnapise; - v preteklosti so se prispevki pošiljali

	prek satelita, ki je zdaj v rabi za javljanja v živo in neposredne pogovore s tujim dopisnikom v informativni oddaji.
--	---

Proces priprave dopisnikovega prispevka vključuje njegovo sodelovanje z redakcijo v prvi fazi, tj. med koordinacijo in določanjem tem, in tretji, zadnji fazi celotnega postopka, tj. končnem oblikovanju prispevka za objavo. Pridobivanje informacij, virov in materialov je pogojeno z vrsto prispevka glede na izvedbo, in sicer terenski prispevki zajemajo iskanje sogovornikov, dogovarjanje s sogovorniki, organizacijo poti, pridobivanje in snemanje izjav ter dogajanja, medtem ko »neterenski« prispevki predstavljajo pregled in izbiro materiala tiskovnih agencij. Terenski prispevki zaradi tega praviloma zahtevajo več časa, vendar ustvarijo pomembnejšo sestavino informativne oddaje, saj lahko do agencijskih materialov dostopajo tudi novinarji v matični redakciji, ki niso na terenu. V primeru poročanja za več kot en medij, priprava prispevkov zahteva tudi časovno organizacijo dela glede na medij (Tabela 3.4).

Tabela 3.4: Proces priprave prispevka novinarja dopisnika

Proces priprave prispevka	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Zaradi časovne razlike delo zgodaj zjutraj in zvečer; - priprava predlogov dopisniških vsebin za urednike in redaktorje: opis dogajanja z utemeljitvijo, zakaj je le-to pomembno in zanimivo; - običajno sprejem predlogov; - podrobni dogovor, navodila za prispevek; - začetek delovnega procesa; njegova pogojenost z viri (poročanje s terena, agencijski material); - poročanje s terena: daljši delovni proces, 	<ul style="list-style-type: none"> - Radijsko poročanje je prioriteta zjutraj in čez dan, televizijsko pa zvečer; - pri »neterenskih« prispevkih priprava branega besedila; pri terenskih prispevkih pa priprava branega besedila, izbira izjav, kadrov in montaža celotnega prispevka; - morebitna javljanja v živo iz lokalnega ali zasebnega studia v New Yorku.

<p>pogosto vsaj dni, odprava na pot zjutraj, zbiranje materiala čez dan (iskanje zanimivih sogovornikov, snemanje dogajanja, pogovor z viri), pošiljanje materiala v redakcijo zvečer oziroma čez noč, priprava prispevka za naslednji dan;</p> <ul style="list-style-type: none"> - agencijski material: pregled izjav in kadrov že večer pred objavo, nato še pregled svežega materiala zjutraj, sestava prispevka, posredovanje branega besedila z izbranimi izjavami in okvirno tudi sosledjem kadrov v redakcijo, načeloma do 18.00, tehnična oprema (podnapisi, podpisi sogovornikov) in montaža; - kombinacija na terenu posnetih izjav, agencijskih izjav in kratek raport, ali pa nadgradnja z neposrednim vklopom v oddajo. 	
---	--

Primarna vloga novinarja dopisnika je priprava vsebin, do katerih novinarji v redakciji nimajo dostopa, zato je prizadevanje za pridobivanje neposrednih informacij in posnetkov vselej prednostno. Prioritete prispevkov intervjuvanih ameriških dopisnikov so zato slikovne izjave in raporti s kraja dogodka ali vsaj smiselnim ozadjem. Specifika dopisniških prispevkov na javni in komercialni televiziji je izogibanje grafikam (Tabela 3.5).

Tabela 3.5: Vsebine in sestavni deli prispevkov novinarja dopisnika

Vsebine in sestavni deli prispevkov	
24UR	DNEVNIK
<p>- Prioriteta je raport, in sicer na kraju dogodka ali iz bližine delovnega mesta zaradi pomanjkanja časa;</p>	<p>- Osredotočenost televizijskih prispevkov na poročanje o aktualnih političnih dogajanjih v ZDA: spremljanje</p>

<ul style="list-style-type: none"> - realizacija raporta je pogojena z izvedljivostjo in smiselnostjo; - pomemben vpliv velikih razdalj v velemestu, kot je New York, ki pogosto onemogočajo raport točno s kraja dogodka; - vedno vključitev agencijskih ali lastnih izjav, prispevek brez izjav je izjema, razen v primerih javljanja v živo, ko so izjave opcijske; - občasna uporaba grafik. 	<ul style="list-style-type: none"> - ameriškega predsednika, vlade in kongresa, pokrivanje gospodarskih tem, družbenih fenomenov, kulture, tj. vsega, z izjemo športa in zabave; - levji delež je poročanje in komentiranje za televizijski informativni program, manj za druge programe; - tudi radijsko poročanje je sicer osredotočeno na informativne oddaje, toda širšega spektra: od klasičnega poročanja do pogovorov za vse tri programe in javljanj v živo; - praktično vsi televizijski prispevki vsebujejo slikovno izjavo, prispevki brez nje so izjema, le če pomembnost vsebine kompenzira daljši brani tekst; - raport načelno vključen v originalni terenski prispevek; - agencijska slika načeloma izključuje raport; - časovna stiska v dnevnem dopisniškem poročanju onemogoča uporabo grafik.
--	--

Dopisnikovi viri predstavljajo temelj opravljanja njegove vloge, tj. vira dnevnoinformativne oddaje. Novinar dopisnik je na lokacijo razvrščen prav z namenom aktivacije virov na pokritem področju in kanaliziranje teh virov v matično redakcijo. Na tak način predstavlja vezni člen med medijem in fizično oddaljenimi viri novinarskih vsebin. Kljub temu se televizijski dopisniki iz tujine v prvi vrsti nanašajo na splošne vire, kot so drugi mediji in medijske hiše, s pomočjo katerih pridobivajo osnovne informacije, iz katerih nato izhaja nadgradnja z lastnimi lokalnimi viri. Na sami destinaciji ima dopisnik dostop do novinarskih središč in uradnih virov, do katerih ni mogoče dostopati na daljavo, bistvenega pomena pa so neposredni viri, do katerih novinar dostopa na terenu

(Tabela 3.6).

Tabela 3.6: Viri novinarja dopisnika

Viri	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Stalno spremljanje tiskanih medijev, npr. časnik The New York Times, revije New Yorker, Economist, Time idr.; - stalno spremljanje spletnih medijev, npr. Washington Post, The Atlantic, Christian Science Monitor, Wall Street Journal, Slate idr.; - stalno spremljanje televizijskih medijev oziroma novičarskih kanalov, npr. CNN, MSNBC, FOX NEWS; - uporaba tiskovnih agencij za stalno spremljanje razpoložljivih materialov (izjav in slike); - prejemanje PR sporočil, npr. iz Bele hiše, od predsedniških kandidatov, političnih strank; - sledenje pomembnim osebam, novinarjem in institucijam na Twitterju in Facebooku; - težave z dostopom do sogovornikov, ki bi si vzeli čas za razlago dogodkov; - težave s prejemanjem vabil na dogodke zaradi majhnosti države; - vsakdanji stik z ljudmi je neprecenljiv vir poznavanja in zaznavanja družbenega utripa; - zapletanje v pogovor z mimoidočimi, 	<ul style="list-style-type: none"> - Agencijski material: RTV hiša je plačnica in naročnica štirih agencijskih servisov, in sicer Reuters, AP - Associated Press, EBU - European Broadcasting Union, katerega članici sta RTV Slovenija in STA; - pomemben vir v New Yorku je Foreign Press Center, ki organizira novinarske konference in »briefinge« za tuje dopisnike; - terenski intervjuji in pogovori z neformalnimi informatorji, tiskovnimi predstavniki idr.; - internet, katerega problema sta obseg in nezanesljivost informacij, zaradi tega tudi izključevanje informacij z družbenih omrežij; - močne tiskovne agencije in drugi mediji postajajo vse pomembnejši vir informacij; - neposredni dostop do velikih političnih dogodkov v ZDA imajo običajno le domači mediji ter agencije, ki nato distribuirajo informacije tujim dopisnikom.

npr. v trgovini, na podzemni, v parku, v telovadnici, s prijatelji in znanci.	
---	--

Specifične težave pri delu tujega dopisnika so v prvi meri vezane na dostop do virov. Ta je dopisnikom otežen v prvi vrsti zaradi tega, ker pokrivajo najpomembnejše dogodke na svetovni ravni, ki jih poleg njih pokrivajo tudi dopisniki številnih drugih držav, poleg tega pa seveda še domači mediji. Dopisnik je pri tem umeščen v družbeno okolje, kjer ima zaradi statusa tujca bistveno šibkejšo socialno mrežo, ki bi mu sicer omogočala navezovanje ustreznih stikov, ki vodijo do virov informacij. Lokalni novinarji imajo s tega vidika bistveno prednost, zaradi katere pogosto sami prevzamejo pobudo in s tem dostopa do virov. Dodatno težavo predstavlja tudi dejstvo, da viri na tujem pogosto niso zainteresirani za posredovanje informacij tujim medijem, saj jim taka distribucija ne prinaša dovolj koristi, zlasti distribucija informacij manjšim in manj pomembnim državam, kot je denimo Slovenija (Tabela 3.7).

Tabela 3.7: Specifične težave pri delu novinarja dopisnika

Specifične težave	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Težave z dostopom do dogodkov in virov informacij zaradi količine dopisnikov (v New Yorku in Washingtonu je samo v središču Foreign Press domnevno registriranih okoli 1.500 novinarjev); - zaradi količine dopisnikov se institucije in posamezniki pogosto ne odzivajo na prošnje za izjave; - občasne težave z dostopom do tiskovnih konferenc zaradi velike količine dopisnikov; - prednost imajo domači lokalni novinarji, tuji dopisniki ob izjemnem zanimanju nimajo vstopa niti na posamezne dogodke, 	<ul style="list-style-type: none"> - Absolutna prednost domačih medijev, saj poročanje tujih medijev o ZDA deležnikov ne zanima; - tuji dopisniki niso vabljeni na dogodke; - medijski prostor obvladujejo velike domače korporacije, z izjemo BBC ter redkih močnih evropskih in azijskih medijev; - pomenljiv propad Al Jazeera America; - popolna odvisnost od samega sebe, saj lahko sodelavci pomagajo le tehnično – s pokrivanjem prispevkov; - velike potrebe po količini prispevkov (okoli 60 mesečno) vplivajo na premajhen

<p>npr. politične shode in zborovanja;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pogojenost dostopa do informacij z zagotavljanjem koristi, ki jih tuji dopisnik iz majhne države ne prinaša; - za pridobivanje akreditacij in izjav je treba vložiti veliko truda, veliko je zavrnitev; - slabši tehnični pogoji za delo kot v matični redakciji (počasnejši računalnik, internetni dostop ipd.); - slabša, le osnovna oprema; - manko razpoložljivega snemalca; - manjši dostop do sogovornikov; - časovno prilagajanje virom: čakanje in čim bolj skoncentrirano pridobivanje informacij v kratkem razpoložljivem času; - nove razmere so predstavljale šok (prehod iz pozicije »prvi na vasi«, v pozicijo »zadnji v mestu«); - slovenski novinar oddaje 24ur ima v domačem okolju bistveno več osebnih stikov ter veljave, zato je dostop do virov neprimerno lažji. 	<p>obseg terenskega dela;</p> <ul style="list-style-type: none"> - omejen proračun dopisništva in visoke cene dela (najem lokalnega snemalca stane 900 USD dnevno).
--	--

Prednosti v delu tujega dopisnika so na drugi strani vezane zlasti na njegovo vlogo, saj opravlja posebno poslanstvo in slovenskemu občinstvu poroča o najpomembnejših svetovnih dogodkih. Prednosti dela so vezane tudi na osebno področje (Tabela 3.8).

Tabela 3.8: Prednosti dela novinarja dopisnika

Prednosti	
24UR	DNEVNIK
- Dopisnik poroča o najpomembnejših	/

svetovnih dogodkih, ki oblikujejo in spreminjajo svet; - večja verjetnost zanimivih in usodnih zgodb; - spoznavanje novih ljudi in običajev ter zakulisja svetovnega dogajanja; - spreminjanje in širitev dožemanja sveta.	
---	--

3.1.1.2 Novinarji padalci

Iz intervjujev z novinarjema padalcema (Katja Horvat – POP TV in Adrijan Bakič – RTV Slovenija) izhaja devet empiričnih kod za analizo, in sicer:

- razlogi in dejavniki razvrstitve na delovno mesto novinarja padalca;
- pogoji in sposobnosti za delo novinarja padalca;
- naloge novinarja padalca;
- primerjava dela v redakciji in dela novinarja padalca na terenu v tujini;
- proces priprave prispevka novinarja padalca;
- sestavni deli prispevka novinarja padalca;
- viri novinarja padalca;
- specifične težave novinarja padalca in
- prednosti dela novinarja padalca.

Delo t. i. padalca opravlja več novinarjev medija, ki poleg delovnih nalog padalca opravljajo tudi druge naloge in pokrivajo tako dogajanja na tujem kot tudi oziroma večinoma dogajanja doma. Razlogi in dejavniki za uvrstitev na to delovno mesto niso tako specifični, kot razlogi in dejavniki za razvrstitev na delovno mesto novinarja dopisnika, vendar pa mora novinar za prevzem te vloge kljub temu izkazovati poseben interes in določene sposobnosti, da lahko opravi delo padalca. Svoj interes za delo na terenu v tujini mora izraziti, hkrati pa dokazati poznavanje širšega dogajanja in visoko mero samoiniciativnosti pri predlaganju tem za pokrivanje (Tabela 3.9).

Tabela 3.9: Razlogi in dejavniki razvrstitve na delovno mesto novinarja padalca

Novinarji padalci	
Razlogi in dejavniki razvrstitve na delovno mesto novinarja padalca	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Želja po pokrivanju zunanje politike in delu na terenu že ob vpisu na fakulteto zaradi zanimivosti, intenzivnosti in pestrosti dogajanja (protesti, krize, predvojne razmere, ugotavljanje razlogov zanje); - izražanje močne želje po delu na terenu v tujini. 	<ul style="list-style-type: none"> - Delo padalca opravljajo zunanjepolitični novinarji glede na lokacijo/državo, kjer se nekaj dogaja in posledično tudi na tematiko (poznavanje in podrobno spremljanje teme); - pomembna je ocena velikosti in pomena dogodka za slovenske gledalce; - določanje novinarja padalca je pri pokrivanju dogodkov v bližnjih krajih stvar medsebojnega dogovora; - zunanjepolitični novinarji, ki se znajdejo na terenu in se lahko javljajo v živo; - nekateri mlajši novinarji delajo samo agencijsko in ne hodijo na teren; - ključnega pomena je samoiniciativnost novinarja pri predlaganju tem, ki bi jih oddaja pokrivala.

Čeprav delo padalca opravlja več novinarjev, gre za specifično delo, ki zahteva posebne sposobnosti in pogoje, ki jih mora novinar izpolnjevati, da mu je vloga sploh zaupana. Prvi pogoj za opravljanje dela novinarja padalca je široka razgledanost in interes za dogajanje na tujem, prav tako pomemben pogoj pa je visoka stopnja prilagodljivosti in odzivnosti. Novinarji padalci veliko pokrivajo izredne dogodke v državah brez dopisnikov posameznega medija, zato so njihove naloge v veliki meri nepredvidljive. Visoka stopnja nepredvidljivosti od novinarja zahteva odzivnost z vidika odhoda na pot ter iznajdljivost z vidika pridobivanja informacij in materialov. Ob tovrstnih odhodih na teren si poročevalec namreč ne more vnaprej pripraviti kontaktov, pogosto pa ga tam ne čakajo lastni neposredni viri, niti ne stiki za dostop do virov (Tabela 3.10).

Tabela 3.10: Pogoji in sposobnosti za delo novinarja padalca

Pogoji in sposobnosti za delo	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Širše znanje zunanje politike in poznavanje globalnega političnega dogajanja, ne zgolj dela sveta, kamor potuje; - pogum, odločenost in pripravljenost za podajanje v okolščine, ki se jih drugi izogibajo; - iznajdljivost zaradi odsotnosti podpore redakcije, urednikov in ostalih novinarjev; - zanašanje zgolj nase in na spremljajočega snemalca; - poznavanje jezika je prednost in deloma pogojuje razvrščanje; - redko pokrite destinacije se dodeljujejo novinarju, ki je najbolje seznanjen z okolščinami; - kredibilnost pred kamero; - občutek za »dobre« novinarske zgodbe; - pripravljenost na hitro reagiranje in sprejem nalog. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pri pokrivanju izrednih dogodkov ni ključno tematsko poznavanje, ampak hitrost in prilagodljivost.

Padalec s terena poroča za različne oddaje in lahko pridobiva novinarske informacije ter materiale tudi za druge medije. Glavna vloga novinarja padalca je pokrivanje tako nepredvidljivih kot tudi predvidljivih dogodkov v državah brez dopisnikov, časovni okvir in vrsta dogajanja pa narekujeta način in obseg poročanja ter s tem tudi delovne naloge padalca. Vsem odhodom novinarja padalca na teren v tujino je skupna in hkrati nujna pridobitev informacij od neposrednih virov in/ali pridobitev lastnega slikovnega materiala, zaradi raznolikosti dogodkov pa se vsebine teh informacij in materiala tako

količinsko kot vsebinsko razlikujejo (Tabela 3.11).

Tabela 3.11: Delovne naloge novinarja padalca

Naloge	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Načeloma delo za vse tri informativne oddaje oziroma odvisno od dogajanja, saj je oddaja ob 16.30 včasih na sporedu prezgodaj za pripravo in pošiljanje materiala; - delo za spletni portal, če časovna omejitev to dopušča, saj novinar padalec običajno čez dan pripravlja televizijski prispevek, zvečer pa se že pripravlja na naslednji dan; - v prvi oddaji se občasno prakticira lažni vklop, kjer voditelj oddaje novinarju padalcu zastavi vnaprej dogovorjeno vprašanje, na katerega je odgovor padalca posnet vnaprej; - občasno se prakticira javljanje v živo; - za osrednjo oddajo ob 19.00 je nujna priprava prispevka, ki ga pogosto nadgradi še vklop; - o zadnjem dogajanju se poroča še v zadnji večerni oddaji; - za spletno stran 24ur.com se običajno pripravijo komentarji in analize dogajanja, v primeru prevelike časovne stiske včasih šele ob povratku v Slovenijo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Priprava prispevkov za celoten dnevnoinformativni program; - padalci pokrivajo predvidljive in nepredvidljive pomembne dogodke v državah brez dopisnikov, npr. volitve, visoke državniške obiske, množične proteste ipd.; - dogodke na tujem, čeravno tam ni sedež njihovega dopisništva, pokrivajo tudi novinarji dopisniki, če to pomeni stroškovno optimizacijo in dodatno potrjuje še njihovo boljše poznavanje širšega geografskega območja (bruseljski dopisnik poroča iz Pariza).

Novinarji padalci opravljajo tako delo v redakciji kot delo na terenu v tujini, ki se bistveno

razlikujeta. Delo na terenu je že v osnovi reportažno in osredotočeno na pridobivanje najbolj aktualnih informacij in posnetkov, saj je novinar padalec osnovno orodje medija za hitrejši dostop do vsebin, ki bi jih medij sicer lahko pridobil posredno od agencij ali drugih medijev. Ker je novinar padalec pri tem fizično ločen od redakcije ter običajno časovno in tehnično močno omejen, je toliko večjega pomena sodelovanje z redakcijo. Novinar padalec na lokaciji pogosto nima dostopa do vseh informacij, zato mora informacijski tok teči v obe smeri, saj je potrebno kombiniranje vseh razpoložljivih virov ter njihova ažurna integracija z namenom pridobivanja čim bolj jasne in čim širše slike o dogajanju, hkrati pa tudi v namen pridobivanja indicov za iskanje dodatnih virov. Zaradi tehničnih omejitev morajo novinarji v redakciji aktivno sodelovati pri pripravi in oblikovanju prispevka na vseh stopnjah, ne zgolj v fazi končnega oblikovanja (Tabela 3.12). V primerjavi s sodelovanjem novinarja dopisnika z redakcijo je sodelovanje novinarja padalca in redakcije bistveno bolj prepleteno in soodvisno, saj je novinar padalec bolj odvisen od pomoči kolegov v redakciji, saj je bistveno manj vpet v okolico destinacije, od koder poroča, kot pa na primer novinar dopisnik.

Tabela 3.12: Primerjava dela v redakciji in dela novinarja padalca na terenu v tujini

Primerjava dela v redakciji in na terenu v tujini	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Delo na terenu v tujini je reportažno in zahteva snemanje dogajanja ter pridobivanje virov oziroma izjav pred kamero; - pomembna je sposobnost samostojne identifikacije nepričakovanih zgodb; - prisotne so večje tehnične in časovne omejitve; - daljši postopek oblikovanja prispevka (pregled vsega materiala, izbiranje, sestavljanje besedila ter posredovanje v redakcijo); - izjemnega pomena je zaupanje med 	<ul style="list-style-type: none"> - Sodelovanje z redakcijo je večjega pomena; - dogovori z urednikom so približni in ko prihaja do sprememb, jih je težje sočasno koordinirati; - različne potrebe glede na dogajanje doma in posledično (večji/manjši) časovni obseg, ki je namenjen prispevku iz tujine; - novinar padalec je na terenu v tujini s snemalcem, ki obvlada tudi montažo; - zgodbo in reportažo novinar padalec v celoti pripravi v tujini, prispevek posname in zmontira ter v redakcijo pošlje končni

<p>padalcem in novinarji v redakciji, saj se tam prispevek dokončno zmontira po napotkih novinarja padalca;</p> <ul style="list-style-type: none"> - brano besedilo in sliko v redakcijo posreduje snemalec; - obdelava prispevka v redakciji zahteva precej časa, zato je pomembna pravočasna dostava materiala; - omejenost dostopa do interneta povečuje odvisnost od pomoči redakcije; - novinar ima doma mrežo kontaktov in virov za dostop do informacij, kot novinarja 24ur ga viri tudi bolj cenijo in z njim sodelujejo, v tujini pa nima tovrstnega statusa. 	<p>izdelek za objavo;</p> <ul style="list-style-type: none"> - mlajši dežurni novinarji z montažerji preverijo ton in kakovost posnetka, dodajo prevode oziroma podnapise ter telope; - vklopi se običajno pokrivajo s sliko, ki jo pripravijo v »desku« na osnovi osnutka besedila novinarja padalca; - v primeru dobre slike s terena, jo snemalec montažer v grobem zmontira in s tem olajša delo v redakciji; - za Dnevnik se običajno pripravljajo reportaže, za Odmeve pa vklopi; - sliko oziroma material priskrbi novinar padalec; - le arhivske posnetke po potrebi pripravijo in v prispevek dodajo v redakciji.
--	--

V procesu priprave prispevka novinarja padalca je bistvenega pomena iskanje optimalnega razmerja med vnaprejšnjo organizacijo in pripravami na pridobivanje informacij in materiala ter prilagajanjem spremenljivim okoliščinam. Proces priprave prispevka je zato zelo odvisen od narave dogodka, saj se lahko pri predvidenih dogodkih novinar padalec na delo načeloma dobro pripravi in ga to ne omejuje pri pridobivanju informacij in materialov, medtem ko lahko pri nepredvidenih dogodkih vnaprejšnja organizacija pomeni veliko omejitev. Čeprav slednja torej omogoči hitrejše in bolj učinkovito delo, lahko novinar padalec bistvene usmeritve pridobiva in ubira tekom dela in se ravna po neprestano spreminjajočih se okoliščinah (Tabela 3.13).

Tabela 3.13: Proces priprave prispevka novinarja padalca

Proces priprave prispevka	
24UR	DNEVNIK
- Vnaprejšnje pridobivanje osnovnih	- Zjutraj se novinar padalec o dnevnih

<p>geolokacijskih podatkov, informacij o dogajanju na ulicah, jeziku, izkušnjah drugih novinarjev;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaradi stroškovne optimizacije se novinar padalec na pot odpravi zadnji trenutek, ko je smiselnost pokrivanja zagotovljena; - zelo podrobna priprava in določanje načinov pridobivanja informacij lahko pomeni omejitev pri terenskem delu; - proces priprave se prilagaja (nepredvidenemu) dogajanju. 	<p>nalogah pogovori z urednikom, nato pa glede dolžine, izvedbe in pošiljanja prispevka komunicira z novinarjem v »desku« (starejšim dežurnim novinarjem oziroma t. i. redaktorjem zunanjepolitične redakcije);</p> <ul style="list-style-type: none"> - poročanje o predvidenem se razlikuje od poročanja o nepredvidenem dogodku; - za napovedan dogodek (npr. volitve) se priprave začnejo že doma; - novinar padalec v tujino odhaja za kratka obdobja (od 3 do 5 dni), kar poveča število produkcijskih zahtev, kot so prispevki in vklopi, zato so potrebne vnaprejšnje priprave; - padalec si vnaprej določi sogovornike in lokacije, vendar ohranja prilagodljivost na terenu v primeru nepredvidenih okoliščin in dogodkov; - poleg načrtovanih aktivnosti novinar padalec ob stikih z ljudmi na lokaciji pridobiva nove kontakte in informacije; - dobra vnaprejšnja informacija omogoči hitrejše delo in prihranek časa za dodajanje nepredvidenih vsebin; - do slednjih pomagajo stiki z drugimi novinarji, prijatelji, znanci na tujem; - nepredvideni dogodki ne omogočajo priprav, običajno pa so zgodbe eksplicitne in vezane na lokacijo; - bivanje na dotičnem območju nudi možnost zbiranja materiala za dodatne, a
---	---

	nepovezane zgodbe iz iste lokacije, ki so le redko dosegljive prek tiskovnih agencij; - zelo pomemben je dober odnos med novinarjem in snemalcem, ki omogoča sodelovanje brez eksplicitnega komuniciranja ter medsebojno pomoč.
--	--

Sestava in vsebina padalčevega prispevka sta bolj determinirani od sestave in vsebine dopisnikovega prispevka. Ključna naloga novinarja padalca je namreč pridobivanje neposrednih informacij in lastnega slikovnega materiala, zato so nujna sestavina prispevka izjave in raporti s kraja dogajanja. Slednje podkrepi tudi javljanje v živo, ki prav tako dokazuje, da je novinar na kraju dogajanja, ki ga gledalcu približa in mu daje občutek neposredne obveščenosti in ažurnosti novic. Isto funkcijo imajo še izjave, ki imajo visoko informativno vrednost. Podobno kot v prispevkih novinarjev dopisnikov, se tudi v padalčevih le redko oziroma v manjši meri pojavljajo grafike (Tabela 3.14).

Tabela 3.14: Sestavni deli prispevka novinarja padalca

Sestavni deli prispevka	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Izjave so nujne; - pomembna je dobra slika, saj naredi zgodbo, slika je osnovna značilnost televizijskega medija in zelo povedna, tudi če izklopimo zvok na TV-ekranu, mora gledalcu izpovedati zgodbo; - raport dokazuje, da je novinar na kraju dogajanja, da ga spremlja, vendar pod pogojem dobrih slike in izjav ni nujen; - grafike so redke, z izjemo kakšnega zemljevida, saj je namen odhoda na teren pridobitev odlične slike, grafike pa se uporabljajo kot mašilo; 	<ul style="list-style-type: none"> - Izjave so nujne; - raport je pogojen z ostalimi sestavinami prispevka in denimo ni primeren pri pokrivanju osebnih zgodb ali pa če mu sledi vklop; - pojavljanje v raportih ni samo sebi namen, ampak je namenjeno potrjevanju prisotnosti novinarja na terenu in predstavitvi določenega opažanja; - pri terenskih reportažah je grafika vključena le v nujnih primerih, saj je namen odhoda na teren pridobitev slike in zgodbe.

- prispevek iz tujine je običajno umeščen na začetek oddaje, zato mora biti (načeloma) pripravljen na reportažni način.	
---	--

Viri novinarja padalca predstavljajo velik izziv, saj se novinar običajno šele s prihodom na teren vključi v okolje, v katerem nima predhodnih poznanstev in izoblikovane socialne ali profesionalne mreže, hkrati pa se od njega pričakuje, da pridobi neposredne informacije, saj je bil s tem namenom poslan na teren. Novinar padalec mora zato čim prej navezati stike, pri čemer mu lahko pomaga tako komunikacija z lokalnimi prebivalci kot tudi in predvsem lokalnimi novinarji ter tujimi novinarji na isti destinaciji. Lokalni novinarji pogosto predstavljajo glavni vir novinarja padalca in mrežo novinarskih kontaktov si je vredno urediti že pred odhodom na teren. Informacije tiskovnih agencij novinarju padalcu pri delu pomagajo, vendar zlasti z osnovnimi informacijami in ne z namenom njihovega vključevanja v prispevke. Tudi uradni viri običajno niso ključnega pomena, saj so informacije teh virov pogosto dostopne na daljavo. Padalec se mora tako pri iskanju virov osredotočiti na vzpostavljanje osebnih in neformalnih stikov ter se zanašati na pomoč novinarskih kolegov (Tabela 3.15).

Tabela 3.15: Viri novinarja padalca

Viri na terenu	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Ni uradnih virov, saj novinar padalec običajno ne pozna piarovcev in uradov ter je lahko omejen tudi zaradi nepoznavanja tujega jezika; - nujen je pogovor z ljudmi, pomemben vir so ljudje na ulici in ekvivalenten vir so drugi novinarji; - novinarska kolegialnost je v tujini močnejša, tekmovalnost manjša, sodelovanje večje, zato so novinarski 	<ul style="list-style-type: none"> - Prioriteta virov je odvisna od teme; - tiskovne agencije so redko vir informacij; - poznavanje jezika je za pridobivanje informacij od lokalnih virov izjemnega pomena; - ob nepoznavanju jezika se je treba nasloniti na druge medije ali tiskovne agencije; - pomemben vir so lokalni mediji,

<p>kolegi pomembni viri;</p> <ul style="list-style-type: none"> - glavni in največji vir informacij so lokalni novinarji; - ključen vir je tudi novinar padalec sam; - na licu mesta ob obsežnem dogajanju ima včasih novinar padalec najmanj informacij, zato je pomagajo kolegi iz matične redakcije; - prednosti tiskovnih agencij: večje ekipe, olajšan dostop do pomembnejših deležnikov družbenega prostora (visokih politikov in predsednikov); - delo z agencijami omogoča pridobivanje širše slike o dogajanju, saj so neprecenljiv vir informacij in materialov (npr. izjav in slik); - pridobivanje informacij od različnih virov (posrednih in neposrednih) nadgrajuje in dopolnjuje. 	<p>televizije in časopisi;</p> <ul style="list-style-type: none"> - mrežo novinarskih kontaktov si je vredno urediti že pred odhodom ter jih nato širiti; - neuradni viri imajo prednost pred uradnimi viri; - PR sporočila pridejo prav pri poročanju o političnih zgodbah (npr. volitvah), kjer se po elektronski pošti pridobivajo različna obvestila ali volilni rezultati; - pridobivanje izjav tujih politikov ni tako pomembno, ker jih posredujejo tudi agencije in jih je mogoče v prispevek dodati v redakciji; - iskanje virov za specifične zgodbe z osebnim novinarjevim pristopom, priprava svojstvenega prispevka, ki bo drugačen od poročil v ostalih medijih; - prednost pred politiki in birokrati imajo lokalni prebivalci; - dostop do uradnih virov je otežen, ker imajo načeloma tuji novinarji manjši ugled, medtem ko »ljudski« oziroma »ulični« viri cenijo zanimanje tujih medijev zanje; - domačini so včasih bolj odprti do tujega medija kot domačega; - do izjemnih zgodb je mogoče priti s širjenjem mreže virov in dogovarjanjem; - pomemben vir ne le informacij, ampak tudi novih virov so lokalni novinarji; - tiskovne agencije dela nujno ne zelo
---	---

	<p>olajšajo, ker včasih zahtevajo veliko čakanja na material;</p> <p>- a na drugi strani delo z agencijami ne zahteva iskanja in dogovarjanja s sogovorniki ter odhoda na teren.</p>
--	--

Specifične težave novinarja padalca so vezane na različne vrste omejitev, ki so posledica pokrivanja dogodka na oddaljeni in nepoznani destinaciji. Lokacija sama pri tem prinaša določene okoliščine, ki jih novinar padalec ne pozna, pomanjkanje poznavanja ozadja dogajanja pa lahko zelo otežuje njegovo delo in relevantno poročanje, in sicer tako zaradi nedostopnosti informacij kot tudi zaradi težav pri identifikaciji relevantnih informacij. Ker gre pogosto za nepredvidljive dogodke, je novinar padalec poleg tega tudi časovno omejen, kar ob manku organizacijskih zmožnosti in tehničnih omejitvah predstavlja dodatne pritiske in izzive (Tabela 3.16).

Tabela 3.16: Specifične težave novinarja padalca

Specifične težave	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Na problem v širšem smislu kaže že termin »padalec«, saj novinar pade v dogajanje, pogosto brez podrobnega razumevanja in poznavanja ozadja, kar otežuje njegovo delo; - nujno potrebna je visoka raven iznajdljivosti; - novinar padalec ne pozna ključnih ljudi, uradov, piarovcev; - pomanjkanje poznanstev novinarja uvrsti nižje na hierarhični lestvici in mu otežuje dostop do informacij; - padalec vsako leto poroča iz druge države in v celoti ne zgradi mreže virov; 	<ul style="list-style-type: none"> - Največja težava je časovna omejenost in zelo skoncentrirano delo, kar lahko omeji dostop do ključnih virov; - novinar dopisnik ima več časa za prilagajanje virom in pridobivanje informacij; - novinar padalec mora na neki točki zapustiti dogajanje, ne glede na pridobljene vsebine in informacije; - dostop do virov je zahtevnejši, zlasti do osebnih zgodb, predvsem zaradi pomanjkanja poznanstev; - padalec ne živi in ne diha z neko destinacijo in dogajanja ne spremlja od

<p>- novinar padalec je na terenu omejen na »mikro« dogajanje, za »makro« poskrbijo kolegi v matični redakciji.</p>	<p>blizu, ampak z razdalje, tudi če je nato fizično prisoten;</p> <p>- delo na poti je bistveno bolj naporno;</p> <p>- poročanje o državi, v kateri novinar še nikoli ni bil, je težje zaradi nepoznavanja razmer in okoliščin.</p>
---	---

Delo novinarja padalca poleg težav prinaša tudi določene prednosti. Intervjuvanca sta kot prednost izpostavila visoko stopnjo samostojnosti pri delu, saj je zaradi časovnih omejitev in oddaljenosti veliko odločitev o virih in vsebini prispevka prepuščenih novinarju samemu. Druga prednost je osredotočenost na točno določeno nalogo oziroma pri siceršnjem opravljanju dela za več medijev osredotočenost na televizijsko poročanje. Novinar padalec s svojimi odhodi na teren v tujino tudi bistveno razširi svoje poklicno obzorje ter pridobiva na karierni širini, hkrati pa lahko potem na dotično dogajanje iz domačega okolju gleda bolj objektivno in o njem poroča bolj relevantno (Tabela 3.17).

Tabela 3.17: Prednosti dela novinarja padalca

Prednosti	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Sprejemanje zgodbe na licu mesta in pogovor z ljudmi; - lastna izbira sogovornikov in vprašanj, osredotočenosti ter poteka zgodbe; - delo z ljudmi omogoča pridobivanje dobrih namigov in neposrednih virov, ki prek tiskovnih agencij niso dostopni; - iskanje zgodb na terenu prinese več vsebin, več unikatnih vsebin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Novinar padalec se na teren odpravi zgolj za televizijski informativni program, ne pa tudi za radio in multimedijski center tako kot novinar dopisnik; - dogovori s kolegi in uredniki za pripravo vsebin za še en medij med terenskim delom v tujini je možnost, ni pa nujna naloga; - novinar padalec se lahko prioritetno posveti televizijskemu poročanju; - v tujini padalec doživlja manjšo obremenjenost, manjše pritiske v primerjavi z novinarji, ki doma v Sloveniji

	<p>pokrivajo denimo politične ali gospodarske teme;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgodbe iz tujine ne vključujejo politiziranja in iskanja afer, temveč zlasti širjenje obzorij, kar slovenskemu medijskemu prostoru manjka; - padalec lahko prispevek pripravi natanko tako, kot si je zamislil med spremljanjem dogajanja, kar pri uporabi agencijskega materiala ni mogoče, saj tiskovna agencija določa, kaj naj bi bilo pomembno oziroma kaj posreduje; - zbiranje materiala na terenu omogoča prilagajanje vsebin slovenskemu gledalcu in predstavitev drugačnega vidika, kot ga izpostavljajo lokalni novinarji in agencije; - opravljanje posebnega poslanstva.
--	--

3.1.1.3 Odgovorni uredniki

Uredniki usmerjajo tako novinarje dopisnike kot padalce in lahko zato podajo primerjavo med delom enih in drugih. Podrobno smo intervjuvali odgovorni urednici informativnih programov, tj. Tjašo Slokar Kos s POP TV in Jadranko Rebernik z RTV Slovenija.

Razlike med dopisniki in padalci so vezane na bistveno različne načine dela in čeprav gre morda na prvi pogled za podobne delovne naloge, saj tako dopisnik kot padalec pokrivata dogodke na terenu na tujem, njuno delo ni tako podobno. Prva razlika, ki jo lahko izluščimo iz odgovorov urednic, je že samo število posameznih poročevalcev, dopisnikov je pri obeh medijskih hišah več. Pri tem pa delo padalca vedno opravljajo novinarji, ki prevzemajo še druge naloge in ne poročajo zgolj iz tujine, temveč delujejo tudi v matični redakciji, medtem ko so delovne naloge dopisnika vezane izključno na poročanje iz tujine. Delo novinarja padalca je pri tem bistveno bolj nepredvidljivo, zlasti ko gre za pokrivanje nepredvidenih dogodkov. Ker padalec zmeraj poroča z druge lokacije, ima na

tuje dogajanje praviloma slabši vpogled kot novinar dopisnik, zaradi česar so tudi pričakovanja urednikov od padalcev nekoliko drugačna. Sodelovanje med tujimi dopisniki in uredniki je bolj aktivno in soodvisno. Novinarji padalci prejemajo od urednikov pomoč pri iskanju virov, medtem ko imajo dopisniki na sami destinaciji širšo mrežo virov in običajno tudi boljše poznavanje dogajanja od urednikov (Tabela 3.18).

Tabela 3.18: Razlike v delu z novinarji dopisniki in novinarji padalci

Razlike v sodelovanju z dopisniki in padalci	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - POP TV ima dva stalna tuja dopisnika (Velika Britanija in ZDA); - dopisnika vsako jutro pošljeta predloge tem odgovornemu uredniku, dnevnemu uredniku in redaktorju zunanje-politične redakcije, odločitev o temi je skupna; - pri večjih dogodkih se odgovorni urednik osebno dogovarja za morebitne vklope v živo in terene; - novinarjev padalcev je več; - zaradi naraščajočega števila terorističnih napadov je oblikovana posebna ekipa padalcev, ki se lahko urgentno odpravijo na teren v tujino; - novinar padalec je v 12 urah lahko na končni lokaciji; - v tujino na teren lahko odhajajo prilagodljivi in odzivni novinarji zunanje- in notranje-politične redakcije; - od padalcev, ki so že pokrivali pomembne dogodke, so pričakovanja večja; - od dopisnikov se pričakujeta takojšen 	<ul style="list-style-type: none"> - Število tujih dopisnikov je stalno in določeno s proračunom s strani vodstva, tj. generalnega direktorja; - za delovno mesto tujega dopisnika je razpis vsaka štiri leta; - število pogodbenih sodelavcev v tujini je odvisno od razpoložljivosti, njihove pripravljenosti za sodelovanje in stroškov; - število padalcev je odvisno od števila redakcijskih novinarjev, ki je bolj ali manj stalno; - dopisnik sam predlaga temo prispevka ali pa si jo zaželi urednik; - dopisnik prejme le predlog teme in eventualno pomoč v obliki materiala (iz arhiva ali domačo izjavo); - profesionalni odnos z dopisniki in padalci se ne razlikuje; - pričakovanja od obojih so različna; - od padalcev se pričakujejo poročila, od dopisnikov pa zaradi izkušenj tudi komentarji dogodka, zlasti pri oglašanju v živo;

<p>odziv in poglobljeno znanje o področju poročanja;</p> <ul style="list-style-type: none"> - od novinarjev padalcev se prvi dan pričakuje splošno poročanje, če na terenu ostanejo dlje časa, pa tudi poglobljenost in analitičnost; - najboljši novinarji padalci so dobri improvizatorji; - poznavanje tematike je pri novinarju padalcu drugotnega pomena; - padalec mora biti pripravljen narediti tudi 10 vklopov na dan; - odgovorni urednik težje pomaga dopisnikom, saj pričakuje, da vesta več od njega; - odgovorni urednik dopisnikom le svetuje, kako pripraviti prispevek, da je zanimiv za slovenske gledalce; - padalcem pa svetuje tudi pri iskanju virov, zlasti ob izrednih dogodkih. 	<ul style="list-style-type: none"> - padalci prejmejo od urednika več napotkov in nasvetov; - dopisnik je v stalnem kontaktu z redakcijskim in dnevnim urednikom, s katerima soodloča o vsebini in poudarkih; - dopisnikom se bolj zaupa pri njihovi oceni dogajanja, zato večinoma le obveščajo, kaj bodo pripravili, uredniki pa nato samo preberejo in potrdijo vsebino.
---	--

Mreža dopisnikovih virov je zaradi njihovega dolgotrajnega bivanja na destinaciji bistveno bolj razvejana kot mreža padalčevih virov. Novinarji dopisniki poleg tega pogosteje uporabljajo agencijske materiale, saj veliko dodano vrednost za prispevek predstavlja tudi njihova interpretacija oziroma analiza dogajanja iz tega materiala, medtem ko so prioritetni viri padalcev informacije in vsebine s terena. Glavna padalčeva naloga je tako pridobivanje informacij in vsebin, medtem ko je zelo pomembna dopisnikova naloga tudi organizacija in umeščanje teh vsebin v širši kontekst ter povezovanje z okolščinami, ki jih sami načeloma poznajo bistveno bolje kot drugi novinarji v redakciji ali uredniki medija (Tabela 3.19).

Tabela 3.19: Viri novinarjev dopisnikov in novinarjev padalcev

Dopisnikovi in padalčevi viri	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Prioriteta v notranjepolitični redakciji so absolutno neformalni viri znotraj uradnih institucij; - eni najpomembnejših virov zunanjepolitične redakcije so servisi oziroma tiskovne agencije; - pomemben vir zunanjepolitične redakcije so tudi tuji novinarji, ki zelo dobro poznajo svoja področja; - na vojnih območjih so denimo pomembni lokalni prebivalci; - izjemnega pomena na terenu so tudi t. i. »fikserji«, domačini, ki pomagajo pri zagotavljanju varnosti in iskanju virov. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pri prispevkih z agencijskimi viri je delo urednika manj pomembno; - uporaba različnih virov: osebni, uradni, tajni, domači in tuji novinarji, tiskovne agencije ter vse, kar lahko poda tehtno informacijo, ki jo potrdijo različni viri; - relevantnost vira se določa od primera do primera; - nekateri viri so bolj zaupanja vredni in imajo večjo težo od drugih; - vir z geografsko oddaljenih območij so novinarji dopisniki, ki kombinirajo lasten material z agencijskim; - delo za dva medija (radio in TV) je preobsežno, vsega se ne da pokriti terensko, s kamero, zato novinarji dopisniki uporabijo tudi agencijski material; - uporaba agencijskih novic pomeni racionalizacijo stroškov in časa; - tuji dopisnik 80 odstotkov materiala dobi od agencij; - obremenitev dopisnika mora biti racionalna, dopisnik mora pridobivati tisto, česar agencije ne zagotovijo: osebni vtis, razpoloženje, ekskluzivni posnetki, komentar;

	- z viri se regulirajo tudi stroški (agencijski material je cenejši kot zbiranje materiala in delo na terenu).
--	--

Uredniki pri izbiranju novinarjev dopisnikov in padalcev uporabljajo številne kriterije, ki so v veliki meri pogojeni z osnovnimi razlikami v vlogi enih in drugih. Izbiranje padalca je kratko-, dopisnika pa dolgoročno, slednjemu je tema prispevka praviloma dodeljena na osnovi geografskega kriterija, padalcu pa predvsem na temelju specializacije oziroma poznavanja tematike. Če je na neki destinaciji dopisnik, dogajanja tam načeloma nikoli ne bo pokrival padalec, razen v izjemnih primerih, če gre res za vsebinsko specifično temo, ki zaradi specializacije padalca upraviči dodelitev pokrivanja le-temu. Uredniki sicer padalce razvrščajo še glede na znanje tujega jezika, predpogoj za dodelitev pokrivanja nekega tujega dogajanja pa so tudi izkušnje novinarja, njegova fleksibilnost, iznajdljivost in samoiniciativnost (Tabela 3.20).

Tabela 3.20: Izbiranje novinarja dopisnika ali novinarja padalca

Izbira med dopisnikom in padalcem	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Če je na destinaciji novinar dopisnik, se tja ne pošilja padalca; - zaradi logistike in stroškov (snemalci, službene kartice, ostala tehnična oprema ipd.) je tudi na destinacije, ki so bližje dopisniku, običajno lažje poslati novinarja padalca; - kriterija izbire padalca sta poznavanje jezika in pripravljenost na odhod v katerem koli trenutku; - poročanje s terena ima prednost pred zahtevami po novinarju v redakciji; - za protokolarne dogodke zadostujejo materiali tiskovnih agencij; 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvrščanje novinarjev padalcev poteka glede na njihovo poznavanje teme, predhodno pokrivanje tem, novinarjeve vire, osebne lastnosti, primernost za vklope v živo, glede na razpoložljivost in omejenost števila novinarjev ter geografsko bližino in stroške; - z dopisniki komunikacija poteka po elektronski pošti in telefonu, z redakcijskimi novinarji (ki lahko postanejo padalci) pa je stik osebni; - novinarjem dopisnikom se teme dodeljujejo glede na geografska območja, novinarjem padalcem pa glede na

<ul style="list-style-type: none"> - napotitev novinarjev na teren v tujino je povezana s potrebo po neformalnem stiku pri določenem dogajanju ter »off the record« informacijami; - na teren se pošilja novinarje padalce, ki imajo velik interes ter znanje in izkušnje; - poznavanje tematike ima prednost pred fizično bližino nekemu dogajanju, vendar sta lahko včasih prioriteta tudi hitrost in odzivnost. 	<p>vsebinsko področje;</p> <ul style="list-style-type: none"> - če novinar padalec temo pozna bistveno bolje od dopisnika, lahko pokrije tudi temo na dopisnikovi lokaciji; - če je dopisnik preobremenjen ali odsoten, temo na njegovem področju pokrije novinar padalec.
---	--

Pokrivanje dogajanja na tujem je vedno odvisno od dostopa do lokacije in pomembnosti dogodka. Novinarje dopisnike tako mediji nameščajo prioriteto po destinacijah, na katerih se stalno odvijajo relevantni dogodki in na katerih je vzdrževanje dopisnika stroškovno upravičeno. Pri padalcih je precej podobno, tudi njih uredniki na teren v tujino pošiljajo po podobnih kriterijih, saj pri odločitvi upoštevajo tako pomen dogajanja, kot tudi stroške pokrivanja (Tabela 3.21).

Tabela 3.21: Izbira tem in destinacij za pokrivanje z novinarji dopisniki in novinarji padalci

Izbira tem in tujih dogodkov za pokrivanje	
24UR	DNEVNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Proračun redakcije vpliva na poročanje iz tujine, in sicer na izbiro dogodka in teme; - sredstva za pošiljanje novinarjev padalcev v tujino so nepredvidljiva; - agencijski viri posredujejo vsem medijem iste materiale, za ustvarjanje unikatnih, drugačnih in zanimivih vsebin so potrebni lastni materiali; - za pokrivanje pomembnih dogodkov se 	<ul style="list-style-type: none"> - Izbira tem poteka po kriterijih: pomembnost glede na daljnosežnost posledic dogajanja, odmevnost na globalni ravni, primernost za televizijsko pokrivanje, zanimivost za slovenske gledalce in povezanost s Slovenijo; - stroški niso vzrok za ignoriranje dogodkov, saj se regulirajo z izbiro virov.

<p>vedno namenijo sredstva za novinarja padalca;</p> <ul style="list-style-type: none"> - za pokrivanje manj pomembnih dogodkov se včasih oceni, da so stroški novinarja padalca neupravičeni; - cilj je specializirana ekipa za pokrivanje dogodkov po Evropi. 	
---	--

3.1.2 Sinteza ugotovitev po teoretičnih kodah

Ugotovitve, pridobljene v analizi intervjujev z empiričnimi kodami, v nadaljevanju sintetiziramo po teoretičnih kodah. S tem pridobivamo odgovore na raziskovalna vprašanja – kakšna je vloga dopisnika in padalca v dnevnoinformativni oddaji ter kateri dejavniki sooblikujejo njuno poročanje in delovni proces.

3.1.2.1 Vloga novinarja dopisnika in novinarja padalca v informativni oddaji

Rezultati analize intervjujev predstavljajo vlogo novinarja dopisnika in novinarja padalca v dnevnoinformativni oddaji, ki je primarno povezana z njuno lokacijo. Pri dopisniku je ta geografska specializacija vezana na vedno isto geografsko področje, medtem ko je posebnost pri padalcu ravno nasprotna – nevezanost na določeno destinacijo. V obeh primerih je glavna vloga novinarja pridobivanje informacij in vsebin z geografsko oddaljenega območja, kar ga bistveno razlikuje od ostalih novinarjev medija. Novinar dopisnik oziroma padalec na tak način mediju omogoča dostop do vsebin in informacij, do katerih ne bi mogel dostopati na noben drug način. Rezultati analize kot takšne vsebine navajajo zlasti posnetke dogajanja in izjave očitidcev, udeležencev in lokalnega prebivalstva; kot informacije pa podatke pridobljene od lokalnih zlasti neformalnih virov. (Tabela 3.22).

Pomembna vloga novinarja dopisnika je tudi interpretacija informacij in vsebin na osnovi lastnega poznavanja lokalnih okoliščin in konteksta. Te vloge novinar padalec ne more opravljati, ker o destinaciji običajno nima bolj poglobljenega znanja. Dopisnik na

destinaciji tudi stalno razširja mrežo virov ter z njo povezuje medij, medtem ko novinar padalec pogosto ustvari le priložnostne komunikacijske kanale do virov na destinaciji. Pomembne vloga padalca pa je na drugi strani fleksibilnost pri pokrivanju različnih destinacij in visoka stopnja iznajdljivosti pri pridobivanju virov za svoj medij (Tabela 3.22).

Tabela 3.22: Vloga novinarja dopisnika in novinarja padalca v dnevnoinformativni oddaji

	Novinar dopisnik	Novinar padalec
Podobnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Pridobivanje novinarskih vsebin z geografsko oddaljenega območja, do katerih medij ne more dostopati na noben drug način (posnetki dogajanja, izjave očitidcev, udeležencev in lokalnega prebivalstva); - pridobivanje informacij od lokalnih (zlasti neformalnih) virov. 	
Razlike	<ul style="list-style-type: none"> - Pridobivanje informacij in vsebin z vedno istega področja; - interpretacija informacij in vsebin, skladno s poznavanjem lokalnih okoliščin in širšega konteksta; - povezovanje medija z lastno mrežo virov na lokaciji. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pridobivanje informacij in vsebin z vedno drugega področja; - večja fleksibilnost, prilagodljivost, iznajdljivost.

Vloga novinarja dopisnika oziroma padalca je tako v veliki meri povezana s kriterijem razporeditve novinarja kot vira poročanja. Dopisniki obeh proučevanih medijev so pri tem vezani na geografsko teritorialnost in organizacijsko specializacijo. Dopisnik mora biti glede na svojo geografsko determiniranost sposoben pokrivati različne teme na svoji lokaciji ter razviti dobro poznavanje okoliščin in konteksta za interpretacijo ter

pridobivanje vsebin z različnih področij. Novinarji padalci so na drugi strani pogosto določeni izključno glede na tematsko specializacijo in ostale novinarske sposobnosti, kot so prilagodljivost, iznajdljivost, samoiniciativnost. Organizacijsko in geografsko novinarji padalci niso determinirani.

Tabela 3.23: Kriteriji razvrščanja novinarjev padalcev in novinarjev dopisnikov

Kriteriji razporejanja	
Novinar dopisnik	Novinar padalec
- Geografska teritorialnost; - organizacijska specializacija.	- Tematska specializacija.

3.1.2.2 Dejavniki poročanja novinarja dopisnika in novinarja padalca

Kot osnovne dejavnike poročanja novinarja dopisnika in padalca smo predvideli njune vire, z analizo intervjujev po empiričnih kodah pa smo izluščili tudi druge dejavnike dopisniškega in padalčevega dela. Med slednjimi lahko izpostavimo zlasti osebne lastnosti novinarja ter njegove specifične novinarske sposobnosti in ambicije (Tabele 3.1, 3.9 in tabela 3.18). Te v prvi vrsti vplivajo na izbor novinarja za specifično delo dopisnika ali padalca. Novinarji dopisniki pri tem izražajo predvsem visoko stopnjo zanimanja za dogajanje v tujini in visoko stopnjo profesionalnih ambicij. Novinarji padalci pa izkazujejo visoko stopnjo predanosti svojemu delu, ki pogojuje fleksibilnost in pripravljenost se stalno prilagajati potrebam medija, hkrati pa tudi visoko stopnjo iznajdljivosti, ki jim omogoča pridobivanje virov na neznanem terenu.

Analizo virov opravljamo na osnovi iz teorije pridobljene klasifikacije novinarskih virov in iz analize intervjujev na osnovi empiričnih kod (Tabele 3.6, 3.15 in 3.19) ugotavljamo, ali se novinar dopisnik in novinar padalec posamezne vrste vira poslužujeta pogosto (3), včasih (2) ali redko (1).

Primerjava kaže, da se tako novinarji dopisniki kot novinarji padalci v različni meri poslužujejo neposrednih virov. V obeh primerih – na POPTV in RTV Slovenija – novinar sam spremlja dogajanje, pri čemer se padalec pogosteje javlja s terena. Analiza intervjujev

z empiričnimi kodami kaže, da je dodana vrednost pri dopisnikovem spremljanju dogajanja njegova lastna interpretacija na osnovi poznavanja konteksta in ozadja, saj na destinaciji živi in je njegovo poznavanje okoliščin bistveno, bolj poglobljeno kot poznavanje padalca, ki na destinacijo pogosto prispe neposredno pred dogajanjem ali celo po dogodku. Pogosti vir novinarja padalca so zato vpleteni deležniki in očitvidci, medtem ko novinar dopisnik te vire uporablja redkeje. Slednji na drugi strani pogosteje od padalca kot vir uporablja lokalne izvedence in strokovnjake, kar je lahko posledica olajšanega dostopa do teh virov, ki jih dopisnik med bivanjem na destinaciji lahko pridobi, medtem ko novinar padalec v kratkem času na lokaciji tovrstnih virov ne more pridobiti. Oba tipa novinarjev pa se redko poslužujeta objavljenih informacij v obliki različnih dokumentov in zakonov (Tabela 3.24).

Če ob primerjavi neposrednih virov ugotavljamo, da se jih novinarji padalci poslužujejo pogosteje, pa ob primerjavi posrednih virov opazimo, da se na te večkrat zanašajo dopisniki. Ti namreč za delo pogosto uporabljajo vsebine in informacije tiskovnih agencij, uradnih virov in PR sporočil, pogosto pa tudi vsebin in informacij lokalnih medijev, medtem ko novinarji padalci vse naštetih vrste posrednih virov pri svojem poročanju uporabljajo redko. Iz analize procesa priprave prispevkov po empiričnih kodah (Tabeli 3.4 in 3.13) ter analize sodelovanja med novinarjem dopisnikom oziroma padalcem in redakcijo (Tabele 3.3, 3.11, 3.12) zaključujemo, da imajo padalci na terenu omejen dostop do posrednih virov in da te vire pri oblikovanju prispevkov pogosto dodajajo novinarji v redakciji. Tako dopisniki kot padalci pa za prispevek pogosto kombinirajo oboje, neposredne in posredne vire (Tabela 3.24).

Tabela 3.24: Viri poročanja novinarjev dopisnikov in novinarjev padalcev

	Novinar dopisnik	Novinar padalec
Neposredni viri poročanja	(9)	(11)
Poročanje s terena	Včasih (2)	Pogosto (3)
Novinarjevo spremljanje dogajanja	Pogosto (3)	Pogosto (3)
Vpleteni deležniki, očitvidci	Redko (1)	Pogosto (3)
Izvedenci, strokovnjaki	Včasih (2)	Redko (1)

Objavljene informacije (dokumenti, zakoni)	Redko (1)	Redko (1)
Posredni viri poročanja	(9)	(3)
Tiskovne agencije	Pogosto (3)	Redko (1)
Uradni viri, PR	Pogosto (3)	Redko (1)
Drugi mediji	Pogosto (3)	Redko (1)
Kombiniranje virov	Pogosto (3)	Pogosto (3)

3.2 ANALIZA TELEVIZIJSKIH PRISPEVKOV

Analizo virov poročanja tujih dopisnikov in padalcev opravljamo posebej tudi na objavljenih prispevkih v oddajah 24ur in Dnevnik. V analizo zajemamo 22 prispevkov – po šest vsakega dopisnika in po pet vsakega padalca, v katerih novinarji poročajo bodisi o predvidenih bodisi nepredvidenih dogodkih. Z njo ugotavljamo, kako je sestavljena mreža virov posameznih prispevkov s terena v tujini in rezultate primerjamo z izsledki analize intervjujev. Rezultate kvantificiramo na način potrjevanja pojavljanja določene vrste vira v vsakem prispevku ter nato primerjamo število pojavitev določenega vira glede na tip novinarja in tip dogodka.

3.2.1 Prispevki novinarjev dopisnikov

V analizo zajemamo dopisniške prispevke, ki so bili v oddajah 24ur in Dnevnik objavljeni med 18. 7. in 28. 7. 2016, ko sta se v ZDA odvili konvenciji republikanske in demokratske stranke. Na terenu (v Clevelandu in Filadelfiji) sta bila oba proučevana dopisnika in obenem poročala o isti tematiki – ameriških predsedniških volitvah. O kampanji namreč poročata obe televiziji, ne glede na morebitne razlike v uredniški politiki.

V prvem analiziranem prispevku (19. 7. 2016) RTV-jev dopisnik iz ZDA Edvard Žitnik poroča o odmevnem govoru Melanie Trump na republikanski konvenciji in ugibanjih, ali je govor plagiat. Prispevek sestavljajo agencijske izjave in posnetki, dopisnikovo brano besedilo (»offom«) ter vmesni raport.

Tudi v drugem prispevku (20. 7. 2016) Žitnik poroča z republikanske konvencije v Clevelandu. Po strukturi je domala enak prvemu, torej agencijski, a brez raporta.

Tretji prispevek (21. 7. 2016) obravnava isto tematiko. Po strukturi je enak prvemu, z raportom sklence prispevek.

Četrti prispevek (22. 7. 2016) poroča o zaključku konvencije republikancev in je strukturno povsem enak drugemu.

V petem (27. 7. 2016) in šestem (28. 7. 2016) prispevku Žitnik sicer poroča z demokratske konvencije, a je oba izdelka strukturno sestavil identično kot drugega in četrtega analiziranega – kombinacija zgolj agencijskega materiala z offom.

Tabela 3.25: Viri poročanja v prispevkih dopisnika RTV

	19. 7. 2016	20. 7. 2016	21. 7. 2016	22. 7. 2016	27. 7. 2016	28. 7. 2016
Dogodek	P	P	P	P	P	P
Neposredni viri poročanja						
Poročanje s terena	X		X			
Novinarjevo spremljanje dogajanja	X	X	X	X	X	X
Vpleteni deležniki, očividci						
Izvedenci, strokovnjaki						
Objavljene informacije (dokumenti, zakoni)						
Posredni viri poročanja						
Tiskovne agencije	X	X	X	X	X	X
Uradni viri, PR						
Drugi mediji						
Kombiniranje virov	X	X	X	X	X	X

Dopisnica POP TV iz New Yorka, Tadeja Lampret, v prvem (18. 7. 2016) analiziranem prispevku poroča o pripravah na republikansko konvencijo v Clevelandu. Lampretova agencijski material kombinira z lastnimi posnetki in tudi izjavami sogovornikov, dvakrat pa njeno brano besedilo zamenja raport.

V drugem prispevku (19. 7. 2016) obravnava govor Melanie Trump. Agencijskemu

materialu je dodala raport.

Tretji prispevek (20. 7. 2016) iz Clevelanda je kombinacija agencijskega materiala z lastnimi izjavami (viri).

Četrti prispevek (21. 7. 2016) s konvencije republikancev je po strukturi enak tretjemu.

V petem prispevku (26. 7. 2016) Lampretova poroča z demokratske konvencije v Filadelfiji. Agencijski material je kombinirala z lastnim – svojimi posnetki in izjavami ter raportom.

Ameriška dopisnica oddaje 24ur je šesti prispevek (27. 7. 2016) strukturirala identično kot peti analizirani izdelek.

Tabela 3.26: Viri poročanja v prispevkih dopisnika POPTV

	18. 7. 2016	19. 7. 2016	20. 7. 2016	21. 7. 2016	26. 7. 2016	27. 7. 2016
Dogodek	P	P	P	P	P	P
Neposredni viri poročanja						
Poročanje s terena	X	X			X	X
Novinarjevo spremljanje dogajanja	X	X	X	X	X	X
Vpleteni deležniki, očividci	X		X	X	X	X
Izvedenci, strokovnjaki						
Objavljene informacije (dokumenti, zakoni)						
Posredni viri poročanja						
Tiskovne agencije	X	X	X	X	X	X
Uradni viri, PR						
Drugi mediji						
Kombiniranje virov	X	X	X	X	X	X

3.2.2 Prispevki novinarjev padalcev

V analizo prispevkov novinarjev padalcev zajemamo poročila različnih tematik, a po pet

prispevkov, ki sta jih pripravila intervjuvana poročevalca. Kar je za komercialno televizijo teren padalca, je za javno lahko opravil dopisnik (denimo protesti v Ukrajini). Proučili bomo dva prispevka iz leta 2011, ko sta se Horvatova in Bakič prvič odpravila na teren v tujino, in tri iz leta 2014, ko sta bila kot novinarja padalca najbolj dejavna.

Prvi prispevek (11. 3. 2014) Adrijana Bakiča, novinarja padalca javne RTV Slovenija, poroča o obletnici terorističnega napada v Madridu. V njem kombinira agencijski in lastni material – posnetke in izjave ter poročilo nadgradi z raportom.

Drugi Bakičev prispevek (4. 6. 2011) prikazuje priprave na predčasne volitve na Portugalskem. Strukturno je identičen prvemu. Poleg t. i. glasu ljudstva sta lastna vira lokalni novinar in Slovenec, ki živi in dela na Portugalskem.

Tudi tretji prispevek (6. 6. 2011) prav tako s Portugalske je po strukturi enak prvima dvema. Lastna vira sta tokrat strokovnjak – politični analitik in lokalni portugalski novinar.

Bakičev četrti prispevek (9. 9. 2014) obravnava finančni zlom Argentine, v katerem padalec kombinira agencijski material in lastne vire (izjave).

Zadnji obravnavani prispevek padalca RTV Slovenija (8. 6. 2014) poroča o navijačih slovenske nogometne reprezentance na prijateljski tekmi v Argentini, ki so med tekmo razgrnili slovensko zastavo z domobranskim grbom. Po strukturi je enak prvi trem – torej kombinacija agencijskega material z lastnim, ki poleg izjav vključuje tudi raport.

Tabela 3.27: Viri poročanja v prispevkih novinarja padalca RTV

	11. 3. 2014	4. 6. 2011	6. 6. 2011	9. 9. 2014	8. 6. 2014
Dogodek	P	P	P	P	N
Neposredni viri poročanja					
Poročanje s terena	X	X	X		X
Novinarjevo spremljanje dogajanja	X	X	X	X	X
Vpleteni deležniki, očitvidci	X	X	X	X	X
Izvedenci, strokovnjaki			X		X
Objavljene informacije (dokumenti, zakoni)					
Posredni viri poročanja					

Tiskovne agencije	X	X	X	X	X
Uradni viri, PR					
Drugi mediji					
Kombiniranje virov	X	X	X	X	X

Prispevki Katje Horvat, novinarka padalke POP TV, pokrivajo zgolj in samo nepredvidene dogodke, zato se strukturno tudi bolj razlikujejo od ostalih prispevkov.

V prvem prispevku (25. 1. 2014) Horvatove, ki poroča o protestih v Ukrajini, je novinarka uporabila le malo agencijskega materiala (samo nekaj kadrov), bolj se je oprla na lastni material, posnetke, izjave in več raportov.

Tudi drugi analizirani prispevek (27. 1. 2014) iz Ukrajine je po zgradbi povsem enak prvemu.

Tudi tretji prispevek (28. 1. 2014), v katerem Horvatova poroča iz ukrajinske prestolnice, je po strukturi podoben prvima dvema. Eden od lastnih virov je tokrat politik, vodja ukrajinske opozicijske stranke, Vitalij Kličko, ki ga je padalka posnela na kraju dogajanja. Četrty prispevek (4. 2. 2011) je strukturno gledano enak prvima dvema. Brez uradnih virov, z le malo agencijskega in veliko lastnega materiala.

Peti prispevek (6. 2. 2011) je enak prvemu, drugemu in četrtemu analiziranemu prispevku.

Tabela 3.28: Viri poročanja v prispevkih novinarja padalca POPTV

	25. 1. 2014	27. 1. 2014	28. 1. 2014	4. 2. 2011	6. 2. 2011
Dogodek	N	N	N	N	N
Neposredni viri poročanja					
Poročanje s terena	X	X	X	X	X
Novinarjevo spremljanje dogajanja	X	X	X	X	X
Vpleteni deležniki, očitvidci	X	X	X	X	X
Izvedenci, strokovnjaki			X		
Objavljene informacije (dokumenti, zakoni)					
Posredni viri poročanja					
Tiskovne agencije	X	X	X	X	X

Uradni viri, PR					
Drugi mediji					
Kombiniranje virov	X	X	X	X	X

3.2.3 Sinteza rezultatov analize prispevkov

S sintezo rezultatov analize prispevkov primerjamo vire poročanja novinarjev dopisnikov in novinarjev padalcev ter vire poročanja ob predvidenih in nepredvidenih dogodkih. Ob tem ugotavljamo, da novinarji v čisto vseh prispevkih kombinirajo tako neposredne kot posredne vire poročanja, saj v vse prispevke vključujejo tako agencijski kot lastni material. Od posrednih virov poročanja ne padalci in ne dopisniki ne vključujejo uradnih virov, PR sporočil in (povzemanja) drugih medijev.

Zanimiv je sicer primer vključitve izjav dveh lokalnih novinarjev v Dnevnikova prispevka, padalca Adrijana Bakiča s Portugalske (4. 6. in 6. 6. 2011), vendar smo ju uvrstili med neposredne vire poročanja, saj ne gre za povzemanje vsebine njenih medijev, temveč komentar.

Neposredne vire poročanja oba tipa novinarjev uporabljata zelo različno, prav tako so ti viri v različnem obsegu uporabljeni pri pokrivanju nepredvidenih in predvidenih dogodkov (Tabela 3.29). Rezultati analize prispevkov kažejo, da novinarji dopisniki neposredne vire poročanja uporabljajo v manjši meri kot padalci, kar se sklada z ugotovitvami analize intervjujev in njihovo osnovno nalogo, da padalci služijo kot vir pridobivanja in manj kot vir interpretacije informacij. Nasprotno pa je pomembna naloga novinarjev dopisnikov, za razliko od padalcev, tudi njihova analiza vsebine dogajanja. Dopisnik namreč s svojo stalno fizično prisotnostjo na terenu na tujem informacije lažje in bolj relevantno interpretira kot drugi sicer fizično distancirani novinarji, kamor sodijo tudi padalci, ki na kraj dogajanja običajno prispejo le za krajše obdobje oziroma za čas pridobivanja novinarskih vsebin (Tabela 3.29).

Komercialna televizija očitno da več na potrjevanje novinarjeve prisotnosti in s tem dokazovanje verodostojnosti na terenu, saj je Lampretova v štiri od šestih prispevkov uvrstila raport, med tem ko se je dopisnik javne RTV za to odločil v dveh od šestih

prispevkov. Pri novinarjih padalcih je v tem oziru strukturiranje prispevkov nekoliko drugačno. Analizirana padalca obeh informativnih oddaj, 24ur in Dnevnika, se za raport odločata večkrat – Horvatova s POP TV v prav vseh svojih prispevkih iz tujine, Bakič z RTV pa ga je izpustil le v enem od petih prispevkov.

Primerjava virov kaže pogostejšo rabo neposrednih virov tako pri poročanju o nepredvidenih kot predvidenih dogodkih. Slednji pogosto niso tako napeti in dramatični, medtem ko nepredvideni dogodki običajno so takšne narave in v teh primerih tudi občinstvo pričakuje neposredno poročanje in neposredno pridobljene vsebine (Tabela 3.29). Ob tem velja poudariti, da so vsi analizirani prispevki dopisnikov iz ZDA terenski, poročala sta s strankarskih konvencij, njuno delo pa – sploh če pripravljata prispevek o dogajanju na drugem koncu Amerike – ni nujno vedno samo terensko. Kot sta zatrdila v intervjujih, večkrat v matično redakcijo pošljeta zgolj brano besedilo in izbrane izjave, ki jih nato dokončno zmontirajo kolegi v Ljubljani. Ameriški dopisnik Dnevnika tudi ob spremljanju konvencij političnih strank na terenu niti enkrat ni sam pobiral izjav, dopisnica POP TV pa je to počela v petih od šestih analiziranih reportaž.

Sodeč po analizi prispevkov se v uredništvu oddaje 24ur za uvrstitev novinarja padalca na teren odločajo večinoma ob nepredvidenih dogodkih. Napovedane večje dogodke pa pokrijejo agencijsko, z redakcijskimi novinarji. Moramo pa upoštevati tudi možnost, da ta scenarij vzdrži le pri dotičnih zunanjepolitičnih novinarjih.

Da so tiskovne agencije ključen in neizogiben vir informacij, potrjuje dejstvo, da so jih v 100 odstotkih svojih prispevkov uporabljali prav vsi proučevani dopisniki in novinarji padalci.

Tabela 3.29: Sinteza rezultatov analize prispevkov

	Novinarji dopisniki	Novinarji padalci	Predvideni dogodki	Nepredvideni dogodki
Neposredni viri poročanja	[38 %]	[64 %]	[44 %]	[67 %]
Poročanje s terena	6/12 [50 %]	9/10 [90 %]	9/16 [56 %]	6/6 [100 %]
Novinarjevo spremljanje	12/12	10/10	16/16	6/6

dogajanja	[100 %]	[100 %]	[100 %]	[100 %]
Vpleteni deležniki, očitvidci	5/12 [42 %]	10/10 [100 %]	9/16 [56 %]	6/6 [100 %]
Izvedenci, strokovnjaki	0 [0 %]	3/10 [30 %]	1/16 [6 %]	2/6 [33 %]
Objavljene informacije (dokumenti, zakoni)	0 [0 %]	0 [0 %]	0 [0 %]	0 [0 %]
Posredni viri poročanja	[33 %]	[33 %]	[33 %]	[33 %]
Tiskovne agencije	12/12 [100 %]	10/10 [100 %]	16/16 [100 %]	6/6 [100 %]
Uradni viri, PR	[0 %]	[0 %]	[0 %]	[0 %]
Drugi mediji	[0 %]	[0 %]	[0 %]	[0 %]
Kombiniranje virov	12/12 [100 %]	10/10 [100 %]	16/16 [100 %]	6/6 [100 %]

4 DISKUSIJA

Dnevnoinformativne oddaje gledalcu poročajo o najpomembnejših dogodkih dneva, poleg tega pa podajajo tudi komentarje, analize in izjave. Pridobivanje vsebin za ustvarjanje dnevnoinformativne oddaje je zmeraj povezano s tesnimi časovnimi okvirji in skrajno kratkimi roki trajanja informacij. Bistvenega pomena pri tem sta učinkovitost sistema in mehanizma pridobivanja vsebin ter utečena struktura komunikacijskih kanalov, ki omogoča dostop do virov novinarskih vsebin. Celotna mreža pridobivanja informacij zajema različne tipe virov, in sicer posredne, kot so tiskovne agencije, uradni viri, PR službe in drugi mediji, ter neposredne, kot so poročanje novinarjev s terena, novinarjevo spremljanje dogajanja, pridobivanje izjav od vpletenih deležnikov, očitancev, izvedencev in strokovnjakov ter povzemanje objavljenih informacij v različnih dokumentih, zakonih ipd. Ključni element informacijske (novičarske) mreže medija so novinarji, ki jih organizacija razporeja glede na različne kriterije, kot so geografska teritorialnost, organizacijska specializacija in tematska specializacija. V magistrski nalogi se osredotočamo zlasti na razporejanje novinarjev glede na geografsko teritorialnost, saj raziskujemo delo novinarjev dopisnikov in novinarjev padalcev.

Oboji so poročevalci medija iz tujine ter predstavljajo ključen informacijski kanal medija pri pridobivanju novinarskih vsebin na terenu. Čeprav je danes povezanost na globalni ravni del vsakdanjika in širjenje informacij s pomočjo informacijske tehnologije ne predstavlja več nobene težave, se dopisniki in padalci srečujejo z različnimi težavami pri dostopu do primarnih virov in pri pridobivanju informacij na destinaciji. Glavni problem predstavlja identifikacija in vzpostavljanje stika s končnimi viri informacij, kar je ključna naloga novinarja, ki v svoji osnovi služi kot komunikacijski kanal, ki informacije pridobiva ter jih posreduje po medijskem informacijskem sistemu do gledalca. Vse pomembnejšo vlogo na terenu v tujini prevzemajo novinarji padalci, ki danes predstavljajo pomembno alternativo bodisi novinarjem dopisnikom bodisi informacijam, pridobljenih od agencij ali lokalnih medijev. Na konkurenčnem medijskem trgu je namreč bistvenega pomena, da medij gledalcu postreže z edinstvenimi in kar se da svežimi vsebinami.

V magistrskem delu ugotavljamo, kako informativne vsebine pridobivajo poročevalci na terenu v tujini, tj. novinarji dopisniki in novinarji padalci. Prvi raziskovalni del zajema intervjuje z novinarji in uredniki, ki odgovarjajo na vprašanja glede vloge in dela novinarjev poročevalcev iz tujine. Z analizo pridobljenih odgovorov ugotavljamo, da sta si vlogi novinarja dopisnika in novinarja padalca sicer podobni, vendar pa med njima obstajajo pomembne razlike. Čeprav medij oba tipa novinarjev razvršča na lokacijo in jih s tem geografsko specializira, je novinar dopisnik lokacijsko bistveno bolj determiniran od padalca. Slednji namreč pogosto pokrivajo popolnoma različne destinacije in prevzemajo zlasti pomembno tehnično vlogo pridobivanja vsebin, medtem ko novinarji dopisniki pokrivajo stalno isto destinacijo (državo) in s svojim bivanjem na destinaciji predstavljajo pomemben interpretacijski element. Tuji dopisnik s svojo stalno prisotnostjo oblikuje pomemben presojevalni mehanizem medija, ki lahko relevantno odloča o vsebini poročanja in s tem prevzema tudi velik del uredniške funkcije. Uredniki sami namreč pri poznavanju specifik lokacije, na kateri novinar dopisnik biva, zaostajajo za samim poročevalcem in mu zato pri snovanju novic tudi prepuščajo večjo odločevalno funkcijo kot novinarjem padalcem.

Novinarji padalci za razliko od dopisnikov na destinacijo poročanja prispejo pogosto brez kakršnih koli stikov, hkrati pa velikokrat poročajo o nepredvidenih dogodkih, ki zahtevajo izjemno visoko stopnjo iznajdljivosti pri iskanju virov za poročanje. Od novinarjev padalcev se tako pričakuje bistveno višja stopnja prilagodljivosti, organizacijske samostojnosti in samoiniciativnosti. Čeprav ravno novinarji dopisniki pogosto sami skrbijo za širjenje in poglobljanje virov medija na svoji destinaciji, gre v njihovem primeru za precej počasnejši in dolgotrajnejši proces. Padalec mora za razliko od dopisniškega kolega hitro najti in vzpostaviti stike ter poskrbeti, da matični medij pridobi čim več vsebin in informacij, ki jih pogosto novinar sam ne obdeluje, in sicer bodisi zaradi hudih tehničnih omejitev na začasnem terenu bodisi zaradi pomanjkanja časa pri nepredvidenih dogodkih. Delo novinarja padalca je tako v vseh pogledih v veliki meri odvisno od sodelovanja s kolegi v redakciji, še toliko bolj na komercialni televiziji, kjer po večini na terenu snemajo, zbirajo, sestavljajo in pišejo, montaža pa se odvija v Ljubljani. Dopisnik je medtem bolj avtonomen in njegovo vsebinsko delo manj odvisno od sodelovanja z redakcijo. Kar se tiče tehnične podpore oziroma sodelovanja –

finalizacija prispevka, med proučevanima dopisnikoma iz ZDA, skorajda ni razlik.

Rezultati intervjujev kažejo, da se novinarji dopisniki v večji meri poslužujejo posrednih virov poročanja, padalci pa neposrednih. Glede na njihovo osnovno vlogo je takšno razmerje virov razumljivo, saj je dandanes temeljna dodana vrednost novinarja dopisnika zlasti relevantna interpretacija dogajanja na destinaciji, ki jo novinar lahko podaja zaradi svoje stalne fizične prisotnosti, saj mu ta omogoča boljši vpogled v lokalne dejavnike. Novinar padalec na drugi strani opravlja predvsem vlogo iskalca in posrednika informacij ter vsebin, ki jih sam včasih celo ne more najbolje interpretirati, ker je na destinaciji sam in izoliran od svojih siceršnjih virov informiranja.

Razmerje neposrednih in posrednih virov na glavo postavi analiza prispevkov. Tako dopisniki kot padalci so v svojih prispevkih v večji meri uporabljali neposredne vire poročanja, padalci sicer beležijo znatno višji delež od dopisnikov. Pri slednjih smo analizirali le terenske prispevke, torej niti enega agencijskega, kar je lahko vzrok za takšno razmerje.

Novinarji padalci v primerjavi z dopisniki bistveno pogosteje poročajo o nepredvidenih dogodkih, kar vpliva tako na njihovo delo v širšem smislu kot njihovo vlogo v pridobivanju novinarskih vsebin. Pri analizi poročanja o nepredvidenih dogodkih opazimo, da so poročevalci svoje prispevke v večji meri gradili na informacijah neposrednih virov (67 %) in se v bistveno manjši meri zanašali na posredne vire (33 %).

Tako v kvalitativni kot kvantitativni primerjavi moramo upoštevati tudi ugotovitve iz opazovanja načina dela obeh medijev. Ugotavljamo, da POP TV novinarje padalce po večini pošilja na nepredvidene dogodke, ker ima šibko mrežo tujih dopisnikov. RTV Slovenija ima v primerjavi s POP TV bistveno bolj bogato mrežo dopisnikov, ki jih ob večjih dogodkih pošilja tudi v njim bližnje države. Stalna dopisnika RTV Slovenija iz Bruslja denimo lahko poročata tudi iz Pariza, medtem ko ima POPTV svoja dopisnika le v Veliki Britaniji in ZDA. Rezultati kvantitativnih primerjav so lahko v veliki meri posledica slabe reprezentativnosti vzorca intervjuvancev in prispevkov, vendar jih kvalitativna interpretacija podpira v dovoljšnji meri, da jih sprejmemo kot relevantne.

Vsebinska analiza intervjujev namreč potrjuje, da se delovanje dopisnikov in padalcev bistveno razlikuje ter da je delo prvih predvsem bolj utečeno in strukturirano, medtem ko je delo drugih, kot pove že samo njihovo poimenovanje, nepredvidljivo in bistveno bolj dinamično – »padejo« v povsem novo in relativno nepoznano okolje.

5 SKLEP

Novinarji predstavljajo ključno vez med dogodkom in občinstvom medija, saj vzpostavijo kontakt z virom informacij in omogočijo informacijski tok od vira do sprejemnika. Tudi o dogajanju v tujini lahko mediji poročajo le z vzpostavljanjem ustreznega informacijskega kanala, katerega sklenitev pogosto predstavlja pot ali namestitev novinarja na lokacijo dogajanja, lahko pa tudi posredne načine pridobivanja medijskih vsebin, tj. od tiskovnih agencij, uradnih virov, PR služb, drugih medijev.

Današnja praksa poročanja iz tujine se bistveno razlikuje od tovrstnih praks v preteklosti, ko so informacije potovale počasi in je občinstvo samo do njih težko dostopalo. Globalno okolje in razvoj informacijske tehnologije sta sam pretok informacij bistveno olajšala, saj je hitrost širjenja novic pogosto povezana zgolj z enim samim klikom, zato samo vlogo širjenja informacij praktično v celoti prevzema tehnologija, močno pa se je povečala vloga medijev pri samem pridobivanju teh informacij. Vse pomembnejša je zato postala prednost uredništva, ki nove in drugačne informacije pridobi neposredno od vira in ne opravlja zgolj funkcije posrednika, saj od posrednih virov prav vsi mediji prejmejo identične vsebine oziroma informacije.

Pridobivanje neposrednih virov poročanja na terenu v tujini realizirajo dopisniki in padalci. MacDonaldova (2008) opazuje, da se v tem oziru praksa vse bolj nagiba k vse večjemu številu novinarjev padalcev in vse manjšemu številu dopisnikov. Ker gre v obeh primerih za poročevalca iz tujine, v magistrskem delu raziskujemo, kakšni sta vlogi obeh novinarskih tipov za dnevnoinformativno oddajo, in pri tem tudi ugotavljamo, kako se ti vlogi razlikujeta. Novičarski mediji Zahoda so v krizi in obračajo hrbet svetu, pa so do svojih lastnikov kritični celo sami novinarji (Sundaram 2014).

Pomembna razlika v vlogah dopisnika in padalca je povezana s časom bivanja na destinaciji poročanja. Novinar dopisnik namreč na isti destinaciji ostaja bistveno dlje, zaradi česar pridobiva pomembno vlogo interpretatorja. Čeprav s svojo daljšo prisotnostjo na lokaciji razvije lastno mrežo virov in s tem tudi medija, se dopisniki pri oblikovanju prispevkov pogosteje poslužujejo posrednih virov poročanja. To potrjuje, da

njihova osrednja vloga ni zgolj pridobivanje vsebin, temveč presojanje glede njihove relevantnosti ter njihova interpretacija glede na lokalne okoliščine. Novinar padalec takega vpogleda v lokalno dogajanje nima, pri delu je bistveno manj avtonomen in posledično odvisen od sodelovanja z redakcijo, njegova ključna vloga pa je pridobivanje lastnih in unikatnih medijskih vsebin neposredno od virov. Padalci pogosto pokrivajo nepredvidene dogodke, zaradi česar je njihovo delo še toliko bolj dinamično in zahteva še višjo stopnjo prilagodljivosti in iznajdljivosti.

Med dejavniki, ki sooblikujejo poročanje oziroma delovni proces novinarja dopisnika ali padalca, lahko tako kot prvi in najpomembnejši dejavnik izpostavimo ravno tip poročevalca iz tujine. Dopisnikovo poročanje se namreč bistveno razlikuje od padalčevega, saj je prvi na lokacijo uvrščen kot izvedenec za izbrano kulturno in družbeno okolje, njegov delovni proces pa se postopoma izoblikuje in postane zelo utečen. Temeljni kriterij razvrstitve dopisnika je geografska teritorialnost, ki se sčasoma oblikuje tudi v tematsko specializacijo za geografsko področje. Novinar padalec je nasprotno na (vedno drugo) destinacijo pogosto poslan brez jasno določenega procesa priprave prispevka in njegove vsebine, pri čemer se pri razporejanju padalcev uredniki občasno odločajo glede na tematsko specializacijo novinarja, v veliki večini pa glede na organizacijsko specializacijo. Novinar padalec mora biti v prvi vrsti sposoben v zelo kratkem času z malo organizacijskimi sredstvi pridobiti čim več medijskih vsebin.

Poročanje iz tujine v televizijskih dnevnoinformativnih oddajah se s časom in zlasti tehnološkim napredkom spreminja, s čimer prihaja do vidnih sprememb v vlogah in delovnem procesu novinarjev. Medtem ko prenos same informacije ni več razlikovalni dejavnik, ki bi uspešen medij ločil od neuspešnega, so ključnega pomena novinarski viri. Poročevalec iz tujine je pri tem odgovoren za identifikacijo virov na destinaciji, za širjenje informacijske mreže ter vzpostavljanje nemotenega informacijskega toka od neposrednega vira na lokaciji prek medija do gledalca. Rezultati naše raziskave pri tem kažejo na vse pomembnejšo vlogo novinarjev padalcev, ki predstavljajo premične in dinamične točke medijske informacijske mreže, ter zlivanje vloge dopisnikov z vlogo novinarjev v matični redakciji medija. Dopisniki postajajo vse bolj strokovnjaki za tematska področja, ki so vezana na določeno kulturno in družbeno okolje njihove

destinacije bivanja, s podporo informacijske tehnologije pa so tudi vse manj komunikacijsko ločeni od svoje redakcije. Novinarji padalci na drugi strani pa so zlasti organizacijsko specializirani novinarji, s katerimi mediji pokrivajo in v svojo informacijsko mrežo zajamejo praktično vse destinacije. Trend povečevanja števila padalcev in zmanjševanja števila dopisnikov je – s stališča teh sprememb ter s stališča zahtev in pričakovanj sodobnega gledalca – povsem upravičen.

6 LITERATURA

- Bakič, Adrijan. 2011a. Portugalci na predčasne volitve. *Dnevnik*, 4. junij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/107055148> (1. september 2016).
- 2011b. Portugalci v desno. *Dnevnik*, 6. junij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/107256125> (1. september 2016).
- 2014a. 10. obletnica napada v Madridu. *Prvi dnevnik*, 11. marec. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-prvi-dnevnik/174265226> (1. september 2016).
- 2014b. Domobranski grb v Argentini buri duhove. *Dnevnik*, 8. junij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/174279550> (1. september 2016).
- 2014c. Argentina po finančnem zlomu. *Dnevnik*, 9. september. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/174294086> (1. september 2016).
- 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 1. julij.
- Bantz, Charles R., Suzanne McCorkle, and Roberta C. Baade. 1997. The News Factory. V *Social Meanings of News. A Text-Reader*, ur. Daniel A. Berkowitz, 269–286. London in New Delhi: Sage Publications.
- Bignell, Jonathan. 1997. *Media Semiotics: an Introduction*. Manchester, New York: Manchester University Press.
- Bourdieu, Pierre. 2001. *Na televiziji*. Ljubljana: Krtina.
- Brooks, Brian S., George Kennedy, Daryl R. Moe in Don Ranly. 2007. *News Reporting and Writing*. New York: MacMillan.
- Carlsson, Ulla. 2003. *The Rise and Fall of NWICO – and Then?* Goteborg: Goteborg University.
- Corner, John. 1999. *Critical Ideas in Television Studies*. Oxford: Clarendon Press.
- Erickson, Emily in John Maxwell Hamilton. 2006. Foreign Reporting Enhanced by Parachute Journalism. *Newspaper Research Journal* 27 (1): 33.
- Erjavec, Karmen. 1998. *Koraki do kakovostnega novinarstva*. Ljubljana: Jutro.
- 1999. *Novinarska kakovost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Harris, Geoffrey in David Spark. 1993. *Practical Newspaper Reporting*. Oxford: Focal Press.
- Hartley, John. 1989. *Understanding News*. London, New York: Routledge.

Hausman, Carl. 1992. *Crafting the News For Electronic Media*. Belmont: Wadsworth Publishing Company.

Horvat, Katja. 2011a. Dogajanje na trgu Tahrir na 11. dan demonstracij. *24ur*, 4. februar. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=60609745 (1. september 2016).

--- 2011b. Protesti se umirjajo. *24ur*, 6. februar. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=60610280 (1. september 2016).

--- 2014a. Reportaža o protestnikih v Ukrajini. *24ur*, 25. januar. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61380296 (1. september 2016).

--- 2014b. Ukrajina drsi v izredne razmere. *24ur*, 27. januar. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61381169 (1. september 2016).

--- 2014c. Protestniki se po padcu vlade ne dajo. *24ur*, 28. januar. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61381718 (1. september 2016).

--- 2016. Intervju z avtorico. Ljubljana, 5. julij.

Iorio, Sharin Hartin. 2004. *Qualitative Research in Journalism: Taking It To the Streets*. New Jersey: Wichita State University.

Laban, Vesna. 2007a. *Osnove televizijskega novinarstva*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2007b. *Televizijsko novinarstvo: hibridizacija žanrov in stilov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Lampret, Tadeja. 2016a. Intervju z avtorico. New York, 27. junij.

--- 2016b. Republikanska konvencija. *24ur*, 18. julij. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61805533 (1. september 2016).

--- 2016c. Melanin govor o ljubezni in Ameriki. *24ur*, 19. julij. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61805829 (1. september 2016).

--- 2016č. Krhka enotnost republikancev. *24ur*, 20. julij. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61806170 (1. september 2016).

--- 2016d. Nasprotniki Trumpa se ne predajo. *24ur*, 21. julij. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61806611 (1. september 2016).

--- 2016e. Izjemen govor. *24ur*, 26. julij. Dostopno prek: http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61808132 (1. september 2016).

--- 2016f. Čustveni nagovor. *24ur*, 27. julij. Dostopno prek:

- http://www.24ur.com/bin/video.php?media_id=61808522 (1. september 2016).
- Letica, Zvonko. 2003. *Televizijsko novinarstvo: temelji profesionalizma*. Zagreb: Disput.
- Lindlof, Thomas R. in Bryan C. Taylor. 2002. *Qualitative Communication Research Methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Luthar, Breda. 1992. *Čas televizije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- 1998. *Politika teletabloidov*. Ljubljana: Open Society Institute.
- MacDonald, Isabel. 2008. „Parachute Journalism“ in Haiti: Media Sourcing in the 2003–2004 Political Crisis. *Canadian Journal of Communication* 33 (2): 213–232.
- MacGregor, Brent. 1997. *Live, Direct and Biased? Making Television News in the Satellite Age*. London: Arnold.
- Mencher, Melvin. 2000. *NewsReporting and Writing*. New York: Columbia University.
- Mitu, Bianca Marina. 2011. Television News and Conflicts. *Journalism studies* (12): 119–122.
- Noelle-Neumann, Elisabeth in Winfried Schultz. 1971. *Publizistik. Das Fischer Lexikon*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag.
- Perovič, Tomaž in Špela Šipek. 1998. *TV novice*. Ljubljana: ŠOU, Študentska založba.
- Rebernik, Jadranka. 2016. Intervju z avtorico. Ljubljana, 10. julij.
- Rodríguez Pastoriza, Francisco. 2003. *La mirada en el cristal. La información en Televisión*. Madrid: Fragua.
- Slokar Kos, Tjaša. 2016. Intervju z avtorico. Ljubljana, 7. julij.
- Stepišnik, Matija. 2002. Cenzorji v službi javnosti. *Večer* 50 (235): 12.
- Strentz, Herbert. 1989. *News Reporters and News Sources: Accomplices in Shaping and Misshaping the News*. Ames: Iowa State University Press.
- Sundaram, Anjan. 2014. We're Missing the Story: The Media's Retreat From Foreign Reporting. *The New York Times*, 25. julij. Dostopno prek: http://www.nytimes.com/2014/07/27/opinion/sunday/the-medias-retreat-from-foreign-reporting.html?_r=0 (29. oktober 2015).
- Škerlep, Andrej. 1998. Veščina razreševanja interesnih konfliktov in elokventne artikulacije organizacijskega diskurza. *Teorija in praksa* (35) 4: 738–758.
- Tuchman, Gaye. 1978. *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press.
- Tumber, Howard. 1999. *News: A Reader*. Oxford: Oxford University Press.

- Žitnik, Edvard. 2016a. Intervju z avtorjem. New York, 30. junij.
- 2016b. Je Melania Trump prepisala govor? *Dnevnik*, 19. julij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/174417472> (1. september 2016).
- 2016c. Trump uradno predsedniški kandidat. *Dnevnik*, 20. julij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/174417643> (1. september 2016).
- 2016č. Republikanci v pričakovanju Trumpovega govora. *Dnevnik*, 21. julij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/174417801> (1. september 2016).
- 2016d. Trump v predsedniški boj s 75-minutnim govorom. *Dnevnik*, 22. julij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/174417968> (1. september 2016).
- 2016e. Hillary Clinton tudi uradna kandidatka demokratov. *Dnevnik*, 27. julij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/174418664> (1. september 2016).
- 2016f. Obama na demokraski konvenciji. *Dnevnik*, 28. julij. Dostopno prek: <http://4d.rtvsllo.si/arhiv/prispevki-in-izjave-dnevnik/174418806> (1. september 2016).

PRILOGE

Priloga A: Intervju s Tadejo Lampret, dopisnico iz ZDA za POP TV

Zakaj ste postali novinarka dopisnica oziroma kakšna je bila vaša pot do tega delovnega mesta?

Pot je bila precej dolga. Svojo kariero sem začela kot časopisna novinarka, v tiskanih medijih sem vztrajala približno 13 let in v tem času in razmerah, ki so že pošteno klestile proračune vseh časopisnih hiš, niti nisem več razmišljala, da je dopisniško mesto še uresničljiva želja. Toda, potem sem prestopila na POP TV in po nekaj letih dela, ko sem pokrivala zdravstveno in notranjo politiko, sem dobila priložnost za dopisniško mesto. Iz Washingtona se je namreč vrnila dolgoletna dopisnica Nataša Briški. Seveda ni potrebno poudariti, da sem priložnost pograbila navdušeno in z obema rokama. Ameriško politiko sem spremljala odkar pomnim, pravzaprav že v osnovni šoli, kolikor se je to seveda dalo v času, ko svet še ni bil tako povezan prek spleta, Facebooka in podobno. Vedno me je zanimala država, ki je bila (in še vedno je) tako drugačna od države, v kateri sem živela. Kot dopisnica jo lahko zdaj spoznavam »od znotraj«. Kot dopisnica živim v državi, o kateri poročam in to je po mojem mnenju še vedno najboljši način, da zares poskušaš razumeti, kaj se dogaja v tej državi, zakaj sprejemajo določene odločitve, kako razmišljajo ljudje. Takšne osebne izkušnje branje člankov prek spleta ali pa gledanje CNN-a še vedno ne more nadomestiti.

Kako poteka priprava vašega prispevka? Kakšne so vaše naloge, delovni proces, vaše odgovornosti?

Vsak večer spišem predloge, v katerih urednikom in redaktorjem sporočim, kateri dogodki bi si po mojem mnenju zaslužili prostor v oddaji. Največkrat se strinjamo, včasih imajo seveda v redakciji tudi drugačen pogled. Toda, mislim, da je takšna izmenjava mnenj koristna in moja naloga je vedno, da predstavim, kaj se dogaja v ZDA, zakaj je to pomembno in zanimivo. Ko se dogovorimo za prispevek, pa je moj delovni proces odvisen od tega, ali grem na teren ali je prispevek sestavljen večinoma iz materiala, ki ga imamo na voljo prek agencij. Če grem na teren, je seveda delovni proces daljši, pravzaprav se večkrat raztegne na dva dneva. Če vzamemo kot primer zborovanje

katerega od predsedniških kandidatov, ki se dogaja popoldne: na teren se odpravim precej zgodaj, pot iz Astorie do južnega dela Manhattna lahko traja več kot uro, v Brooklyn uro in pol; na dogodkih je vedno treba všteti precej časa za varnostne preglede. Na dogodku poskušam poiskati zanimive sogovornike, posneti čim več dogajanja na odru in za odrom, se pogovarjati s čim več ljudmi. Doma sem pozno zvečer, nato pregledam material in vse, kar je uporabnega, pošljem v Ljubljano. Zjutraj pa sestavim prispevek.

Če je prispevek narejen iz agencijskega materiala, potem že večer pred objavo pregledam, kaj vse so agencije poslale, katere izjave, kadre imam na voljo. Do zjutraj se materiala nabere še več, tako da potem zberem vse, kar potrebujem in sestavim prispevek. Po dogovoru ga pošljem v Ljubljano okoli 18. ure popoldne po slovenskem času, da imajo kolegi in kolegice še čas, da ga tehnično opremijo in v montaži dokončajo. Vse to pomeni, da moram vstajati zelo zgodaj, še posebej zaradi naše popoldanske oddaje. Toda, imam več časa popoldne, zvečer pa sem potem zopet za računalnikom.

Včasih pa gre seveda za kombinacijo izjav, ki jih posnamem na terenu ter agencijskih izjav. Pogosto pa dodam še svoje javljanje v kratkem raportu.

Kakšno vlogo imajo pri tem sodelavci v matični redakciji? Kdo vam pomaga pri pripravi končnega prispevka? Kdo ga finalizira? Na kakšen način?

Sodelavci, od redaktorjev do mlajših in starejših dežurnih, mi zelo pomagajo. So moj glas v redakciji in dobrodošla dodatna podpora pri dogovarjanju za prispevke. Še posebej, kadar se veliko dogaja in je oddaja polna, je dobro imeti sodelavce, ki podprejo moje predloge. Poleg tega mi pomagajo pri iskanju slike, ki jo tudi podložijo na moje offe, zmontirajo in dokončajo prispevek, ga tehnično opremijo, snemajo moj material, ki sem ga poslala v redakcijo, skratka, opravijo vse tiste pomembne podrobnosti, ki jih sama zaradi oddaljenosti in tehničnih ovir ne morem. So nepogrešljivi pri delu dopisnika in odlični sodelavci, s katerimi po nekaj letih sodelovanja včasih sploh ni več potrebno podrobno dogovarjanje, saj vedo, kakšen slog mi je všeč pri slikovnem pokrivanju prispevka – ne preveč kičast, vsekakor pa dinamičen – in druge podrobnosti vsakodnevnega dela.

Kateri so običajno osnovni sestavni deli vašega prispevka? Izjave, obvezen raport, grafike?

Če je le mogoče in smiselno, poskušam narediti raport, včasih na kraju dogodka, s katerega poročam, včasih pa v bližini svojega doma, kjer delam, saj ni vedno časa, da bi se odpeljala na kakšno drugo lokacijo. Razdalje v New Yorku so ogromne, potovanja pa zelo zamudna. Poleg tega v prispevek vedno vključim izjave, agencijske ali pa svoje, prispevek brez izjav je možen le izjemoma. Razen seveda, če se javljam v živo. Grafike pa za zdaj uporabljam le občasno.

Kdo in kaj so vaši viri pri pripravljanju prispevka (tiskovne agencije, PR sporočila, arhivi, uradni viri, drugi mediji)? Kateri viri so vaša prioriteta?

Najpomembneje je, da kot dopisnica preberem vse, kar je mogoče, zato imam naročen časnik The New York Times, revije New Yorker, Economist, Time in še nekatere druge. Mnogo več jih seveda spremljam na spletu (Washington Post, Atlantic, Christian Science Monitor, Wall Street Journal, Slate ...), od trenutka, ko odprem oči, v stanovanju gori televizija z novičarskimi kanali (CNN, MSNBC, FOX NEWS). Poleg tega uporabljam agencije, da stalno spremljam, katere izjave in kakšno sliko nam dajo na voljo. Dobivam tudi PR sporočila, denimo iz Bele hiše, OD predsedniških kandidatov, političnih strank. Mnogim zanimivim osebam, novinarjem, institucijam sledim na Twiterju, mnogim medijem na Facebooku. To so nepogrešljivi viri informacij, saj je v New Yorku precej težko priti do sogovornikov, ki bi si vzeli čas za razlago dogodkov ali bi dopisnike iz majhnih držav, kot je Slovenija, vabili na dogodke. Je pa neprecenljiv vir znanja in merjenja utripa tudi vsakdanji stik z ljudmi. Mimogrede se zapleteš v pogovor v trgovini, na podzemni, v parku, v telovadnici, s prijatelji in znanci in vse to je še kako uporabno pri mojem vsakdanjem delu.

S kakšnimi specifičnimi težavami se pri poročanju iz tujine soočate v primerjavi z lokalnimi novinarji?

Prav gotovo je na prvem mestu težak dostop do dogodkov, virov informacij. V New Yorku naj bi bilo samo pri Foreign Press Centru registriranih okoli 1.500 novinarjev, prav toliko tudi v Washingtonu. V takšni poplavi dopisnikov to seveda pomeni, da se institucije in posamezniki mnogokrat ne odzovejo na prošnje za izjave, da je včasih težko priti celo na novinarske konference. Kampanja predsedniškega kandidata Donalda Trumpa zelo odkrito priznava, da zaradi velikega zanimanja za vse njegove dogodke, tujih dopisnikov

ne spusti niti na njegove politične shode niti na tiskovne konference, saj dajejo prednost domačim novinarjem. Poleg tega je New York mesto, kjer si ljudje na sploh vzamejo čas samo za dejavnosti in ljudi, ki jim prinašajo kakršnokoli korist. In dopisniki, še posebej iz majhne Slovenije, večkrat nismo na tem seznamu. Zato se je potrebno boriti za vsako akreditacijo, vsako izjavo, veliko je zavrnitev, toda kljub vsem težavam sem imela do zdaj možnost, da od blizu spremljam mnoge najpomembnejše dogodke.

S kakšnimi specifičnimi težavami se soočate v primerjavi z novinarji v matični redakciji? In na drugi strani, kakšne so vaše prednosti na terenu?

Tehnični pogoji za delo so zagotovo boljši v redakciji, tudi opremo imam kot dopisnica lahko le osnovno, nimam snemalca, ki bi bil na voljo ves čas. Poleg tega je težava tudi že prej omenjeni manjši dostop do sogovornikov. Tudi ko dobim sogovornika, se mu je treba prilagoditi, čakati (samo enkrat v šestih letih se je zgodilo, da je nekdo rekel »ja, lahko pridete že danes«) in navadila sem se delati zelo hitro, kajti nihče si ne vzame veliko časa. V bistvu delam v povsem novih razmerah, na začetku je bil pravi šok in vse skupaj spominja na tisto znano vprašanje »ali je bolje biti prvi na vasi ali zadnji v mestu«. Slovenski dopisniki in seveda še večina drugih se v New Yorku pogosto počutimo, da smo zadnji v mestu. V državah, iz katerih smo prišli, smo imeli kot novinarji pomembnih medijev seveda mnogo več osebnih stikov, neskončno lažji dostop do virov in dogodkov. Toda, v Združenih državah Amerike kot dopisnica lahko poročam o najpomembnejših dogodkih, ki oblikujejo in spreminjajo svet, o zanimivih in usodnih zgodbah, spoznavam nove ljudi in običaje, zakulisje dogajanja. Skozi vse to spreminjam in širim tudi svoje dožemanje sveta. In to je nekaj, kar na koncu odtehta vse težave.

Priloga B: Intervju z Edvardom Žitnikom, dopisnikom iz ZDA za RTV Slovenija

Zakaj ste postali novinar dopisnik oziroma kakšna je bila vaša pot do tega delovnega mesta?

Glede svoje profesionalne kariere sem imel že od vsega začetka prilično razjasnjeno predstavo, kje se vidim: kultura, dokumentaristika ali zunanja politika.

Svojo novinarsko pot sem sicer začel že v drugem letniku pravne fakultete, ko sem dobil RTV novinarsko štipendijo.

Začel sem na radijskih poročilih, torej z novičarstvom in nato končal, tudi zaradi potovanj v Azijo, v zunanjepolitični redakciji.

Dopisništvo velja za vrhunec dela v pokrivanju zunanje politike. Postati dopisnik naj bi si načelno želel vsak zunanjepolitični novinar, ko sem v devetdesetih letih kandidiral za dopisniško mesto, so pristojni očitno presodili, da ustrezam pogojem ter me poslali v Bruselj.

RTV hiša ima prilično natančno predpisan pravilnik imenovanja dopisnikov v tujini, ki se delno zgleduje po imenovanju slovenskih diplomatov v tujino.

Kako poteka priprava vašega prispevka? Kakšne so vaše naloge, delovni proces, vaše odgovornosti?

Viri za moje prispevke so sledeči: agencijski material – RTV hiša je plačnica in naročnica štirih agencijskih servisov: Reuters, AP (Associated Press), EBU (European Broadcasting Union), katerega članica je RTV Slovenija ter STA.

Pomemben vir je, vsaj v New Yorku, Foreign Press Center – center, ki organizira novinarske konference ter »briefinge« za tuje dopisnike ter terenski intervjuji, pogovori, zgodbe.

Vse pomembnejši vir je tudi internet, kjer pa je problem preobilje informacij in njihova nezanesljivost! Načelno nikoli ne uporabljam informacij z družabnih omrežij, ker so nezanesljive.

Delam za dve medijski hiši, televizijo in radio ter tudi za multimedijski center, spletni portal RTV.

Televizijski prispevki so osredotočeni na poročanje o aktualnih političnih dogajanjih v ZDA. Gre predvsem za spremljanje ameriških predsednika, vlade in kongresa, gospodarske teme, družbene fenomene, kulturo – skratka praktično vse, z izjemo čistega športa in rumene zabave.

Levji delež dela za televizijo je poročanje in komentiranje za informativne oddaje, prihajajo pa tudi naročila iz drugih programov.

Tudi radijsko poročanje je osredotočeno na informativne oddaje. Ima pa radio Slovenija zaradi večjega nabora oddaj veliko širši spekter naročil: od klasičnega poročanja, do pogovorov za vse tri programe, živih javljanj.

Načelno je radijskega poročanja več zjutraj in čez dan, zvečer ima prednost televizija!

Kakšno vlogo imajo pri tem sodelavci v matični redakciji? Kdo vam pomaga pri pripravi končnega prispevka? Kdo ga finalizira? Na kakšen način?

Koordinacija z matično redakcijo poteka prek urednika zunanjepolitične redakcije. Ta sprejema moje večerne predloge prispevkov, jih predlaga na jutranjem sestanku z uredniki oddaj. Zaradi časovne razlike, ZDA so 6 ur za Evropo, me načelno zjutraj čaka e-mail z naročilom za tekoči dan.

Če prispevek ni terenski, če ga delam po agencijah, moj brani tekst – MP3 posnetek, s sliko pokrijejo v Ljubljani. Dopisniki smo ves čas v stiku z »deskom«, kjer je ekipa, ki s sliko pokriva in finalizira prispevke.

Če je prispevek posnet na terenu, finaliziranega pošljem v Ljubljano po internetu – File Transfer Protocol (FTP).

Za razliko od nekoč, ko smo pošiljali prispevke v Ljubljano prek satelita, tega zdaj uporabljamo samo ob mojih živih javljanjih, pogovorih z menoj v oddajah. Javljanja potekajo iz lokalnega, zasebnega studia v New Yorku.

Kateri so običajno osnovni sestavni deli vašega prispevka? Izjave, raport, grafike?!

Prispevkov brez izjav praktično ni več. Brez slikovne izjave delam prispevek samo izjemoma, če je vsebina tako pomembna, da prispevek prenese daljši brani tekst.

Raport načelno delam le v originalnem, terenskem prispevku, če uporabljam agencijsko sliko raporta načelno ni.

Zaradi večne bitke s časom grafike v dnevnem dopisniškem poročanju zelo redko uporabljamo.

Kateri viri so vaša prioriteta?

Najpomembnejši vir so po vrsti agencije, drugi mediji, tiskovni predstavniki, neformalni informatorji.

Splošni trend je, da postajajo močne agencije in mediji vse pomembnejši vir informacij. Veliki politični dogodki v ZDA so načelno rezervirani za domače medije ter agencije, ki »distribuirajo« informacije ostalim.

S kakšnimi specifičnimi težavami se pri poročanju iz tujine soočate v primerjavi z lokalnimi novinarji?

Kot rečeno, v ZDA imajo absolutno prednost domači mediji, kaj pišejo o ZDA v tujini jih načelno ne zanima preveč, zato tujih medijev niti ne vabijo.

Medijski prostor je v rokah velikih, izjema je morda BBC, pa še kakšen močan evropski, azijski medij. Pomenljivo je, da je Al Jazeera America propadla.

S kakšnimi specifičnimi težavami se soočate v primerjavi z novinarji v matični redakciji? In na drugi strani, kakšne so vaše prednosti na terenu?

Dopisniško delo je načelno delo, kjer si povsem odvisen samo od sebe. Pomoč ljudi doma je neprecenljivega pomena, vendar načelno gre za tehnično pomoč, pokrivanje prispevkov.

Zaradi silnih potreb po prispevkih, pripravim jih okoli 60 mesečno, je terenskega dela manj kot bi ga lahko bilo in moralo biti!

Problem je tudi omejen proračun dopisništva, najem lokalnega snemalca stane 900 USD dnevno.

Priloga C: Intervju s Katjo Horvat, novinarko padalko na POP TV

Zakaj ste postali novinarka padalka oziroma pod kakšnimi pogoji so vas določili za takšno poročanje iz tujine?

Že ko sem šla na fakulteto, sem vedela, da si želim pokrivati zunanjo politiko, da hočem delati na terenu v tujini. Privlačili so me tereni, ki so malo bolj pestri, kjer se dogaja, kjer so zgodbe intenzivnejše kot pri kakšnem drugem terenu – protesti, krize, predvojne razmere, kaj ljudi potegne oziroma prepriča, da se podajo na ulico. To me je od nekdaj zanimalo. Prvič pa sem šla teren v tujino – potem ko sem petkrat rekla šefom, da bi šla, in so me uslišali – v Egipt.

Pod kakšnimi pogoji pa v redakciji izberete kdo gre na teren v tujino?

Ta novinar mora imeti neko širše znanje zunanje politike, ne samo poznavanje tistega dela sveta, kamor potuje, ampak na splošno o globalnem političnem dogajanju. Kot drugo, mora biti pogumen. Morda to ni prava beseda. Moraš imeti željo, čutiti pripravljenost, da se podaš v določene situacije, kamor drugih ne vleče. Pomembno je, da se znaš v določeni situaciji »obrtniti« – ne glede na to, kaj ti pride nasproti. Ko si nekje brez podpore

redakcije, brez podpore urednikov, redaktorjev in ostalih novinarjev, si odvisen le sam od sebe in seveda snemalca, ki je s tabo. Na terenu sta sama, ti pa nikakor ne smeš „zmrzniti“ v tisti situaciji.

Kakšno vlogo imajo pri izbiri novinarja padalca tema, področje, država, ki jo morda samo določen novinar pokriva?

Po eni strani je tudi to pomembno. Recimo, ko se zgodijo teroristični napadi – če je to v Franciji, se bo najprej vprašalo nekoga, ki zna francosko. Na drugi strani, ko gre za Bližnji vzhod oziroma za jezik, ki ga redko kdo pozna, za države, ki jih pokrivamo tu in tam, vsaj pri nas na POP TV ni eksperta, ki bi pokrival samo določeno državo. V tistem trenutku, ko se nekaj zgodi, se od vsakogar v zunanjepolitični redakciji pričakuje, da pozna situacijo, in se potem pač izbira tudi glede na to, kdo je kredibilen pred kamero, za koga veš, da ti bo prinesel dobre zgodbe nazaj, da je pripravljen v določeno situacijo oditi takoj.

Kako poteka priprava vašega prispevka? Kje so začnejo priprave? Kakšne so vaše naloge, delovni proces na terenu v tujini?

Za sebe lahko rečem, da se pripravim vnaprej, kar se tiče osnovnih stvari – pozanimam se o osnovah, geolokacijsko kam grem, kakšne so tam ulice, kakšen je jezik, kakšne so izkušnje novinarjev, ki so že bili tam, da približno osvežiš dogajanje za nazaj, ker običajno ne ujameš prvega dneva. Vsaj pri nas ne. Ker običajno počakamo, da se res nekaj razplete, da se nam potem splača iti, ker je pač vse povezano s stroški. Da bi si pa pripravljala, kaj jaz mislim, da bom tam dobila, kaj mislim, da se bom pogovarjala z ljudmi, vprašanja – tega si pa nikoli ne pripravim vnaprej, ker se mi zdi, da bi me to preveč omejilo, preveč bi se držala načrtane poti. Raje se prilagodim na terenu, glede na to, kaj se tam zgodi. In se temu primerno odzovem.

Kakšne pa so vaše naloge na terenu v tujini v primerjavi z delom v redakciji?

Zelo se razlikujejo. Tam je potrebno posneti reportažo, kar pomeni, da moraš na teren, posneti glavno dogajanje, dobiti ljudi, jih prepričati, da govorijo pred kamero. Moraš pa biti tudi sposoben videti zgodbe, ki se ti zgodijo nepričakovano. Protest, zgodba kakšnega človeka, da potem skozi nekoga pripoveduješ zgodbo. Seveda pa je tukaj tudi tehnični del – snemalec je vedno zraven tebe, časovno si omejen, ker je običajno treba ves material

spraviti v Slovenijo. Večji del, kot si morda marsikdo predstavlja, je ravno ta tehnični del. Veliko je snemanja, ampak včasih se tudi pol dneva ukvarjaš s prispevkom – da ga sestaviš, da poslušаш izjave, da vse pošleš v redakcijo. Na kolegih v redakciji je ogromna odgovornost, za nas na terenu so neprecenljivi. Moraš jim zaupati, da material, ki jim ga pošleš – ker si običajno ne moremo privoščiti, da bi jih že v tujini montirali – da bo po tvojih navodilih nastal prispevek, kot si si ga zamislil.

Kolegi v redakciji ga torej finalizirajo?

Absolutno ga oni finalizirajo. Jaz običajno po mailu pošljem napotke, izjave tudi po minutaži – od kod do kod sem si nekaj zamislila, potem preberem tekst, nato pa je naloga snemalca, ki je pri nas na POP TV pač vse v enem, da to prek interneta ali kakor koli drugače pošlje v Ljubljano, da pride to do redakcije. Potem pa imajo kolegi tam še skoraj enkrat toliko dela, da dokončajo prispevek. Na terenu moraš zato nenehno razmišljati, do katere ure moram poslati material, da bodo imeli dovolj časa za finalizacijo oziroma da bo prispevek zvečer v etru.

Kateri pa so običajno nujni sestavni deli vašega prispevka, ko ste v tujini? Kakšno vlogo imajo izjave, raporti, kako je z grafikami?

Izjave so absolutno nujne, saj so to ljudje, ki ti pripovedujejo zgodbo. Potem dobra slika, vedno si na preži in iščeš sliko, ki ti bo naredila zgodbo. Kakor koli je, mi smo televizija, in slika pove več kot tisoč besed. Jaz delam po principu: če gledalec med mojim prispevkom na televizorju utiša zvok, mu mora slika pripovedovati zgodbo. Slika je izredno pomembna. Raporti – če se v tistem trenutku dogaja, potem absolutno posnameš, da gledalcu pokažeš, da si tam v določenem trenutku prisoten. Na silo ni treba. Če imaš dovolj dobre slike in izjav, raport ni nujen. Z izjemo kakšnega zemljevida, grafike v prispevku iz tujine še nisem imela. Če si na terenu v tujini, si tam z razlogom, zato moraš poiskati odlično sliko, grafike so namreč mašilo. Poleg tega je prispevek, če si v tujini, običajno kar prvi prispevek, začetek oddaje, zato mora biti reportažni prispevek. Vse ostalo, kar sledi, je nadgradnja, tja pašejo potem tudi grafike, v mojem prispevku pa ni potrebe po njej – razen ko želimo gledalcu pokazati natančno lokacijo, kje smo – recimo na trgu Tahrir. Drugače pa se grafikam izogibam.

Za koliko oddaj pa delate, ko ste v tujini?

V 99 odstotkih za vse tri informativne oddaje. Odvisno od dogajanja. Običajno je za oddajo ob 16.30 malo prezgodaj, da bi lahko poslali veliko materiala. Razen kakšnega »fake vklopa«, kot mu rečemo v našem žargonu. Vnaprej se dogovorimo za vprašanje, ki ga bo zastavil voditelj, in odgovor nato vnaprej posnamemo, ga pošljemo v redakcijo, na ekranu pa to bolj ali manj potem izgleda kot javljanje v živo. Če to tehnično ni izvedljivo, se v živo javljamo po telefonu. Za osrednjo oddajo ob 19.00 pa moramo, kot sem rekla, poslati prispevek, morda tudi vklop. O zadnjem dogajanju, ki se še vedno odvija, kot je bilo denimo na protestih v Kijevu, Egiptu, na volitvah v Grčiji, med aretacijo Mladića v Srbiji. In potem še nadgradnja v naši večerni oddaji.

Kaj pa splet?

Za splet pa zraven delamo šele zadnje leto, od kar ima 24ur.com novega urednika. Ampak absolutno razume, da smo časovno omejeni, da je res veliko dela na terenu v tujini, da se že zvečer pripravljaš za naslednji dan. Običajno se dogovorimo za kakšen komentar, analizo dogajanja, od koder si pač poročal. In to potem objavijo na spletu. Če drugače ne gre, ko se pač vrneš nazaj v Slovenijo.

Kdo pa so vaši viri na terenu v tujini?

Uradnih virov pravzaprav ni. Ko prideš na teren v tujino, ne poznaš niti piarovcev, ne poznaš uradov, velikokrat te omejuje jezik, ki ga ne poznaš. Pri nas na POPTV velja, če gremo nekam v tujino, potem ne bomo delali politike in tako imenovanih »sedečih izjav« z agencij, to je potem drugi, tretji ali šele četrti prispevek v oddaji. Za padalca je pomembno, da si tam na licu mesta, da se pogovarjaš z ljudmi. Moji viri so torej ljudje na ulici in njihov ekvivalenten vir so drugi novinarji. To se hitro naučiš, da ta novinarska kolegialnost absolutno obstaja v tujini, da tam ni nobene tekmovalnosti, vsi sodelujemo, vsi smo na istem, vsi si pomagamo, ne glede na to, ali gre za novinarja Reutersa, CNN-a ... Ali pa lokalni novinarji. Oni so tvoj glavni in največji vir informacij, poleg tega kar seveda sam vidiš na terenu. Brez podpore redakcije doma prav tako ne gre. Marsikje nimaš dostopa do interneta, da bi določeno informacijo preveril, zato so kolegi v redakciji neprecenljivi. Včasih na licu mesta, ob obsežnem dogajanju, veš najmanj, to je zelo zanimivo.

S kakšnimi specifičnimi težavami se pri poročanju iz tujine soočate v primerjavi z dopisniki, ki v določeni državi bivajo dlje časa?

Tukaj ta termin »padalec« zelo ustreza. Ti »padeš« nekam. Posledično imaš veliko manj razumevanja in manj poznavanja ozadja. Kar se tega tiče, si ohromljen pri kakšnem bolj poglobljenem prispevku. Če bi bila jaz dopisnica iz Kijeva denimo, bi točno vedela, kdo so ljudje, ki orkestrirajo iz ozadja. Tako sem pa Klička ujela slučajno, ker sem ga opazila in tekla za njim. Če bi bila tam, bi se z njegovim uradom morda lahko dogovorila za pogovor, tako pa sem pisala in klicala in bila samo še ena od 200 novinarjev, ki niso prišli na vrsto. Moraš se znajti, če »padeš« nekam. Nekdo, ki je pa dlje časa v določeni državi, pa ima prednosti, skoraj tako kot politični novinarji v Sloveniji: poznajo vse ključne ljudi, urade, piarovce, in oni poznajo njih. Tudi novinarji so doma poznani, kot padalec tega nimaš in si pač nižje na hierarhični lestvici, če se lahko tako izrazim. Slovenija je mikrokozmos, vse poznaš in vsi poznajo tebe. Kot padalca, ki eno leto poroča iz ene države, naslednje leto pa iz druge, pa te v nobeni od teh držav nihče zares ne pozna. In ti seveda nikogar ne poznaš. Nimaš neke varnostne mreže, kjer bi lahko dvignil telefon in poklical cel seznam ljudi. Doma se ti po večini informacije ponujajo na pladnju, v tujini pa jih moraš prepoznati, najti.

Kakšne pa so prednosti poročanja s terena v tujini?

Začutiš zgodbo. Na licu mesta se pogovarjaš z ljudmi, sam izbiraš s kom se boš pogovarjal, kaj boš spraševal, kateri del zgodbe te zanima prvi dan, kateri del pa naslednje dni. Ljudje te usmerjajo, ti namignejo, kam se odpraviti. V Grčiji, se spomnim, so me tako usmerili na socialno kliniko. Če bi delala iz agencij, verjetno takšne zgodbe ne bi dobila. Morda bi prišla z zamikom, morda bi jo celo spregledala, če bi se takrat kaj drugega odmevnejšega dogajalo. Na terenu pa sam iščeš zgodbe, ki jih veliko drugače narediš, če si tam, če jih vidiš, doživiš, kot pa če delaš iz redakcije.

Kaj pa prednosti agencij? Obstajajo? Katere so?

Seveda so. Če si na terenu v tujini po naših POPTV standardih, ko pošljemo dva človeka – novinarja in snemalca – na teren, CNN pa pride z najmanj 8-člansko ekipo, si hendikepiran. Jaz ne morem dobiti visokih politikov, predsednikov, ne dobim glavnih

akterjev ... Razen če mi padejo z neba, kot Kličko v Kijevu. Kot novinar padalec si res veliko bolj omejen na neko mikro dogajanje, širše slike pa nimaš, kot jo imaš, če delaš z agencijami. Agencije so neprecenljiv vir informacij, izjav, slike o celotnem dogajanju. Ko sem poročala iz Egipta, sem bila na Tahrirju, kar je bil moj mikrokozmos. Dogajanje z Mubarakom, vojsko, pogajanja s svetovnimi voditelji, pogajanja koalicija – opozicija, o takih stvareh pa ne morem pripraviti ničesar, ker do teh ljudi ne morem priti. Brez agencij moje delo ni mogoče in obratno. So nadgradnja. Brez agencij lahko ukinemo zunanje politično redakcijo.

Priloga Č: Intervju z Adrijanom Bakičem, novinarjem padalcem na RTV Slovenija

Zakaj ste postali novinar padalec oziroma pod kakšnimi pogoji so vas določili za takšno poročanje iz tujine?

Pri nas nimamo določenega posameznega novinarja padalca, ki gre na teren, če se kaj zgodi. Bolj ali manj smo novinarji razdeljeni po temah. Na teren gre tisti novinar, ki mu je določena tema najbolj blizu, ki jo najbolje pozna, ki jo podrobno spremlja. Če se dogaja v Španiji, na Portugalskem, v Južni Ameriki, bom šel zagotovo jaz, če se dogaja v Grčiji, je tu kolega Dejan Štamfelj, ki to državo pokriva. Seveda so pa tudi teme, kjer je izbira novinarja stvar dogovora. Gre predvsem za teme bližnjih krajev. Lani sem denimo jaz šel trikrat v Zagreb – pokrivat dogajanje o beguncih, za proces Brdo-Brioni, za arbitražo. Zunanje politični novinarji smo različni, za tujino vedno potrebujemo nekoga, ki se znajde na terenu in ki se lahko javlja v živo. Takih nas je manj, ker se redkeje javljamo v živo, kot novinarji notranje politične redakcije. Vse je stvar dogovora.

Obstaja v redakciji kdo, ki dela samo agencijsko, ki sploh ne hodi na terene v tujino?

So, ampak to so mlajši kolegi, kolegi, ki so redaktorji zunanje, ki naredijo samo kakšen prispevek. A to ne pomeni, da v tujino ne bodo hodili v prihodnje. Oni so mlajša generacija, ki se še kali.

Naj dodam, da vsak član »zunanje« ima neko interesno področje, ki ga bolj zanima. In zato ne smeš čakati na urednike, da te nekam pošljejo, veliko je odvisno tudi od nas samih, moramo predlagati, da bi šli nekam. Jaz to kar velikokrat naredim. Še zdaleč ne, da vsakič grem, ko predlagam, je pa ravno zato morda občutek, da večkrat grem kot drugi kolegi.

Moje osebno mnenje je, da moramo biti novinarji proaktivni v tej smeri. Vemo, kakšni časi so, kako je z denarjem, kako je z vsem tem, in mislim, da je s tega vidika naš vložek zelo pomemben.

Poleg poznavanja teme – bi morda izpostavili še kakšen kriterij izbiranja novinarja padalca?

Pri izrednih dogodkih, ko se gre iz danes na jutri, tematsko poznavanje ni ključno. Odvisno, koliko smo hitri, koliko smo prilagodljivi, saj se zgodi tudi, da nas kak dogodek »povozi«, ker se ne odločimo dovolj hitro, da bi ga šli pokrivat, še posebej, če je tako dogajanje oddaljeno. To se nam je zgodilo pri poplavah na Filipinih.

Dogodki, ki se odvijajo v državah, kjer nimamo dopisnikov, dogodki, za katere vemo, kdaj se dogajajo, ki so pomembni, jaz sem predvsem teh dogodkov največ pokrival – recimo 10. obletnica terorističnega napada v Madridu. To sem sam predlagal, ker se mi je zdelo zanimivo, glede na tedanje aktualno dogajanje. Tu so še različne volitve, visoki državniški obiski, množični protesti. Najprej seveda ocenimo, ali nas volitve v tej državi dovolj zanimajo, da jih gremo tja pokrivat. Torej ocena pomena dogodka za nas, za naš program, veličina dogodka, to so še nekateri pomembni kriteriji.

Naj tukaj omenim še naše dopisnike, ki jih »selimo«. Niso samo v eni državi. Če se nekaj dogaja v srednji Evropi – na Češkem, Slovaškem ali Poljskem – bo to pokrival dopisnik oziroma dopisnica iz Berlina, ne gremo iz Ljubljane tega pokrivat. Bruseljski dopisniki pokrivajo cel Beneluks in podobno. Gledamo na to, da so stvari stroškovno optimizirane, pa tudi vsebinsko, oni bolj podrobno spremljajo svoj okoliš.

Kako poteka priprava vašega prispevka v tujini? Kje se sploh začnejo priprave?

Kakšne so vaše naloge, delovni proces na terenu, vaše odgovornosti?

Naj najprej ločim poročanje s predvidenega in nepredvidenega dogodka. Za napovedan dogodek, recimo volitve, se priprave absolutno začnejo že v Sloveniji. Glede na to, da gremo v tujino za kratka obdobja, od 3 do 5 dni, je produkcijskih zahtev – število prispevkov, vklopov in tako naprej, kar veliko. Moraš biti pripravljen na to. Načeloma sem si jaz vedno vnaprej določil sogovornike, lokacije, kam je treba iti. Moraš pa biti na terenu seveda tudi prilagodljiv in si po potrebi premisliti. Če se nekaj drugače zgodi, kot si si zamislil ali pričakoval, če se zgodba drugače obrne, jo moraš pač zamenjati. Če se

samo spomnim svoje prve poti, ko sem leta 2011 odpotoval na Portugalsko, kjer je zaradi varčevalnih ukrepov padla vlada, zaprosili so za mednarodno finančno pomoč, sledile so volitve. Tam sem si jaz vse predvidel, da moram pokriti zadnji shod enega tabora v petek, pa petkov shod drugega tabora, obiskal sem več predvolilnih shodov, prišel do ključnih kandidatov, dogovorjen sem bil s tremi analitiki. Potem pa v to nekako vneseš življenje in najdeš čas, da greš med ljudi, kjer dobiš še kak dodaten kontakt, ki te vodi naprej. Če si dobro organiziran, lahko zelo veliko narediš. Ravno na tej poti, v četrtek sem odpotoval, za petek in potem za vikend sem vse zgodbe že pripravil, z montažerjem sva vse že poslala v Ljubljano, sobota sva imela načeloma prosto. Oziroma imela čas za zgodbe, ki jih delaš iz glave. Povsod kamor grem se skušam prek novinarskih kolegov, prijateljev, znancev, pozanimat, kakšne so še druge zgodbe, ne tako očitne zgodbe. Na Portugalskem se mi je zdelo zanimivo preveriti, kakšno tradicionalno portugalsko gospodarsko panogo. Odločil sem se za ribiče, povedali so mi, kje so tiste tipične ribiške vasice. S snemalcem sva se na „blef“ odpravila v eno od njih, in potem tam delala zgodbo. To je absolutno dodana vrednost. Zgodba, ki se iz Ljubljane ne da narediti. Je pa bila posledica moje organiziranosti na terenu, pripravil sem si urnik, da so bile vse zahteve opravljene in da sem imel čas narediti še nekaj drugega, kar ni bilo v prvotnem načrtu. Priprave so pomembne, nepredvideni dogodki pa jih seveda pač ne dopuščajo. Ti nepredvideni dogodki so po drugi strani lažji. Če greš na neke proteste, zgodbe ne rabiš iskat, zgodba je že na nekem mestu. Kakšnih letalskih ali naravnih nesreč sicer sam nisem pokrival. A to so tereni, kjer te zgodba že čaka. Z novinarskega vidika so taki dogodki bolj hvaležni za pokrival.

Včasih na terenu v tujini naredim tudi zgodbo, ki je ne pošljem takoj v Ljubljano, ampak jo hranim za kasneje. Zgodba, ki ni nujno povezana z dogodkom, o katerem poročam, ampak bolj z državo, v kateri si. In je absolutno lahko plus celotnemu poročanju iz tujine. Tega nihče ne zahteva, ampak meni osebno so to zanimive zgodbe – na ta način sem pripravil prispevek o pomenu sieste v Španiji, problemu ukradenih otrok v Španiji v obdobju »frankizma«, ko so iz bolnišnic kradli otroke. Takih zgodb prek tiskovnih agencij enostavno ne dobiš. Če že gremo v tujino, gremo itak redko, zato dajmo takrat to res izkoristiti, si mislim. Poti v tujino so naporne, zato jih nekateri kolegi ne marajo. So petkrat, šestkrat bolj naporne od običajnega delovnega dne v Ljubljani. A jaz to vzamem v zakup, v bistvu mi je to fajn. Tisti en teden se pač potrudiš in stisneš. Kar je – po mojem

mnenju – tudi naše poslanstvo.

A ne glede na to, kaj delaš, je zelo pomemben odnos med novinarjem in snemalcem. Da se poznata, da si ne rabita povedati vsega, da vesta kaj drugi misli. Ko sem v Španiji med najhujšo krizo pokrival proteste, sva bila s snemalcem samo dogovorjena – ko je čas za sliko, je bil on v prvem planu, jaz sem mu pa ves čas ščitil hrbet. Takrat namreč ne veš, ali bo prišlo do izgrediv ali ne. Ta povezava med snemalcem in novinarjem je res zelo pomembna. Da vesta, kaj kdo dela, v katerem trenutku, da se ne rabita ves čas o vsaki stvari dogovarjat. Da sta »team«.

Kakšno vlogo imajo pri objavi vašega prispevka iz tujine sodelavci v matični redakciji? Kdo vam pomaga? Kdo ga finalizira? Na kakšen način?

Ko si na terenu v tujini, se z urednikom približno dogovarjaš kakšne zgodbe boš pošiljal. Seveda se lahko kaj spremeni, potrebe se razlikujejo tudi glede na dogajanje v Ljubljani, koliko časa namenijo tebi, ki si v tujini, koliko zahtevajo. Zjutraj torej pogovor z urednikom, potem imamo pa mi na RTV novinarje v »desku«. Starejši dežurni novinar, rečemo mu tudi redaktor zunanjepolitične redakcije, s katerim si v kontaktu glede dolžine prispevka, glede izvedbe, pošiljanja prispevka. Ko sem jaz na terenu v tujini, do zdaj sem bil vedno s snemalcem, ki je obenem tudi montažer. Vedno zgodbo, reportažo v celoti naredim tam. Se pravi, posneta, zmontirana in poslana v Ljubljano taka kot mora biti objavljena. V Ljubljani mlajši dežurni novinarji z montažerji preverijo, če je tonsko vse v redu, če je kvaliteta posnetka dovolj dobra, dodajo prevode oziroma podnapise ter telope, načeloma s tem nimajo veliko dela. Če imaš tudi vklop, se le-ti načeloma pokrivajo s sliko, to delajo v Ljubljani. Ekipi v »desku« morda le sporočim okvirno besedilo, o čem bom na vklopu govoril, da lahko pripravijo sliko. Če dobimo na terenu dobro sliko, jo včasih tudi snemalec montažer v grobem zmontira, dve do tri minute kadrov, da olajšaš delo kolegom v redakciji. Ponavadi so za Dnevnik bolj reportaže, za Odmeve pa vklopi, kar pomeni, da je za kasnejšo oddajo slika oziroma material itak že pri njih. V Ljubljani edino, kar dopolnjujejo, je arhivska slika. Če se navezuješ na kake starejše dogodke.

Kateri so običajno osnovni sestavni deli vašega prispevka? Kako uporabljate izjave, raporte, grafike?

Ko si v tujini in delaš terensko reportažo, se raje izogнем grafiki, če res ni nujna. Ker

smo na terenu, da posnamemo sliko, zgodbo.

Raport načeloma ja. Ne reče ti urednik vsakič, da moraš posneti raport, ker je to za televizijski jezik pač samoumevno. Sploh če gremo v tujino. Če greš slučajno v neko osebno zgodbo, se lahko temu izogneš, seveda. Če delam prispevek – reportažo, za tem pa še vklop, v prispevek ne dam raporta, ker se itak javim v živo kasneje po prispevku, tam se mi zdi odveč. Ker ni pojavljanje zaradi pojavljanja, ampak pojavljanje, da ti nekaj sporočiš, da te gledalec vidi na terenu, da predstaviš neko opažanje. Izjave pa so seveda nuja.

Kdo ima prednost pri izjavah? Kdo in kaj so vaši viri pri pripravljanju novice? Ljudje na ulici, uradni viri ali kaj tretjega? Koliko se na terenu v tujini zanašate na tiskovne agencije?

Odvisto od teme. Agencije v tujini zelo redko uporabljam.

Prav na vsakem terenu v tujini doslej sem razumel matični jezik. Nikoli nisem bil na terenu, kjer ne bi vedel, kaj ljudje okrog mene govorijo. Verjetno bi bilo to veliko težje, bi se najbrž bolj naslonil na kakšne druge medije ali pa agencije.

Zelo pomembni so mi sicer lokalni mediji, televizije in časopisi. Sem si pa vedno pred odhodom že uredil neke kontakte – mrežo novinarskih virov si itak nenehno širiš.

Dajete temu prednost pred uradnimi viri?

Absolutno, absolutno. PR sporočila ti pridejo prav, ko delaš recimo politične zgodbe, kakšne volitve, si na »mailing« listah, da čimprej dobiš neka sporočila ali volilne rezultate. Če pa delaš drugačne zgodbe, kar se mene tiče, uradnih virov skorajda ne potrebuješ. Če greš kot novinar Televizije Slovenija v tujino, če prideš do nekega politika, je to v redu, ne zdi se mi pa to najbolj pomembno, ker njihove izjave itak dobimo, nam jih pošljejo agencije. Če bi jih res nujno rabil za prispevek, bi se lahko vedno dodale v Ljubljani.

Specifične zgodbe, osebni pristop, znanje, izkušnje novinarja, zato ga pošlješ na teren, da pride do neke svoje zgodbe, da naredi prispevek na svoj način.

Prednost imajo torej lokalni prebivalci?

Absolutno. Pred politiki in birokrati tako rekoč vedno. Problem mogoče nastane ... Če v

Sloveniji pokličeš nekoga in rečeš, da si ta in ta z RTV Slovenija, to nekaj pomeni, v tujini pač ne. Tu sta dve plati. Mogoče se kdaj kakšnim uradnikom zdi brezveze, da bi se s tabo ukvarjali, po drugi strani pa se »mali ljudje« bolj odprejo. Lepo se jim zdi, da se v tujini zanimajo zanje. Velikokrat sem naletel na to, da so ljudje bolj odprti do tujega novinarja kot do domačih medijev, ker ga ganejo njihove težave ali pa odprta vprašanja o tej državi. Dostikrat se jim zdi to res zanimivo. Če se novinar potrudi, lahko pride do marsikatere zgodbe. V Španiji sem tako snemal očeta, ki mu je na toči umrl sin, snemal sem starše, ki so jim ukradli otroka, ko je bil še novorojenček, prišel sem do bivših obsojencev Ete. Da se, da se prit do konkretnih zgodb, treba je imet vire in se dogovarjat. Velikokrat sem se že oprl na lokalne novinarje, ki jih nisem poznal, ampak samo bral, in ni bila slaba izkušnja. Lokalni novinarji ti lahko dajo svoje vire in lahko prideš res zelo daleč.

S kakšnimi specifičnimi težavami se pri poročanju iz tujine soočate novinarji padalci v primerjavi z dopisniki?

Ena velika težava obstaja. In to je čas. Te hitre eskapade, če jih lahko tako imenujem, v tujino – po 3 ali 4 dni, imaš vse zelo skoncentrirano. Lahko se zgodi, da recimo kakšnega sogovornika ne dobiš, ker pač nima časa. Če si nekje dopisnik, imaš več časa, več maneverskega prostora, da se z nekom dogovoriš. Če si dopisnik, imaš tudi čas, da se z nekom usedeš pred intervjujem. Kot padalec pa, ko si nekje, moraš določene stvari posnet in greš takoj naprej. Ker je časovni pritisk precejšen. Pa tudi malce več napora moraš vložiti, da prideš do osebnih zgodb. Če nekje živiš, spoznaš ljudi, si njihove zgodbe in kontakte nalagaš na stran, ko se enkrat nekaj zgodi, pa tega človeka enostavno pokličeš.

Dopisnikom je torej lažje?

Verjetno je. Ker živijo in dihajo z neko državo, od blizu spremljajo dogajanje tam. Padalec pa spremlja, ampak z neke razdalje. V majhnem segmentu je morda bolje, da nisi preveč vpet, da z distance pogledaš, kaj bi zanimalo nekoga, ki živi v Sloveniji, o državi, iz katere poročaš. Hitro te lahko tudi zanese v denimo preveč notranjepolitično zgodbo v neki državi, ki tisti hip ni tako bistvena. Ampak vseeno mislim, da so ti primeri zanemarljivi. Da si v neki državi stalno, je pod črto absolutno velika prednost, ki ti prinese zanimive zgodbe.

Naj na tem mestu dodam, da dopisniki RTV Slovenija ne delajo samo za televizijo, ampak

tudi radio, multimedijski center. Zahteve od njih ob večjih dogodkih so večje. Novinar padalec pa gre na teren za informativni program Televizije Slovenija, to je osnovna naloga. Seveda se potem dogovarjaš s kolegi, uredniki, da pripraviš še kaj za drug medij, ko si v tujini, a to ni nujna naloga. To je stvar dogovora. Jaz sem že delal in za radio in pisal članke za MMC. To je dopolnilno delo, ki je stvar dogovora med mojim urednikom in ostalimi uredniki, dopisnik pa to vse naštetu mora narediti. Ko sem na terenu, še nikoli ni recimo radio od mene zahteval, da bi delal za vse njihove informativne oddaje, ampak sem se vedno dogovoril. Prioriteta je televizija, dnevni dogovor z urednikom. Potem pa se postopoma dodaja. Jaz imam sicer rad, da se o dodatnem delu pogovorimo prej, da si sam lažje organiziram zadeve. Če imaš plan za pošiljanje materiala in montažo, potem ti pa nekaj »noter pade«, je težje narediti, kot če se organiziraš – eno uro prej vstaneš ali pa greš prej spat in si pripravljen na vse.

In še v tujini si bolj neobremenjen. Če v Sloveniji pokrivaš politiko ali pa gospodarstvo, je neprimerljivo več pritiskov, ki jih v tujini ni. Nihče te ne bo primerjal, ker sploh nisi poznan. Po drugi strani pa zgodbe iz tujine niti niso neko politiziranje, iskanje afer, ampak je širjenje obzorij, kar v slovenskem medijskem prostoru precej manjka. Prepričan sem, če bi več poročali o temah, težavah, vprašanjih, s katerimi se soočajo v tujini, bi se tudi v Sloveniji lahko veliko naučili. Slovenija ni izolirana. Če nekdo reče, kaj pa mene to zanima ... Jaz se s tem absolutno ne strinjam. Slovenija je del mednarodnega okolja in vse te zgodbe, ki jih delamo v tujini, so odraz našega časa, odraz razmer, v katerih je Slovenija. Veliko smo govorili o gospodarski krizi, zdaj o odnosih v Evropski uniji, to je vse povezano. Mogoče, ko delaš v tujini, je pač dobro, da o teh zadevah razmišljaš. Včasih je dobro, če v tujini najdeš kakšnega Slovenca, ki tam živi, da ti pove svoj vidik. Ni pa nujno. Slovenski gledalci se včasih lažje poistovetijo, lažje razumejo, če nekaj slišijo od Slovenca ali Slovenke.

Kaj pa delo v redakciji, če delate samo agencijsko? Je to sploh primerljivo z delom na terenu v tujini? Kako vam olajša delo?

Meni se včasih zdi, da mi delo z agencijami prav ničesar ne olajša. Ker je veliko čakanja, kdaj bo prišel material, kdaj bo prišla izjava. Kolegi velikokrat govorijo, da je to lažje. V določenem pogledu seveda je, ker se ti ni treba dogovarjat s sogovorniki, ne rabiš na teren. Ko pa delaš prispevek, pa ne vem, če je lažje. Če poročáš o državi, v kateri nikoli nisi bil,

je težje zaradi znanja o sami razmerah tam. Meni se velikokrat zgodi, ko delam kakšno agencijsko stvar, pač spremljam tiskovno konferenco v živo, prek spleta ali tuje televizije, potem pa agencije ne pošljejo tiste izjave, ki sem si jo zamislil v prispevku. To pa je potem težava, ker prispevek na koncu ni tak kot bi si želel. Spremljal si dogodek, sicer na daleč, ampak si ga spremljal, odvisen pa si od tega, kar ti pošljejo drugi. Odvisen si od tega, za kar je nekdo drug ocenil, da je pomembno. Ne bom rekel, da to potem ni pomembno, ampak ko delaš prispevek za slovenske gledalce, bi morda rad izpostavil drugačen vidik, kot ga novinarji iz tiste države. Včasih imaš lahko zaplete tudi z agencijskimi prispevki.

Priloga D: Intervju s Tjašo Slokar Kos, odgovorno urednico informativnega in športnega programa POP TV

Kako se razlikujeta vaše delo in odnos s tujimi dopisniki v primerjavi z novinarji padalci?

POP TV ima dva stalna tuja dopisnika. To sta Tadeja Lampret in Brane Kastelic. Dogovorjeni smo, da vsak dan zjutraj pošljeta predloge tem, ki bi jih tisti dan lahko naredila za naše oddaje. Ta predlog dobimo jaz, dnevni urednik in redaktor zunanjepolitične redakcije. Potem pa se skupaj odločimo, katero temo bosta pokrila. To so dnevne reči. Ko pa se dogaja kaj večjega, recimo pred kratkim, ko je Brane pokrival brexit, Tadeja pa podrobno spremlja ameriške predsedniške volitve, pa se jaz osebno dogovarjam za vklope v živo in terene. Tadeja bo šla na obe konvenciji, republikansko in demokratsko, o tem se pa dodatno pogovarjajo in dogovarjajo z mano. To je utečeno.

Novinarji padalci, ki jih pošiljamo občasno pa ... Zaradi vse večjega števila terorističnih napadov, smo oblikovali posebno ekipo, ki – če se karkoli zgodi in zahteva »breaking news« – lahko spakira in gre. Od novinarjev je Jure Tepina nenehno na razpolago, lahko v 45 minutah spakira in gre od doma. Izračunali smo, da potrebujemo do 12 ur, da pridemo na končno lokacijo. Ko se je zgodil napad v Parizu, okrog desetih, pol enajstih zvečer, je bila naša ekipa ob pol enajstih dopoldne že v Parizu. Ko se je zgodil napad v Bruslju, okrog osmih zjutraj, je imel Tepina v osrednji oddaji ob 19.00 že vklop v živo.

Imamo pa novinarje tako v zunanjepolitični kot notranjepolitični redakciji, ki jih lahko pošljemo v tujino. Imamo krog novinarjev, ki so fleksibilni, ki so pripravljeni oditi takoj. O njih pa se odločamo sproti, odvisno kje in kaj se zgodi.

Kaj pa vaša pričakovanja od novinarjev padalcev in tujih dopisnikov? Kakšna je razlika?

Tepina recimo je kot novinar pokrival vojsko, bil je v Iraku, Afganistanu in na ostalih vojnih območjih, ima znanja s tega področja, zato od njega pričakuješ nekaj več. Od dopisnikov pričakujem takojšen odziv in prav tako poglobljeno znanje, ker so tam. Od padalcev pa prvi dan, ko jih pošlješ na teren, pričakuješ bolj splošno poročanje, če pa ostanejo dlje časa, pa prav tako poglobljenost, analitičnost. Za take terene so najboljši tisti novinarji, ki so dobri improvizatorji. Seveda morajo tudi poznati tematiko, poleg vsega tega pa morajo biti pripravljene narediti tudi 10 vklopov na dan, če je treba. Nekaterim to bolj leži, drugim manj.

Kakšna pa je vaša odgovornost pri pripravi prispevka iz tujine? Kako – če sploh – pomagate tistim, ki so v tujini na terenu?

Dopisnikoma, Tadeji in Branetu, težje pomagam, saj pričakujem, da vesta več od mene. Njima ponudim le kakšen nasvet: kako pripraviti prispevek, da bo karseda zanimiv za slovenske gledalce, recimo. Padalcem pa svetujem, kam naj se obrnejo, še posebej, če gre za tematiko, ki jo tudi sama bolje poznam kot oni. Vsakodnevno pri pripravi prispevkov zunanje-politične redakcije sicer ne sodelujem. To je utečen proces. Če pa gre za izredne dogodke, pa zelo aktivno sodelujem in pomagam. Predvsem z viri.

Kateri viri pa so prioriteta vaše redakcije? Kako bi jih razvrstili po pomembnosti, relevantnosti?

V notranje-politični redakciji absolutno neformalni viri – viri znotraj uradnih institucij, ki niso »uradni«. Ti so dragocenost vsakega novinarja.

V zunanje-politični redakciji pa je pomemben vir dober servis oziroma tiskovne agencije. Pa seveda tudi tuji novinarji, ki zelo dobro poznajo svoja področja, in našim novinarjem pomagajo z informacijami. Recimo na vojnih območjih so zelo pomembni lokalni prebivalci, neke vrste »fixerji«, ki ti pomagajo varno priti do določene točke, pomagajo do sogovornikov, to velja denimo za Irak in Afganistan.

Kakšni pa so še ostali kriteriji za izbiro novinarja padalca?

Absolutno poznavanje jezika in teme. Najbolj pa pripravljenost, da tudi sredi noči, če je treba, spakiraš in greš. Takoj. Včasih je težava tudi mesečni plan, ljudje delajo v dnevnem pogonu, tudi v redakciji potrebujemo ljudi. Včasih zato pošljemo koga, ki bi ga v redakciji najmanj pogrešali. Predvsem pa najbolj cenim tiste, še enkrat ponavljam, ki sredi noči spakirajo in odpotujejo.

Kako pa se odločite, ali bo dogodek pokrili dopisnik ali padalec? Če je dogajanje denimo v državi blizu dopisnika? Kaj vpliva na to?

V Veliko Britanijo nikoli ne bi poslali novinarja, ker imamo tam dopisnika. To zagotovo. Včasih pa je celo lažje poslati novinarja iz Ljubljane – recimo v Bruselj ali Pariz – čeprav je London bližje, ker pred odhodom lažje uredimo vso logistiko, tukaj imamo snemalce, službene kartice in ostalo opremo. Če bi šel Brane poročati v Bruselj ali Pariz, bi mu morali najeti snemalca, ali pa mu ga poslati iz Ljubljane. Tukaj moram oceniti tudi stroške.

Kako pa proračun redakcije vpliva na poročanje iz tujine? Na izbiro dogodka, teme?

Vpliva. Ko sem jaz prevzela mesto odgovorne urednice, sem postavila pogoj, da proračun sestavimo tako, da ne dajemo 29 odstotkov denarja za plače, ampak ga sestavimo tako, da vedno obstaja rezerva za pošiljanje novinarjev na teren v tujino. Če si televizija v dobi, kjer je internet tako hiter, da vsi preberejo novico, še preden smo mi sploh na sporedu, jim moramo v naših informativnih oddajah ponuditi nekaj več. To pomeni, da smo tam, na lokaciji, da gledalcem daješ drugačne zgodbe, ponujaš drugačen vidik. Agencije pošljejo vsem svojim naročnikom enake izjave, enako sliko. Mi pa stremimo k temu, da bo naš končni izdelek drugačen. Če hočeš biti drugačen, če hočeš, da te ljudje gledajo, moraš ponujati drugačne vsebine. In zato nujno potrebuješ denar, da novinarji lahko odidejo na teren v tujino. Mislim, da glede na naše zmožnosti, naši novinarji veliko potujejo. Še naprej se bom trudila, da bo tega še več. Brez tujih terenov si ne predstavljam več televizijskih novic, ki bi bile dovolj zanimive za ljudi.

Se kdaj zgodi, da se zaradi denarja kakšen teren v tujini izpusti?

Nikoli, če je teren, na katerega novinarja »moramo« poslati. Če se zgodi res nekaj velikega, brez odobritve generalnega direktorja, jaz dam zeleno luč in ekipa lahko

odpotuje. Včasih so kakšni tereni, za katere ocenimo, da je škoda denarja. Vedno se vprašamo, kaj naš novinar tam lahko dobi. Včasih ga raje prihranimo za drug teren, kjer vemo, da bomo dobili več boljšega materiala. In ga lahko potem porabijo tudi druge redakcije – ne samo 24ur, ampak recimo tudi Preverjeno.

Kdaj pa je dovolj, da se dogajanje pokrije zgolj z agencijami in novinarji v redakciji? In zakaj?

To so protokolarni dogodki, srečanja predsednikov recimo in ostali podobni politični dogodki. Včasih je dobro tja vseeno poslati novinarja, da dobi kakšne informacije.

Ko smo poročali o begunski krizi, smo veliko novinarjev poslali v tujino, ker je pri tovrstni tematiki pomemben neformalni stik, »off the record« informacije. Za protokolarne zadeve pa ni nobene potrebe, da bi pošiljali novinarja. So agencije čisto dovolj.

Kako se redakcija odloča o številu tujih dopisnikov? Ostajate pri dveh?

Trenutno kandidiramo na razpisu Evropskega parlamenta za sofinanciranje pokrivanja vsebin. Če bomo izbrani, bomo s tega naslova lahko počrpali kar veliko denarja. Že razmišljamo, na kakšen način bi lahko potem bolje poročali. Najbrž bomo imeli specializirano ekipo, ki bo pokrivala te evropske zadeve, več bo potovanj na relaciji Ljubljana – Bruselj. Dopisnika načeloma tam ne bo, a bo Bruselj dobro pokrit. Absolutno si želim, da bi imeli nekoč v prihodnosti dopisnika na Balkanu. Ne v Zagrebu, morda v Sarajevu ali Beogradu. Super bi bilo, če bi imeli še dopisnika na Bližnjem vzhodu, ampak je to na mojo veliko žalost predrago.

Kako pa redakcija oziroma novinarji vplivajo na vašo izbiro novinarja padalca ali dopisnika?

Če ima nekdo veliko željo, da bi šel, in če ima znanje in izkušnje, lahko zaradi mene gre v tujino na teren kdor koli. Zelo je pomembna želja. Če si novinar res močno želi, imam neko zagotovilo, da bo dogajanje res dobro pokrito, da bo novinar dobro delal. Najpomembnejše je zame, da bo na koncu dneva dobro narejeno. Če bi mogla izbirati, bi definitivno izbrala tematskega strokovnjaka, pred nekom, ki je fizično bliže nekemu dogajanju. Včasih odtehta le hitrost, odzivnost, zato pošlješ nekoga, ki je bliže. Vendar

pod črto – tematski ekspert meni osebno prevlada, absolutno.

Priloga E: Intervju z Jadranko Rebernik, odgovorno urednico informativnega programa TV Slovenija

Kako se razlikujeta vaše delo in odnos s tujimi dopisniki v primerjavi z novinarji padalci?

Profesionalni odnos ni zelo drugačen, različna so lahko pričakovanja. Dopisniki v tujini so praviloma izkušeni novinarji z dolgo kilometrino, zato od njih pričakujemo ne le poročila, ampak tudi neko obliko komentarja dogodka, še posebej, če se nam v živo oglašajo v program. Tudi v redakciji imamo kar nekaj novinarjev z dodano vrednostjo, nekaj pa jih je takšnih, ki se še morajo prekaliti. Pri njih so pričakovanja za zdaj manjša, kar v odnosu lahko pripelje do tega, da dobijo več napotkov, kaj bi od njih želeli.

Kakšna so vaša pričakovanja od dopisnikov v primerjavi s pričakovanji do novinarjev padalcev?

Kar zadeva njihovo delo, podobna, saj tudi na kakšne posebne naloge pošljemo bolj izkušene novinarje.

Kako poteka priprava prispevka iz tujine? Kakšne so vaše naloge, delovni proces, vaše odgovornosti?

Možnosti sta dve: ali prispevek iz tujine predlaga dopisnik ali pa si ga zamislimo v uredništvu. Praviloma dopisniki od te točke dalje vse postorijo sami, razen ko potrebujejo asistenco iz Ljubljane – da se jim v arhivu poišče material, posname še kakšno domačo izjavo in tako dalje. Dopisniki so v stalnem kontaktu z redakcijskim in dnevnim urednikom, ki skupaj z dopisnikom določita kaj bi želeli, na čem naj bo poudarek. V grobem se dopisnikom zaupa pri njihovi oceni dogajanja v državi, iz katere poročajo in večinoma dopisnik le pove, kaj bo naredil, v katero smer bo zapeljal prispevek, urednik prebere in potrdi vsebino. Podoben je proces, kadar prispevek po agencijah pripravijo novinarji v Ljubljani.

Kakšni in kateri so viri vaše redakcije za pridobivanje informacij, vsebin in materialov za pripravo prispevkov iz tujine (lastni novinarji, novinarji drugih medijev, svobodnjaki, novinarski kolegi, tiskovne agencije ...)? Kateri so prioriteta? Kako bi jih razvrstili po pomembnosti, relevantnosti?

Viri so osebni, uradni, tajni, domači novinarji, tuji novinarji, različne agencije, skratka vse, kar nam da tehtno informacijo, ki jo s pomočjo različnih virov preverimo in potrdimo. Relevantnost se določa od primera do primera. Nekateri viri so bolj zaupanja vredni od drugih, nekateri imajo večjo težo – če minister reče, da bo odstopil, je to težje od primera, ko bi to rekel njegov sodelavec. Generalno pravilo je težko oblikovati.

Kako razvrščate novinarje na posamezne terene? Denimo, glede na dogodke na specifičnih lokacijah v primerjavi z razvrščanjem novinarjev glede na teme?

Novinarje se razvršča glede na poznavanje teme, glede na to, kaj kdo spremlja in pokriva, glede na osebne lastnosti, na primer za žive vklope niso vsi novinarji enako primerni, glede na novinarjeve vire in seveda tudi glede na to, kdo je na voljo. Kako omejeno število novinarjev čim bolj smotrno razdeliti na nekaj tem, ki bi jih želeli obdelati, kdo je najbližje dogodku, kako stvar ob zahtevi kakovosti narediti čim ceneje.

Kako se vaše delo z dopisniki razlikuje od dela z novinarji v matični redakciji?

S prvimi komuniciraš po mailu in telefonu, z novinarji v redakciji imaš osebni stik. Prvi imajo informacije s terena, drugi so – vsaj kar se dogodkov v tujini tiče – odvisni od agencijskega materiala.

Po katerih kriterijih se odločate za pokrivanje dogodka in teme iz tujine?

Kriterij pomembnosti – nekateri dogodki imajo bolj daljnosežne posledice, kriterij odmevnosti – nekateri dogodki odmevajo po vsem svetu, kriterij zanimivosti – določene stvari so bolj »televizične«, beležijo višjo gledanost; kriterij povezanosti s Slovenijo – če so v nesrečo vpleteni slovenski državljani, moramo dogodek bolj pokriti; in tudi kriterij, kaj ljudi zanima.

Po katerih kriterijih se odločate ali prispevek dodelite novinarju dopisniku ali novinarju padalcu?

Novinarji dopisniki imajo svoja področja. Redakcija dela, ko gre za stvari, ki ne sodijo v področje, ki ga dopisnik pokriva, ko delamo zbirne prispevke – na primer Ramadan po svetu in ne le na Bližnjem vzhodu; ko so dopisniki preobremenjeni ali pa odsotni. Lahko se zgodi tudi, da je tema specifična in jo novinar v redakciji pozna bolje od katerega koli dopisnika.

Kdaj in po katerih kriterijih se odločite, da se bo dogajanje na tujem pokrivalo zgolj s tiskovnimi agencijami in studijskimi novinarji? Zakaj?!

V grobem je stvar takšna: dopisniki imajo geografska področja, ki jih pokrivajo. Na teh področjih kombinirajo lasten material z agencijskim materialom. To zato, ker delajo za dva medija – radio in televizijo; in jim pogosto naložimo toliko dela, da vsega enostavno ne morejo pokriti s kamero in podelati, zato delo racionaliziramo in si pomagamo z agencijskim materialom. Dopisnik tako 80 odstotkov materiala dobi od agencij. Če lahko naredimo kaj na terenu, ima to prednost, treba pa je paziti, da dopisnika racionalno obremenimo, saj dela še za radio. Vse kar lahko naredimo tukaj, naredimo v redakciji. Dopisnik naj da dodano vrednost, tisto, česar agencije ne dajo, to je osebni vtis, razpoloženje, ekskluzivni posnetki, komentar. Na teren v tujino občasno pošljemo tudi redakcijske novinarje.

Kako na razvrščanje poročevalcev v tujini vpliva redakcijski proračun? Se kdaj zgodi ignoriranje dogajanja ali teme, ker ni denarja?

Zaradi denarja dogodkov ne ignoriramo. Razlika je le v tem, ali zgodbo delamo s terena ali s pomočjo agencij. Če denarja ni, delamo po agencijah – delamo pa vsekakor.

Kako se redakcija odloča o številu in razvrščanju tujih dopisnikov in novinarje v padalcev?

Število dopisništev je stalno in imamo v ta namen tudi predvidene proračune. Števila dopisništev in njihove lokacije ne določamo v informativnem programu ali zunanjepolitični redakciji, saj v organigramu sodijo pod vodstvo, torej generalnega direktorja. Za ta delovna mesta objavimo vsaka štiri leta razpis. Število pogodbenih

sodelavcev, ki živijo v tujini ne glede na RTV, je odvisno od razpoložljivosti, njihove pripravljenosti na sodelovanje in žal tudi denarja. Tudi število redakcijskih novinarjev v delovnem razmerju ali na pogodbi je bolj ali manj stalno.